

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Ročenka / Yearbook 2014

**Ekologické zemědělství v České republice/
Organic Farming in the Czech Republic**

Ročenka/Yearbook 2014

**Ekologické zemědělství v České republice
Organic Farming in the Czech Republic**

Redakce/Editor:

Andrea Hrabalová

Fotografie/Photos by:

Fotoarchiv MZe/Photo archive MoA

Produkce a tisk/Print:

Profi -tisk group s.r.o.

Vydalo/Published by

Ministerstvo zemědělství
Těšnov 17, 110 00 Praha 1
www.eagri.cz, info@mze.cz

ISBN 978-80-7434-250-9

Praha 2015

ROČENKA 2014

**Ekologické
zemědělství
v České republice**

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

ročenka, kterou právě držíte v rukou, byla zpracována za účelem zmapování aktuálního stavu ekologického zemědělství a produkce biopotravin. Ke konci roku 2014 hospodařilo ekologicky téměř 4 000 farmářů a více než 500 výrobců biopotravin. Faremních výrobců biopotravin bylo 201, což znamená, že téměř 40 % biovýrobců zpracovává produkty na své farmě a jejich podíl narůstá, v roce 2008 byl tento podíl 20 %. Celková výměra zemědělské půdy zařazené do ekologického zemědělství byla téměř 500 000 ha, což představuje podíl téměř 12 % z celkové výměry zemědělské půdy ČR. Průměrná velikost ekofarmy v roce 2014 činila 127 ha, čímž se ČR stále řadí mezi státy s největší průměrnou velikostí ekofarmy v rámci Evropské unie

Biopotraviny se nejčastěji prodávají v maloobchodních řetězcích a menších specializovaných prodejnách, v posledních letech se zvyšuje přímý prodej biopotravin včetně prodeje v lékárnách a drogeriích. Celkový obrat s biopotravinami v roce 2013 činil cca 2,7 miliardy Kč, z toho čeští spotřebitelé utratili za biopotraviny přibližně 2 miliardy Kč, zbývající biopotraviny za zhruba 700 mil. Kč byly vyvezeny do zahraničí. Vývoz biopotravin směřuje z 95 % do zemí EU. Na českém trhu se nejvíce prodává mléko a mléčné výrobky, dětské výživy, ovoce, zelenina a pečivo. Průměrná roční spotřeba na obyvatele je 200 Kč a podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů představuje necelé 1 %. Podíl biopotravin z dovozu na českém trhu se dlouhodobě pohybuje na úrovni přibližně 50 %.

Tak jako se pravidelně zvyšuje počet ekologických zemědělců a výrobců biopotravin, roste také počet příležitostí, kdy se s ekologickým zemědělstvím může setkávat široká veřejnost. V září proběhl již 10. ročník informační akce „Září - Měsíc biopotravin“, tentokrát s mottem „BIO pro každého“. Sortiment biopotravin v současné době zahrnuje téměř 3000 položek, každý si tak může vybrat svou oblíbenou biopotravinu. Nejdostupnějšími biopotravinami pro každého (i cenově) jsou mléko a mléčné výrobky, především jogurty a sýry. Podle výsledků průzkumu ze září 2014 nakupovalo biopotraviny (často nebo občas) již 41 % spotřebitelů.

Rok 2014 byl důležitý zejména z hlediska přípravy legislativních a programových dokumentů. Na úrovni Evropské unie byla v roce 2014 zahájena příprava zcela nového evropského nařízení o ekologické produkci a označování ekologických produktů, které by v budoucnu mělo nahradit současně platný právní rámec, který je tvořen zejména nařízením Rady (ES) č. 834/2007, nařízením Komise (ES) č. 889/2008 a nařízením Komise (ES) č. 1235/2008. V roce 2014 již na národní úrovni také proběhla intenzivní příprava znění nových dotačních podmínek pro ekologické zemědělce v rámci implementace Programu rozvoje venkova 2014–2020, dále byla zahájena příprava nového Akčního plánu ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2016–2020, který je hlavním strategickým dokumentem rozvoje ekologického zemědělství. Jeho cílem je podpořit především rozvoj těch oblastí, které zatím nejsou rozvinuty dostatečně (marketing a odbyt biopotravin, výzkum, vzdělávání, poradenství apod.).

I v současné době počet výrobců biopotravin a ekologických zemědělců neustále roste, proto mi dovoluťe vyslovit přesvědčení, že ekologické zemědělství a produkce biopotravin je nedílnou součástí nejenom agrární politiky, ale také spotřebního koše a tím i běžného života řady obyvatel naší vlasti a s ohledem na řadu pozitiv, která tento systém přináší nejen spotřebitelům, ale i životnímu prostředí a chovaným zvířatům, je jeho další efektivní rozvoj v budoucnu velmi důležitý.

Ing. Marian Jurečka
ministr zemědělství

Obsah

1.	Současný stav ekologického zemědělství v ČR	6
1.1	Vývoj ekologického zemědělství	6
1.2	Struktura užití půdy v ekologickém zemědělství	9
1.3	Velikostní struktura podniků v ekologickém zemědělství	9
1.4	Vývoj ekologického zemědělství v krajích ČR	10
1.5	Počet registrovaných subjektů v ekologickém zemědělství	13
2.	Další informace o ekologických farmách	14
2.1	Souběh ekologického a konvenčního hospodaření na ekofarmách (rok 2014)	14
2.2	Data o hospodářském výsledku na ekofarmách (rok 2013)	14
2.3	Počet pracovníků na ekofarmách (rok 2013)	15
2.4	Přímý prodej bioproduktů a biopotravin na ekofarmách (rok 2013)	16
3.	Struktura produkce na ekologických farmách	18
3.1	Rostlinná výroba a produkce	18
3.2	Živočišná výroba a produkce	22
3.3	Způsoby uplatnění produkce ekologických farem v roce 2013	25
4.	Výroba biopotravin	29
4.1	Počet výrobců biopotravin	29
4.2	Počet faremních zpracovatelů	31
5.	Obchod s biopotravinami	32
5.1	Poptávka po biopotravinách	33
5.2	Způsob distribuce biopotravin	33
5.3	Mezinárodní srovnání	34
6.	Podpora ekologického zemědělství a výroby biopotravin	37
6.1	Vývoj finančních podpor ze strany státu v EZ	37
6.2	Základní dotace na plochu	38
6.3	Další opatření PRV	40
6.4	Národní dotace	43
6.5	Finanční podpora činnosti NNO v sektoru ekologického zemědělství	43
7.	Kontroly a certifikace	44
7.1	Základní statistika provedených kontrol v roce 2014	44
7.2.	Nejčastější porušení pravidel ekologického zemědělství v roce 2014	46

8.	Věda a výzkum EZ v ČR	46
8.1	Financování výzkumu v ČR	46
8.2	Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství (ČTPEZ)	49
8.3	Bionet	49
8.4	Organic Eprints	49
9.	Propagace ekologického zemědělství	50
9.1	Přehled vybraných propagačních akcí	50
10.	Organizace a sdružení působící v sektoru EZ	52
11.	Organic Farming in the Czech Republic	56
11.1	The present state of organic farming in the Czech republic	56
11.2	Pattern of production on organic farms	62
11.3	Organic food trade	64
11.4	Support for organic farming and organic food production	65
11.5	Organisations and associations involved in the OF sector	68

1. Současný stav ekologického zemědělství v ČR

Cílem této části ročenky je prezentovat základní statistické údaje o stavu ekologického zemědělství v ČR (tj. o počtu ekofarem a struktuře půdního fondu v EZ k 31. 12. 2014). Využity jsou výstupy statistického šetření Ústavu zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI) a dále údaje z Registru ekologických podnikatelů (REP). Při rozdělování půdy dle krajů a velikostních skupin farem byla použita pouze plocha z evidence LPIS, v dalších tabulkách byla zahrnuta i půda mimo LPIS.

1.1 Vývoj ekologického zemědělství

Celková výměra ekologicky obhospodařovaných ploch k 31. 12. 2014 činila téměř 494 tis. ha, což představuje podíl 11,7 % z celkové výměry zemědělské půdy v ČR (viz Tabulka 1).

Meziročně celková výměra plochy v EZ vzrostla o pouhých 75 ha. Výměra orné půdy se zvýšila o cca 110 ha a nárůst byl zaznamenán také u trvalých travních porostů (o cca 490 ha). Naopak se mírně snížila plocha trvalých kultur, a to o cca 60 ha (o 30 ha u sadů a o 30 ha u vinic). Poklesla také výměra tzv. ostatních ploch (o zhruba 460 ha) vedených mimo registr LPIS. Detailní strukturu užití půdy v EZ ke konci roku 2014 zachycuje Tabulka 2. Zpomalení nárůstu ploch v EZ se projevilo také v dalším poklesu ploch v přechodném období. Tyto plochy tvořily již pouze 4,4 % celkové výměry zemědělské půdy v EZ (v roce 2010 to bylo 27 %, v roce 2012 již 12 % a v roce 2013 pouze 5,3 %).

Ke konci roku 2014 hospodařilo ekologickým způsobem 3 885 ekofarem (cca 8 % zemědělských podniků v ČR¹). Průměrná velikost ekofarmy v roce 2014 činila 127 ha a na podobné úrovni se pohybuje od roku 2010. Nejvyšších hodnot přes 300 ha bylo dosahováno v letech 2001 až 2005. V rámci EU patří ČR po Slovensku a Spojeném království mezi země s největší průměrnou velikostí ekofare. Průměr EU se pohybuje jen okolo 40 ha.

Snížení počtu zemědělců a jen minimální nárůst ploch v EZ byl způsoben zejména změnou podmínek u titulu „Ekologické zemědělství“ v rámci Agroenvironmentálních opatření (AEO). Od roku 2012 došlo k zastavení příjmu žádostí o zařazení do titulu „Ekologické zemědělství“ pro nové žadatele o podporu. Tato situace se s novým programovacím obdobím změní a noví ekologičtí zemědělci budou moci opět od roku 2015 žádat o dotaci v rámci nového PRV na období 2014–2020. Vzhledem ke zpoždění schvalování evropského nařízení o podpoře pro rozvoj venkova z EZFRV a souvisejících implementačních aktů byl rok 2014 rokem přechodným, kdy zůstaly v platnosti podmínky původního PRV (2007–2013) s možností prodloužení stávajících závazků. Celkový vývoj ekologického zemědělství v ČR od roku 1990 je znázorněn níže (viz Graf 1).

¹ Počet všech zemědělských podniků odpovídá počtu všech zemědělsky aktivních subjektů s velikostními parametry odpovídajícími prahovým hodnotám AGC 2000 (ČSÚ - Zemědělský registr).

Tabulka 1

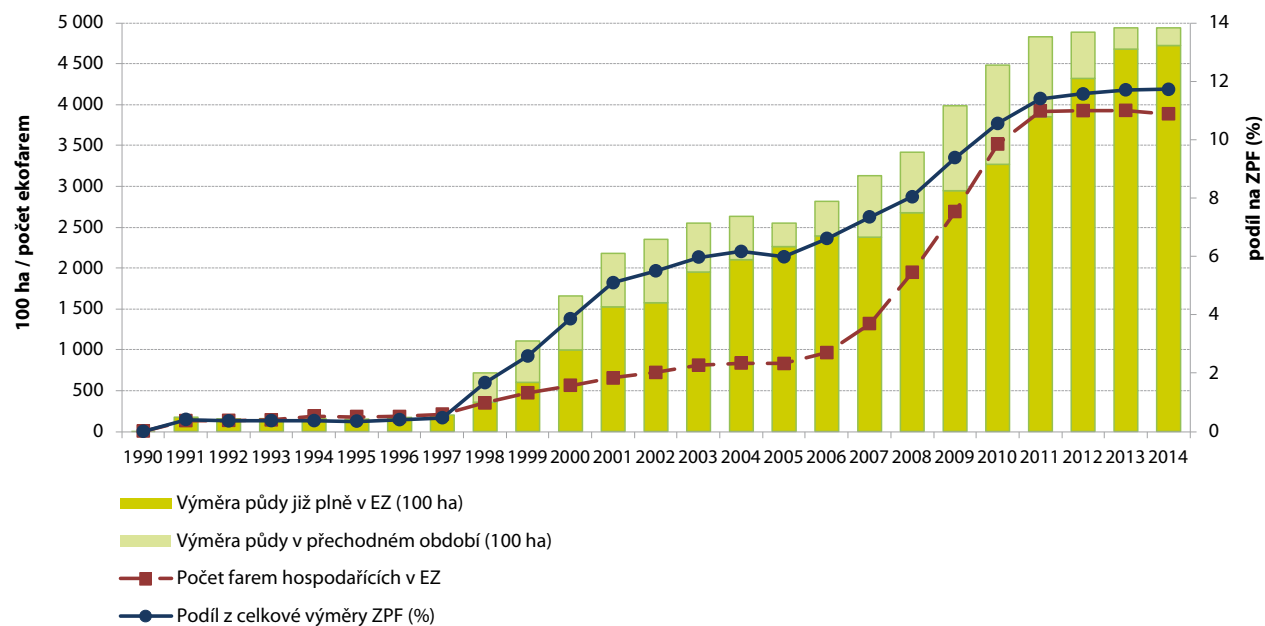
Vývoj výměry zemědělské půdy a počtu farem v ekologickém zemědělství (1990–2014)

Rok	Počet farem hospodařících v EZ	Celková výměra půdy v EZ (ha)	Podíl z celkové výměry ZPF (%)	Meziroční změna počtu farem v EZ (%)	Meziroční změna celkové výměry půdy v EZ (%)
1990	3	480	–	–	–
1991	132	17 507	0,41	–	–
1992	135	15 371	0,36	2,3	–12,2
1993	141	15 667	0,37	4,4	1,9
1994	187	15 818	0,37	32,6	1,0
1995	181	14 982	0,35	–3,2	–5,3
1996	182	17 022	0,40	0,6	13,6
1997	211	20 239	0,47	15,9	18,9
1998	348	71 621	1,67	64,9	253,9
1999	473	110 756	2,58	35,9	54,6
2000	563	165 699	3,86	19,0	49,6
2001	654	217 869	5,09	16,2	31,5
2002	721	235 136	5,50	10,2	7,9
2003	810	254 995	5,97	12,3	8,4
2004	836	263 299	6,16	3,2	3,3
2005	829	254 982	5,98	–0,8	–3,2
2006	963	281 535	6,61	16,2	10,4
2007	1 318	312 890	7,35	36,9	11,1
2008	1 946	341 632	8,04	47,6	9,2
2009	2 689	398 407	9,38	38,2	16,6
2010	3 517	448 202	10,55	30,8	12,5
2011	3 920	482 927	11,40	11,5	7,7
2012	3 923	488 483	11,56	0,1	1,2
2013	3 926	493 896	11,70	0,1	1,1
2014	3 885	493 971	11,72	–1,0	0,0

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracoval ÚZEI.

Graf 1

Vývoj celkové výměry půdy a počtu farem v EZ a podílu na celkovém ZPF (1990-2014)

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracoval ÚZEI.

Tabulka 2

Struktura půdního fondu v ekologickém zemědělství k 31. 12. 2014

Plochy	Výměra v PO (ha)	Výměra v EZ (ha)	Výměra celkem (ha)
Výměra ploch v EZ celkem	21 616,22	472 397,70	494 013,92
Výměra půdy v EZ celkem (bez rybníků)	21 615,61	472 355,51	493 971,12
Půda v LPIS			
Výměra ploch v EZ celkem	21 263,98	455 762,60	477 026,58
Výměra půdy v EZ celkem (bez rybníků)	21 263,56	455 759,19	477 022,75
Trvalé travní porosty	15 792,48	396 851,15	412 643,63
Orná půda	4 772,46	51 622,22	56 394,68
z toho: orná půda bez zeleniny a bylin	4 753,17	51 124,33	55 877,50
zelenina a byliny	19,29	497,89	517,18
Trvalé kultury	602,91	7 170,82	7 773,74
z toho: sady	491,75	6 255,89	6 747,65
vinice	111,16	904,16	1 015,32
chmelnice	0,00	10,60	10,60
jiná trvalá kultura	0,00	0,17	0,17
Ostatní plochy¹⁾	95,71	115,00	210,70
Rybníky	0,42	3,41	3,83
Půda mimo LPIS			
z toho: rybníky	0,19	38,78	38,97
ostatní plochy	352,05	16 596,32	16 948,37

¹⁾ Školka, porost RRD, zalesněná půda, jiná kultura, zelinářská zahrada.

Zdroj: MZe a REP.

1.2 Struktura užití půdy v ekologickém zemědělství

Z pohledu užití půdy dlouhodobě dominují v EZ trvalé travní porosty (TTP), v roce 2014 s výměrou přesahující 410 tis. ha (viz Tabulka 3). Jejich plocha se však v rámci celkové výměry ekologicky obhospodařované půdy již výrazně nezvyšuje a jejich podíl na celkové výměře v EZ zůstává okolo 83 % (viz Tabulka 4). Téměř trojnásobně vzrostla za posledních deset let výměra orné půdy na současných 56 tis. ha a dosahuje téměř 12% podíl na celkové půdě v EZ. Do roku 2011 vykazovala orná půda stabilní růst, počínaje rokem 2012 se již plochy orné půdy výrazně nezvyšují a meziroční nárůst byl minimální (o 0,2 %). Nejrychleji vzrostla plocha trvalých kultur (TK), téměř sedmkrát od roku 2004, na současných 7,8 tis. ha. Po setrvalém nárůstu ploch TK byl v roce 2014 zaznamenán mírný pokles o cca 60 ha. V rámci TK dominují ovocné sady (87 % jejich ploch), z nichž zhruba 60 % tvoří sady tzv. intenzivní a 40 % sady extenzivní. Vinice překročily výměru 1 000 ha a zabírají 13 % ploch TK. Chmelnice stagnují okolo výměry 10 ha (0,1 % plochy TK).

Tabulka 3

Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství (1999-2014)

Užití půdy	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Orná půda	13 776	15 295	19 164	19 536	19 637	19 694	20 766	23 479
Trvalé travní porosty	96 044	149 705	195 633	211 924	231 683	235 379	209 956	232 190
Trvalé kultury (sady, vinice, chmelnice)	359	462	963	898	928	1 170	820	1 196
Ostatní plochy	576	237	2 354	2 778	2 747	7 056	23 440	24 671
Celková plocha	110 755	165 699	218 114	235 136	254 995	263 299	254 982	281 536
Užití půdy	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Orná půda	29 505	35 178	44 906	54 717	59 281	58 625	56 286	56 395
Trvalé travní porosty	257 899	281 596	329 232	369 057	398 061	404 950	412 158	412 644
Trvalé kultury (sady, vinice, chmelnice)	1 870	3 105	4 331	5 939	7 429	7 693	7 837	7 774
Ostatní plochy ¹⁾	23 616	21 753	19 937	18 054	18 157	17 215	17 615	17 158
Celková plocha	312 890	341 632	398 406	447 767	482 927	488 483	493 896	493 971

¹⁾ Ostatní plochy v roce 2009 zahrnují navíc výměru rybníků (19 890 ha + 47 ha), v ostatních letech jde pouze o ostatní plochy zemědělské půdy.

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku).

Tabulka 4

Srovnání struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství v letech 1999, 2003, 2005, 2008, 2011, 2013 a 2014

Užití půdy	1999		2003		2005		2008		2011		2013		2014		Meziroční změna 2014/13
	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	
Orná půda	13 776	12,4	19 637	7,7	20 766	8,1	35 178	10,3	59 281	12,3	56 286	11,4	56 395	11,4	0,19
Trvalé travní porosty	96 044	86,7	231 683	90,9	209 956	82,3	281 596	82,4	398 061	82,4	412 158	83,5	412 644	83,5	0,12
Trvalé kultury	359	0,3	928	0,4	820	0,3	3 105	0,9	7 429	1,5	7 837	1,6	7 774	1,6	-0,80
Ostatní plochy	576	0,5	2 747	1,1	23 440	9,2	21 753	6,4	18 157	3,8	17 615	3,6	17 159	3,5	-2,59
Celková plocha	110 755	100,0	254 995	100,0	254 982	100,0	341 632	100,0	482 927	100,0	493 896	100,0	493 972	100,0	0,02

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracoval ÚZEI.

1.3 Velikostní struktura podniků v ekologickém zemědělství

Z pohledu velikostní struktury ekologických podniků je dlouhodobě nejčastější rozloha ekofarem v rozmezí 10 až 50 ha a podíl této kategorie se opět meziročně zvýšil na 37,7 % (viz Tabulka 5). V roce 2014 byl nejvyšší procentní pokles farem zaznamenán u kategorie do 5 ha, dále pak u kategorie 5 až 10 ha. Naopak navýšení počtu farem bylo zaznamenáno především u kategorie 50 až 100 ha a u kategorie nad 2 000 ha, kde byl ovšem nárůst způsoben jedinou farmou, která do této kategorie přibyla.

Při srovnání ekofare dle jejich výměry je třeba přihlídnout k tomu, že je zde zahrnuta pouze půda, která je evidována v rámci registru půdy LPIS. Půda v EZ mimo tento registr činila v roce 2014 cca 16 950 ha a není do srovnání zahrnuta. Z tabulky 5 vyplývá, že největší

podíl půdy v EZ obhospodařují ekofarmy s výměrou od 100 do 500 ha. Tato kategorie každoročně zvyšuje svůj podíl (z 24 % v roce 2005 na 34 % v roce 2014) a vystřídala do roku 2010 vedoucí kategorii 500 až 1 000 ha. Nejvyšší procentní úbytek ploch, stejně jako pokles počtu ekofare, byl zaznamenán u kategorie do 5 ha.

Z tabulky níže dále vyplývá, že zhruba čtvrtina farem (nad 100 ha) obhospodařuje více než 82 % ploch v EZ, resp. necelých 7 % farem (nad 500 ha) obhospodařuje téměř 50 % ploch v EZ. Lze tedy stále tvrdit, že v EZ převládají velké zemědělské podniky s převahou travních porostů. Průměrná velikost ekofarmy v roce 2014 činila 127 ha, což převyšuje jak průměrnou velikost farmy konvenční (cca 75 ha), tak výrazně evropský průměr, který se pohybuje okolo 40 ha.

Tabulka 5

Velikostní struktura ekofare v letech 2013 a 2014

Velikostní skupiny farem dle výměry (ha)	2013				2014				Meziroční změna 2014/13	
	Počet		Plocha		Počet		Plocha		Počet (%)	Plocha (%)
	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(abs.)	(%)	(ha)	(%)		
0 až < 5	447	11,4	804,1	0,2	405	10,5	753,3	0,2	-9,4	-6,3
5 až < 10	453	11,5	3 201,8	0,7	431	11,1	3 079,4	0,6	-4,9	-3,8
10 až < 50	1 471	37,5	38 130,7	8,0	1 458	37,7	38 047,2	8,0	-0,9	-0,2
50 až < 100	574	14,6	41 017,6	8,6	588	15,2	41 958,2	8,8	2,4	2,3
100 až < 500	718	18,3	161 183,2	33,8	731	18,9	163 798,1	34,3	1,8	1,6
500 až < 1000	192	4,9	132 371,7	27,8	183	4,7	125 833,1	26,4	-4,7	-4,9
1000 až < 2000	67	1,7	88 815,9	18,6	65	1,7	85 705,4	18,0	-3,0	-3,5
2000 a více	4	0,1	10 953,0	2,3	5	0,1	17 852,0	3,7	25,0	63,0
Celkem	3 926	100,0	476 478,4	100,0	3 866	100,0	477 026,6	100,0	-1,5	0,1

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracoval ÚZEI.

1.4 Vývoj ekologického zemědělství v krajích ČR

Sledujeme-li počty ekologických podniků a jejich rozmístění v rámci krajů, hlavním rysem je jejich nerovnoměrné rozmístění na území ČR (viz Tabulka 6). Hlavními oblastmi EZ jsou tradičně méně příznivé horské a podhorské oblasti ČR. Největší plochy ekologicky obhospodařované půdy se nacházejí v pohraničních hornatých okresech Jihočeského, Plzeňského, Karlovarského, Moravskoslezského a Ústeckého kraje (viz Graf 2). Pořadí se mírně liší od stavu v předchozích letech. Plzeňský kraj se posunul v roce 2014 ze čtvrté na druhou pozici, avšak výměra půdy v EZ v kraji Plzeňském, Karlovarském a Moravskoslezském je velmi podobná a liší se pouze několika desítkami hektarů. V těchto pěti krajích se nachází téměř 60 % ploch v EZ (viz Graf 3) a je zde také dosahována nejvyšší průměrná velikost ekofare (266 ha v kraji Karlovarském a 175 ha v kraji Ústeckém).

V počtu ekologických farem vede dlouhodobě kraj Jihočeský (526 ekofare) následovaný stejně jako v předchozím roce krajem Plzeňským, Moravskoslezským a Zlínským (viz Graf 4). Z pohledu meziročního vývoje došlo k poklesu počtu ekofare téměř ve všech krajích, přičemž nejvyšší pokles byl zaznamenán v kraji Královéhradeckém. Z dlouhodobého pohledu došlo k největšímu absolutnímu nárůstu jak v počtu ekofare tak ekologických ploch v Jihočeském a Plzeňském kraji (nárůst o více než 30 tis. ha od roku 2006). Naopak nejrychleji rostl počet ekofare i ploch v EZ za stejné období na Vysočině a ve Středočeském kraji (plocha v EZ zde od roku 2006 vzrostla čtyřnásobně a počet ekofare dokonce osminásobně).

Odlíšné pořadí získáme, seřadíme-li kraje dle podílu výměry celkové ekologické půdy na celkové zemědělské půdě ČR. V roce 2014 byl celorepublikový průměr (tj. 11,7 %) překročen opět v osmi krajích, přičemž vysoce nad tímto průměrem s 44 % vedl Karlovarský kraj. Podobně jako v předchozích letech následuje kraj Liberecký, Moravskoslezský, Zlínský a Ústecký. V produkčních oblastech zůstává zastoupení EZ nízké od 3 do 8 %.

V rámci jednotlivých kategorií užití půdy dominoval opět Karlovarský kraj, kde se nacházelo v ekologickém režimu 7 % ploch orné půdy a 76 % ploch trvalých travních porostů. Více než 50 % ploch TTP v ekologickém režimu měly pak další čtyři kraje – Olomoucký, Moravskoslezský, Ústecký a Zlínský (viz Tabulka 7). Největší podíl trvalých kultur v EZ na jejich celkové výměře se nacházel v Moravskoslezském kraji (113 %) a Vysočině (45 %). Podíl vyšší než 100 % v Moravskoslezském kraji byl patrně způsoben tím, že ovocné sady, které jsou zde zahrnuty, mohou být pěstovány i v rámci orné půdy. Dalším důvodem může být to, že v rámci Českého úřadu zeměměřického a katastrálního (ČÚZK; zdroj dat o výměrách dle typu kultury v kraji) jsou evidovány pozemky na základě údajů od majitelů pozemků (tyto údaje nemusí být vždy aktuální). Na rozdíl od Registru ekologických podnikatelů (REP), odkud jsou čerpána data za výměru ekologickou, kde jsou údaje získávány přímo od uživatelů pozemků, a výsadby jsou tak aktuální. Z pohledu absolutních

hodnot byla největší rozloha ekologicky obhospodařovaných TTP v kraji Jihočeském (63 161 ha), u orné půdy a trvalých kultur šlo o kraj Jihomoravský (9 000 ha OP a 2 430 ha TK).

Z celorepublikového pohledu dosáhl v roce 2014 podíl veškeré půdy v EZ na celkové zemědělské půdě ČR hodnoty 11,7 % stejně jako v roce 2013. Ekologickými zemědělci bylo v ČR v roce 2014 obhospodařováno více než 40 % TTP, téměř 2 % orné půdy a přes 10 % ploch trvalých kultur (resp. téměř 15 % sadů, 5 % vinic a 0,1 % chmelnic).

Tabulka 6

Počet ekofarem a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2014

Kraj ¹⁾	Počet ekofarem	Výměra celkové plochy v EZ		Z toho v přechodném období		Průměrná výměra ekofarmy ²⁾ (ha)
		(ha)	(%)	(ha)	(%)	
Jihočeský	526	69 784,9	14,6	3 223,1	4,6	133
Plzeňský	417	54 731,6	11,5	3 052,3	5,6	131
Karlovarský	205	54 626,5	11,5	891,9	1,6	266
Moravskoslezský	373	54 543,4	11,4	1 224,9	2,2	146
Ústecký	246	43 088,2	9,0	1 589,3	3,7	175
Olomoucký	245	38 693,1	8,1	2 648,5	6,8	158
Zlínský	346	36 640,2	7,7	2 030,9	5,5	106
Liberecký	227	32 070,8	6,7	818,7	2,6	141
Vysočina	329	21 751,9	4,6	1 280,6	5,9	66
Královéhradecký	209	21 689,8	4,5	1 026,8	4,7	104
Středočeský	252	17 644,2	3,7	1 415,5	8,0	70
Jihomoravský	321	17 039,2	3,6	1 137,0	6,7	53
Pardubický	163	14 687,0	3,1	915,8	6,2	90
Hl. m. Praha	7	35,7	0,0	8,7	24,4	5
Celkem	3 866	477 026,5	100,0	21 264,0	4,5	123

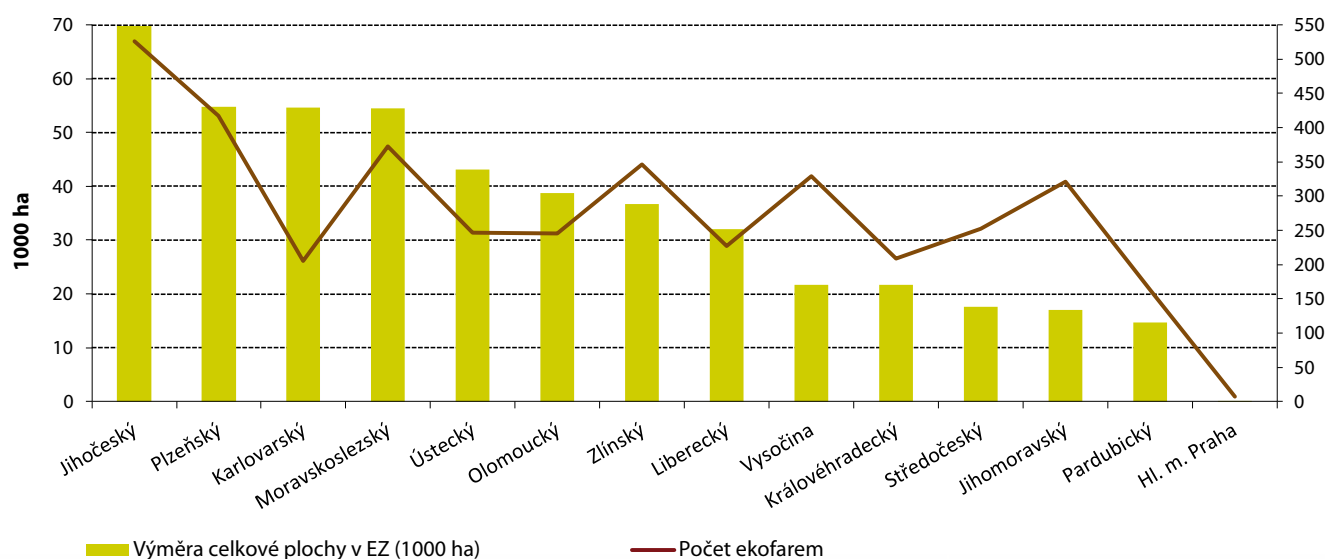
¹⁾Kraje jsou v tabulce seřazeny dle výměry celkové plochy v EZ (avšak jen půda evidovaná v LPIS).

²⁾Do průměrné výměry ekofarmy jsou zahrnuty pouze plochy evidované v LPIS. Celková průměrná výměra ekofarmy 123 ha se tak mírně liší od průměrné výměry 127 ha, do které je zahrnuta i půda mimo LPIS.

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2014); zpracoval ÚZEI.

Graf 2

Počet ekofarem a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2014

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2014); zpracoval ÚZEI.

Tabulka 7

Zastoupení ekologických ploch dle užití půdy na jejich celkové výměře v krajích ČR v roce 2014

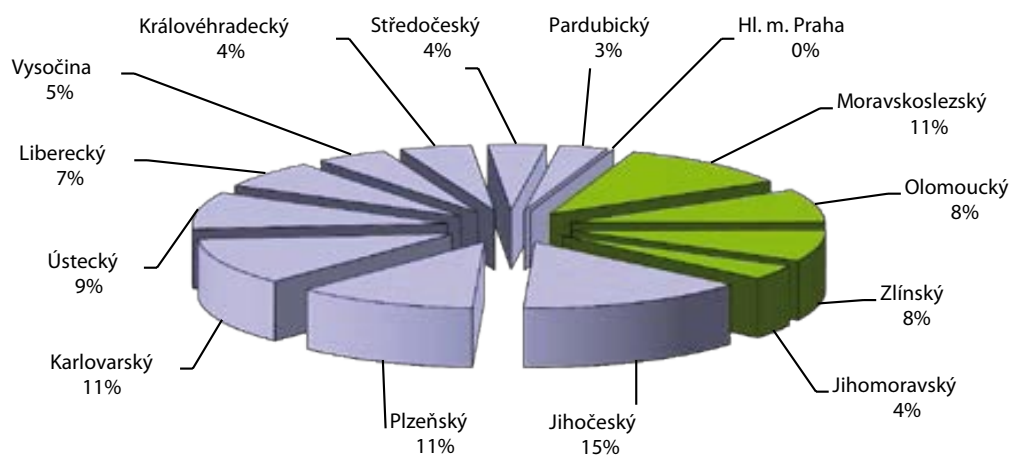
Kraj ¹⁾	Výměra celkové půdy v EZ (ha) ²⁾	Z toho výměra (ha):			Zemědělská půda ČR (ha)	Podíl půdy v EZ na celkové výměře dané kategorie užití půdy v ČR (%)			
		OP	TTP	TK		z. p. celkem	OP	TTP	TK
Karlovarský	54 626	3 842	50 700	82	124 012	44,0	7,1	76,2	13,5
Liberecký	32 071	1 825	29 889	310	139 690	23,0	2,8	45,3	21,4
Moravskoslezský	54 543	3 576	50 105	843	274 087	19,9	2,1	58,2	113,0
Zlínský	36 640	4 888	30 788	947	192 967	19,0	4,0	53,7	23,0
Ústecký	43 088	2 404	39 994	649	275 324	15,6	1,3	55,0	5,2
Plzeňský	54 732	8 486	45 962	273	378 166	14,5	3,3	41,9	15,3
Jihočeský	69 781	5 963	63 161	649	489 693	14,3	1,9	38,3	29,0
Olomoucký	38 693	2 145	36 085	436	278 562	13,9	1,0	63,7	11,5
Královéhradecký	21 690	2 207	19 274	207	277 229	7,8	1,2	27,3	4,8
Pardubický	14 687	1 869	12 728	90	270 881	5,4	1,0	20,7	4,7
Vysočina	21 752	6 021	15 438	290	408 939	5,3	1,9	18,8	45,3
Jihomoravský	17 039	9 000	5 600	2 430	425 168	4,0	2,6	18,6	9,1
Středočeský	17 644	4 148	12 906	566	661 027	2,7	0,8	17,9	3,9
Hl. m. Praha	36	20	14	1	19 878	0,2	0,1	1,6	0,2
Celkem	477 023	56 335	412 644	7 773	4 215 621	11,3	1,9	41,4	10,3

¹⁾ Kraje jsou v tabulce seřazeny dle podílu výměry celkové půdy v EZ na celkové zemědělské půdě ČR.²⁾ Celková výměra v EZ nezahrnuje plochu rybníků a do rozdělení krajů je zahrnuta jen půda v LPIS. Z tohoto důvodu je zde uváděný podíl půdy v EZ na celkové zemědělské půdě nižší (11,3 % oproti 11,7 %).

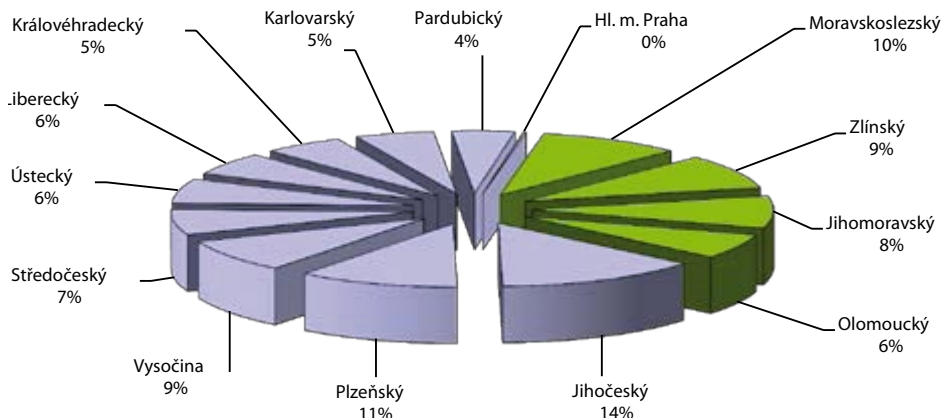
Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2014); Souhrnné přehledy o půdním fondu z údajů katastru nemovitostí ČR (ČÚZK); zpracoval ÚZEI.

Graf 3

Podíl krajů na celkové výměře v EZ v roce 2014

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2014); zpracoval ÚZEI.

Graf 4**Podíl krajů na celkovém počtu farem v EZ v roce 2014**

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2014); zpracoval ÚZEI.

1.5 Počet registrovaných subjektů v ekologickém zemědělství

Ke konci roku 2014 působilo v EZ celkem 4 395 subjektů, což představuje pokles o 17 subjektů, resp. o 0,4 % v porovnání s rokem 2013. V předchozích letech byl tento trend zcela opačný (nárůst o 0,5 % v roce 2013, nárůst o 0,8 % v roce 2012 a 10,4 % v roce 2011).

Ke konci roku 2014 bylo v EZ registrováno 3 885 ekofarem (resp. 3 866 ekologických podnikatelů), z nichž 215 (zhruba 6 %) bylo registrováno zároveň jako výrobce biopotravin² a 54 ekofarem mělo registraci současně na distribuci biopotravin. Celkový počet ekologických zemědělců meziročně poklesl o 1,1 %. Během roku 2014 ukončilo svoji činnost 135 ekologických zemědělců, naopak 91 subjektů se nově registrovalo (viz Tabulka 8).

Jako výrobce biopotravin bylo ke konci roku 2014 registrováno 506 subjektů (resp. 537 výrobních míst). Meziročně jde o navýšení o 7,4 % (v roce 2013 o 5,1 %). Ačkoli počty výrobců každoročně narůstají, nejedná se už o tak výrazné navýšení jako v letech 2009 a 2008 (nárůst o 14 %, resp. 82 %).

Druhou významnou kategorií pro rozvoj trhu s biopotravinami jsou distributoři, neboli subjekty uvádějící biopotraviny nebo bioprodukty do oběhu včetně vývozu a dovozu bez jakéhokoli dalšího zpracování (za zpracování je považováno i pouhé zabalení nebo označování biopotravin). Počet registrovaných distributorů ke konci roku 2014 vzrostl na 381 provozoven (resp. 351 subjektů), což představuje meziroční nárůst o 15,1 %. Nárůst se pohybuje přibližně na stejné úrovni jako v roce 2013 (16,0 %) a není už tak výrazný jako v roce 2012, kdy činil 30,8 %. Výrazně stoupl také počet dovozců i vývozců ze/do 3. zemí (o 23,6 % a 28,6 %). Dále je třeba zmínit, že v obchodu s biopotravinami navíc působí velký počet subjektů realizujících maloobchodní prodej (tj. maloobchodní řetězce, obchody zdravé výživy apod.), ty se však dle zákona o ekologickém zemědělství od roku 2006 nemusí registrovat.

Tabulka 8**Počet registrovaných subjektů v EZ k 31. 12. 2013 a 2014**

Typ ekologického podnikatele	Počet subjektů/provozoven		Meziroční změna 2014/13	
	2013	2014	(abs.)	(%)
Ekologičtí zemědělci	3 910 / 3 926	3 866 / 3 885	-44 / -41	-1,1
Výrobci biopotravin	471 / 500	506 / 537	35 / 37	7,4
Distributoři bioproduktů a biopotravin	305 / 332	351 / 381	46 / 49	15,1
Výrobci krmiv	38 / 38	38 / 39	0 / 1	0,0
Výrobci osiv	31 / 31	33 / 33	2 / 2	6,5
Ekologičtí včelaři	15 / 15	14 / 14	-1 / -1	-6,7
Z toho dále:				
Dovozci biopotravin ze 3. zemí	89 / 89	110 / 110	21 / 21	23,6
Vývozcí biopotravin do 3. zemí	42 / 42	54 / 54	12 / 12	28,6
Faremní zpracovatelé	185 / 185	201 / 201	16 / 16	8,6

Zdroj: REP; zpracoval ÚZEI.

² Jelikož ne každá ekofarma registrovaná zároveň jako výrobce realizuje zpracování vlastních bioproduktů nebo provozuje výrobu biopotravin v místě farmy, je počet faremních zpracovatelů nižší (201 subjektů v roce 2014).

2. Další informace o ekologických farmách

Kromě základních údajů o EZ k 31. 12. daného roku jsou dále dostupné výstupy statistických šetření EZ prováděných ÚZEI zpětně za předchozí rok, tedy většinou za rok 2013. Zjišťovány jsou informace týkající se rozsahu souběhu ekologického a konvenčního hospodaření na ekofarmách, jejich ekonomické životaschopnosti prostřednictvím dotazu na realizovaný hospodářský výsledek a stanovení potřeby lidské práce v EZ prostřednictvím dotazu na počet pracovníků na farmě.

2.1 Souběh ekologického a konvenčního hospodaření na ekofarmách (rok 2014)

Z celkového počtu 3 808 respondentů uvedlo 400 ekofarek (tj. 10,5 %), že provozovalo v roce 2014 souběžně ekologické i konvenční hospodaření. Podobný podíl byl dosažen i v předchozích letech. Téměř srovnatelného výsledku dosáhneme při srovnání údajů z REP, kdy z celkového počtu ekozemědělců registrovaných k 31. 12. 2014 v EZ mělo souběh konvenčního a ekologického režimu 12,7 % subjektů.

Z uvedených 400 ekofarek uvedlo souběh v rostlinné výrobě (hospodařilo na konvenční půdě) 330 podniků (83 %), přičemž 227 z nich realizovalo souběh pouze v RV. V rámci rostlinné výroby jsou ponechávány v konvenci zejména plochy orné půdy, minimálně pak travní porosty či trvalé kultury. Souběh v živočišné výrobě (tzn. v chovu konvenčních hospodářských zvířat) uvedlo 173 ekofarek, z toho souběh pouze v ŽV mělo 70 ekofarek. Jinak řečeno, 103 ekofarek (tj. 26 %) provozovalo konvenčně jak rostlinnou, tak i živočišnou výrobu. Nejčastěji zastoupenou kategorií konvenčně chovaných hospodářských zvířat byl masný skot (59 farek). Častý byl také chov prasat (52 farek) a chov mléčného skotu (48 farek). Chov koní v konvenci uvedlo 21 farmářů, chov ovcí 17 farek, chov drůbeže 12 farek a chov koz 8 farek. Několik farek chovalo konvenčně také jelenovité (především daňky), lamy, králíky, pštrosy, bažanty a křepelky, ryby a včely.

2.2 Data o hospodářském výsledku na ekofarmách (rok 2013)

K posouzení ekonomické výkonnosti ekofarek je v rámci šetření ÚZEI sledován vývoj podílu ziskových ekofarek na jejich celkovém počtu. Všechny subjekty v šetření jsou dotazovány na jejich hospodářský výsledek (HV) v předchozím roce (tj. v šetření 2014 na výsledek hospodaření v roce 2013), ať už hospodařily ekologicky nebo ještě konvenčně.

Z celkového počtu 3 808 respondentů uzavřelo hospodaření v roce 2013 se ziskem 95,7 % farek (3 644 subjektů), 3,4 % realizovalo ztrátu a zbylých 0,9 % (34 subjektů) údaj neuvedlo (nejčastěji z důvodu, že farma v daném roce neexistovala a jednalo se o začínající zemědělce). Jedná se o lepší výsledky, než jaké byly dosaženy v roce 2012, kdy realizovalo ztrátu 6 % podniků.

Pokud se zaměříme na ekonomiku pouze ekologicky hospodařících farek (tj. vyloučíme odpovědi farek registrovaných po roce 2013), zůstává 3 739 ekofarek, z nichž 96,4 % uvedlo, že v roce 2013 byl jejich hospodářský výsledek kladný. Záporný výsledek uvedlo 3,4 % ekofarek (tj. 128 subjektů).

V rámci ekofarem se záporným HV jsou zastoupeny jak farmy malé, tak ty velké (rozpětí od 0,03 ha až po 580 ha) a také ekofarmy s různou kombinací hospodaření (viz Tabulka 9). Z jednoduché analýzy níže vyplývá, že ke ztrátovějším podnikům patří ekofarmy zaměřující se na pěstování trvalých kultur a to i v kombinaci s pěstováním plodin na orné půdě, kdy ztrátu vykazalo cca 10 % zemědělců. Meziročně klesl podíl ztrátových podniků hospodařících výlučně na trvalých travních porostech (3 % oproti předchozímu 7 % podílu). Většina sledovaných kombinací zaznamenala meziročně zlepšení, přičemž nejnižší podíl ztrátových podniků byl opět u farem se všemi základními typy užití půdy a u kombinace pěstování plodin na orné půdě a trvalých travních porostů. Naopak nevyšší podíl ztrátových podniků (34,6 %) byl opět zaznamenán u ekofarem bez půdy.

Tabulka 9

Podíl ziskových ekofarek dle zaměření produkce v letech 2012 a 2013

Užití půdy	Počet ekofarek	HV kladný	HV záporný	HV neuvedli	Podíl ziskových ekofarek (%)	
					2012	2013
OP vč. zeleniny	179	172	6	1	93,6	96,1
TTP	1 669	1 621	45	3	92,5	97,1
TK	223	207	16	0	88,5	92,8
OP + TTP	1 105	1 078	25	2	94,2	97,6
OP + TK	75	68	7	0	94,7	90,7
TTP + TK	214	200	14	0	90,0	93,5
OP + TTP + TK	248	242	6	0	96,6	97,6
Bez půdy ¹⁾	26	16	9	1	25,0	61,5
Celkem	3 739	3 604	128	7	91,7	96,4

Pozn.: HV = hospodářský výsledek, OP = orná půda, TTP = trvalé travní porosty, TK = trvalé kultury.

¹⁾V kategorii „bez půdy“ jsou v roce 2013 zahrnuty subjekty ukončující registraci v EZ nebo mající půdu mimo LPIS (tzv. ostatní plochu), příp. včelaři.

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2013 a 2014.

2.3 Počet pracovníků na ekofarmách (rok 2013)

Obdobně jako u dotazu na hospodářský výsledek byl počet pracovníků na ekofarmě zjišťován zpětně za rok 2013 u všech respondentů, avšak do vyhodnocení byly zahrnuty pouze farmy, které v daném roce již hospodařily ekologicky (tj. 3 739 subjektů).

V roce 2013 pracovalo na ekologických farmách bez ohledu na počet odpracovaných hodin celkem 12 358 osob, z toho 72,5 % na plný úvazek, 11,4 % na částečný úvazek a 16,1 % byli zastoupeni sezónní pracovníci. Z tohoto celkového počtu pracovníků připadá stejně jako v minulých letech zhruba třetina na rodinné členy (3 946 osob), z nichž 77 % pracovalo na plný úvazek a 20 % na částečný úvazek (viz Tabulka 10).

Meziročně došlo ke zvýšení podílu sezónních pracovníků na úkor pracovníků na plný i částečný úvazek, přičemž jednoznačně narůstá podíl cizích pracovníků najímaných mimo rodinu (5,7 % v roce 2014 proti 17,0 % v roce 2007). Z dlouhodobého srovnání také vyplývá, že mírně narůstá podíl rodinných členů u pracovníků na plný úvazek (z 28 % v roce 2007 na 34 % v roce 2014) a naopak klesá jejich zastoupení u pracovníků na částečný úvazek (z 69 % v roce 2007 na 55 % v roce 2014).

Celkový počet pracovních sil v roce 2013, v přepočtu na plně zaměstnané (AWU)³, činil 9 679 pracovníků, což je pokles o 3,4 % z počtu 10 022 pracovníků v roce 2012. Důvodem tohoto vývoje je menší počet ekofarek (pokles o 2,7 %) a stagnace celého sektoru a vyčkávaní na nové podmínky politiky pro EZ po roce 2014. Oproti předchozímu období došlo k mírnému poklesu průměrného počtu pracovníků na jednu ekofarmu z původních 2,61 na 2,59 AWU. V rámci ČR se tato hodnota pohybovala okolo 4,04 pracovníka na zemědělský podnik (dle FSS 2013)⁴.

Z pohledu srovnání zaměstnanosti připadá v EZ na 100 ha z.p. 1,96 pracovníka zatímco v zemědělství celkem se jedná o 3,03 pracovníka (dle FSS 2013). Jinými slovy na jednoho pracovníka v EZ v roce 2013 připadalo v průměru 51 ha z. p., zatímco v zemědělství celkem to bylo jen 33 ha z. p. Z dlouhodobého vývoje je však patrný růst zaměstnanosti v EZ, což je dáno zvýšením počtu pracovníků na 100 ha z. p. (s výjimkou let 2011 a 2013) z původních 1,32 AWU v roce 2007 na 2,05 AWU v roce 2012. Naopak v zemědělství celkem (resp. konvenci) dochází trvale k poklesu tohoto ukazatele z 3,76 AWU (FSS 2007) na 3,03 AWU (FSS 2013).

³ Pro přepočet na plně zaměstnané (AWU) je použit roční fond pracovní doby ve výši 1 800 hodin.

⁴ Zdroj dat: Strukturní šetření v zemědělství 2013.

Nižší počet pracovníků na 100 ha z. p. v EZ odpovídá struktuře půdního fondu, kdy v EZ dominují velké zemědělské podniky s převahou TTP. Počet pracovníků klesá přímo úměrně s rostoucí výměrou ekofare (např. u ekofare s výměrou do 100 ha z. p. připadlo v roce 2013 na 1 pracovníka jen 21 ha, u ekofare s výměrou mezi 100 až 500 ha z. p. šlo již o 57 ha a při výměře nad 500 ha měl 1 pracovník na starosti okolo 75 ha). Podobný vliv má typ kultury – nejnižší potřeba pracovníků je u ekofare se zaměřením na TTP (1,9 AWU/100 ha z. p. neboli zhruba 52 ha na 1 pracovníka), nejvyšší u pěstování TK (pouhých 3,6 ha na 1 pracovníka). Potřeba nižšího počtu pracovníků v EZ vychází také z nižšího počtu hospodářských zvířat chovaných na ekofarmách.

Tabulka 10

Počet pracovníků na ekologických farmách v letech 2012 a 2013

Počet pracovníků na ekofarmách	2012		2013		Meziroční změna 2013/2012
	Počty	Struktura (%)	Počty	Struktura (%)	
Pracovníci na plný úvazek	9 278	73,7	8 959	72,5	-3,4
z toho rodinných členů	2 913	31,4	3 049	34,0	4,7
Pracovníci na částečný úvazek	1 570	12,5	1 414	11,4	-9,9
z toho rodinných členů	943	60,1	784	55,4	-16,9
Sezónní a příležitostní pracovníci	1 735	13,8	1 985	16,1	14,4
z toho rodinných členů	169	9,7	113	5,7	-33,1
Pracovníci celkem	12 583	100,0	12 358	100,0	-1,8
z toho rodinných členů	4 025	32,0	3 946	31,9	-2,0
Přepočet na AWU ¹⁾	10 022	x	9 679	x	-3,4
Počet farem	3 841	x	3 739	x	-2,7
AWU/ekofarma	2,61	x	2,59	x	-0,7
AWU/100 ha z. p.	2,05	x	1,96	x	-4,5
100 ha z. p./AWU	49	x	51	x	4,7

¹⁾ AWU = Annual Work Unit = počet pracovníků přepočtených na plný úvazek.

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2013 a 2014.

2.4 Přímý prodej bioproduktů a biopotravin na ekofarmách (rok 2013)

Přímý prodej z ekofare zahrnuje zejména prodej na farmě bez obchodu nebo ve vlastním obchodě zemědělce, prodej v rámci agroturistiky na ekofarmě, prodej bioproduktů na tržnicích nebo prostřednictvím zásilkové služby, donášky nebo přes internet.

Z celkového počtu 3 808 respondentů odpovídaly na tuto otázku pouze ekofarmy, které již mohly v roce 2013 prodávat alespoň jeden svůj bioprodukt s certifikátem. Šlo celkem o 3 374 ekofare, z nichž 108 v dotazníku uvedlo, že prodává své bioprodukty i přímo na farmě (tj. okolo 3,2 %, což je významně méně než v předchozích letech, viz Tabulka 11). Podíl prodeje „ze dvora“ je pravděpodobně vyšší, protože zde nejsou zahrnuty farmy, které prodej realizují, ale svoje produkty prodávají bez certifikátu jako běžné konvenční produkty.

Tabulka 11

Počet ekofare prodávajících bioprodukty a biopotraviny ze dvora (2009–2013)

Položka	2009		2010		2011		2012		2013		Meziroční změna (%)
	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	
Ekofarmy v šetření celkem	3 560	100	4 024	100	3 907	100	3 928	100	3 808	100	-3,1
Ekofarmy, které mohou prodávat již bio	1 409	39,6	2 027	50,4	2 332	59,7	2 808	71,5	3 374	88,6	20,2
Ekofarmy, které skutečně prodávaly bio ze dvora	80	5,7*	107	5,3*	154	6,6*	75	2,7*	108	3,2*	44,0

* Relativní podíl na počtu ekofare, které již mohou prodávat certifikované bioprodukty.

Zdroj: Statistická šetření ÚZEI 2010–2014.

K posouzení významu přímého prodeje byl dále zjišťován jeho podíl na celkovém obratu ekofarmy. Po zlepšení v roce 2009, kdy vzrostl význam přímého prodeje (pouze čtvrtina ekofarek ocenila přínos prodeje z farmy pod 10% podílem na celkovém obratu podniku), se situace v roce 2010 naopak mírně zhoršila. Podobný vývoj nastal i v roce 2011, kdy jen mírně přibýlo ekofarek, u kterých přímý prodej ze dvora představoval více než polovinu příjmů podniku (27 % ekofarek), resp. přímý prodej se podílel na celkovém obratu v rozmezí 10 až 50 % (viz Tabulka 12).

Tabulka 12

Podíl přímého prodeje na celkovém obratu ekofarmy (2008–2013)

Rok	Podíl přímého prodeje na celkovém obratu ekofarmy činil			
	<10 %	10–50 %		51 a více %
2008	53 % farem	31 % farem		16 % farem
2009	25 % farem	51 % farem		24 % farem
2010	40 % farem	34 % farem		26 % farem
2011	36 % farem	37 % farem		27 % farem
Rok	<10 %	11–25 %	26–50 %	51 a více %
2012	26 % farem	33 % farem	18 % farem	23 % farem
2013	25 % farem	24 % farem	17 % farem	34 % farem

Zdroj: Statistická šetření ÚZEI 2009–2014.

Od roku 2012 je nově podíl přímého prodeje na celkovém obratu ekofarmy rozdělen do čtyř kategorií. Kategorie pod 10% a nad 50% zůstala a do většího detailu byla rozdělena kategorie 10–50%.

Oproti roku 2011 ubylo farem s menším než 10% podílem obratu, a naopak výrazně přibýlo farem s podílem obratu 11–50%. Podobně pozitivní trend pokračovat i v roce 2013. Čtvrtina ekofarek zůstala v kategorii podílu přímého prodeje do 10% obratu, avšak ubylo farem s podílem obratu v rozmezí 11–25% a významně stoupl počet farem, u kterých přímý prodej představoval více jak polovinu jejich obratu.

Z pohledu prodávaných bioproduktů a biopotravin se nejvíce ekofarek (60%) specializovalo na prodej živočišných bioproduktů, 37% ekofarek na prodej produktů rostlinných a 3% ekofarek nabízely živočišnou i rostlinnou produkci. Z živočišných bioproduktů, pokud pomineme prodej živých zvířat, šlo zejména o prodej mléčných výrobků (kravské, ovčí, kozí) včetně sýrů (27 farem), prodej mléka (23 farem), prodej masa (21 farem, nejčastěji maso hovězí) a vajec (9 farem). Z rostlinných bioproduktů dominoval prodej ovoce (jablka, hrušky, švestky) včetně sušeného a výrobků z něj (13 farem) a zeleniny včetně brambor (9 farem, nejčastěji prodej cibule, mrkve a česneku). Šest ekofarek nabízelo víno z biohroznů.

3. Struktura produkce na ekologických farmách

V následující kapitole je věnována pozornost struktuře pěstovaných plodin, počtu chovaných hospodářských zvířat a celkové bioprodukci na českých ekofarmách v roce 2014. Dále jsou zde zahrnuty i údaje o způsobu uplatnění rostlinné a živočišné produkce z předchozího roku, tj. roku 2013. Sběr údajů o produkci na ekofarmách je prováděn ÚZEI ve spolupráci s kontrolními organizacemi od roku 2007, a to z pověření MZe. Detailní údaje jsou zjišťovány v průběhu daného roku, proto se liší od základních statistických údajů prezentujících stav EZ k 31. 12. 2014.

3.1 Rostlinná výroba a produkce

Dle ÚZEI šetření bylo ekologickým způsobem v roce 2014 obhospodařováno celkem 473 633 ha, z nichž 11,5 % zaujímala orná půda (tj. 54 419 ha; z toho 10,8 % v přechodném období); 86,9 % tvořily trvalé travní porosty (411 664 ha; z toho 4,4 % v přechodném období) a 1,6 % připadlo na plochy trvalých kultur (7 549 ha; z toho 10 % v přechodném období), viz Tabulka 13.

Hlavními plodinami na orné půdě byly stejné jako v předchozích letech obiloviny (45 % podíl) a píce (42 % podíl). V roce 2014 došlo proti předchozímu roku k poklesu plochy obilovin o 6,3 %, u pícnin se plocha téměř nezměnila. I přes zmíněný meziroční pokles oseté plochy zůstávají obiloviny plodinou zabírající největší část OP v EZ. Podobně jako v předchozích letech byly nejčastěji pěstovanými obilovinami pšenice a oves. Tyto dvě plodiny společně zaujímaly téměř 50 % celkové plochy obilovin v EZ (resp. 58 % po zahrnutí špaldy a pšenice tvrdé). S podílem ploch nad 10 % následovaly tritikále a ječmen. V rámci pícnin dominují v EZ jednoznačně víceleté pícniny (téměř 85 %), na rozdíl od konvenčního systému hospodaření, kde s 63 % podílem převládají jednoleté pícniny, zejména kukuřice na siláž.

Podobně jako v případě obilnin došlo v roce 2014 ke snížení ploch také u dalších plodin pěstovaných na OP. Nejvýraznější pokles (téměř 33 %, 57 ha) byl zaznamenán opět u ploch osetých zeleninou. Snížení ploch nastalo také u luskovin na zrno (pokles o 2,6 %). V rámci luskovin dominovalo na rozdíl od předchozího roku pěstování lupiny a pelušky (26 resp. 24 %). U technických plodin byl zaznamenán pokles o 13 % a způsoben byl především snížením ploch u kategorie léčivé, aromatické a kořeninové rostliny (LAKR) o 38 %. Jednalo se především o snížení ploch kmínu a ostropestřce. Naopak se v rámci technických plodin zvýšila plocha olejnin (o 18 %), zejména plocha sóji a hořčice. Meziročně se opět zvýšila (o 9 %) také plocha určená k pěstování osiv a sadby.

Pěstování okopanin a zeleniny zůstává trvale na nízké úrovni. Zelenina se pěstovala na 0,2 % orné půdy. Nejvyšší podíl ploch v rámci zeleniny byl v roce 2014 zjištěn u zeleniny kořenové (52 % ploch osetých zeleninou). Jedná se hlavně o pěstování mrkve, která zabírá více jak polovinu plochy kořenové zeleniny. Podstatnou část plochy si udržuje také zelenina plodová (31 %), a to díky pěstování dýní (patisonů a cuket). Ty tvoří přes 67 % plochy plodové zeleniny. U okopanin došlo k poklesu ploch o cca 3 %, zabírají trvale okolo 0,5 % orné půdy a jde převážně o pěstování brambor (97 % ploch okopanin).

Plochy TTP (louky a pastviny) zůstaly na stejné úrovni jako v roce 2013, nárůst ploch byl zaznamenán pouze o cca 0,5 %.

Plocha TK meziročně mírně poklesla o 1,5 % a je tvořena převážně ovocnými sady (87 %). Největší zastoupení mezi ovocnými stromy mají jabloně a švestky (38, resp. 25 %). Vinice zabírají 13 % ploch TK a jejich plocha meziročně také mírně poklesla (o 5,7 %). Plocha chmelnic zůstává i nadále zanedbatelná.

Objem ekologické rostlinné produkce (tj. produkce pouze z ploch již v ekologickém režimu) v roce 2014 dosáhl 1 469 tis. tun (nárůst o cca 199 tis. tun, tj. o 16 % proti roku 2013), z toho však produkce píce (přepočtená na seno) tvořila 94 % (tj. 1 310 tis. tun sena z TTP a dalších 77 tis. tun sena z pícnin na OP). Celková produkce jen z orné půdy činila 150,6 tis. tun (10 % podíl), z toho cca 42 % tvořila produkce obilovin (63,9 tis. tun) a 51 % produkce pícnin na orné půdě (objem v seně). V rámci obilovin dosáhly největší objem produkce, obdobně jako

u výměry, pšenice a oves (tvořily 49 % celkové produkce obilovin). V roce 2014 byl u všech sledovaných obilovin zjištěn vyšší hektarový výnos než v roce 2013 vyjma kukuřice na zrno. Předpokládaný vyšší výnos byl zjištěn také u zeleniny (o 12 %), většiny pěstovaných olejnin a píce (o 14 %). Naopak k meziročnímu snížení hektarového výnosu došlo u brambor (o 17 %) a luskovin pěstovaných na zrno.

Celková produkce u TK dosáhla 8 315 tun (meziroční pokles o 8 %). Z tohoto množství připadá 69 % na ovocné sady (jádroviny, peckoviny) a 25 % na vinice, u kterých došlo opět k meziročnímu růstu produkce, a to o 8 %. V rámci ovocných sadů dosáhly největšího objemu produkce jabloně (53% podíl), následovaly švestky (12% podíl) a meruňky (11% podíl). Hektarový výnos u ovocných sadů se proti roku 2013 snížil z 1,58 t/ha na 1,26 t/ha a zůstává stále na nízké úrovni. Důvodem jsou především rozsáhlé plochy mladých sadů, které ještě nezačaly plodit, významné zastoupení sadů extenzivních zařazených do EZ a také nižší plodnost starších sadů.

Z pohledu podílu hlavních kategorií ekologicky pěstovaných plodin na OP na jejich celkové výměře v ČR dosahují trvale vyšší podíl luskoviny na zrno (9,4 %) a pícniny na OP (5 %), viz Tabulka 14. Podíl ploch obilovin v EZ na jejich celkové výměře v ČR zůstává i nadále pod 2 %. Z obilovin byl nejvyšší podíl zaznamenán u ovsa (12,1 %), tritikále (7,9 %) a žita (7,4 %). V rámci technických plodin dosahují významného zastoupení v EZ také LAKR s podílem přes 20 % na jejich celkové ploše v ČR.

Luskoviny na zrno také drží prvenství v podílu bioprodukce na jejich celkové produkci v ČR s více než 5% podílem (což je ovšem jen poloviční hodnota podílu dosaženého v roce 2013). Produkce obilovin v EZ tvoří 0,7 % z jejich celkové sklizně, pícniny 2,2 % a zelenina 0,5 %. Pokud srovnáme produkci jednotlivých plodin, pak vyšší než 5% podíl na jejich celkové sklizni v ČR dosahuje kmín (21 %), lupina na zrno (18 %) a oves (8 %). Hranici 5 % se dlouhodobě blíží také tritikále. Z pohledu hektarového výnosu lze shrnout, že výnosy obilovin v EZ se v roce 2014 pohybovaly v rozmezí 42-75 % výnosu konvenčního, luskoviny kolem 58 %, brambory klesly na 40 %, olejnin cca 20 % (z toho hořčice až 76 %) a pícniny k 52 % konvenčního výnosu. Srovnání produkce zeleniny je velmi obtížné vzhledem k různorodosti druhů.

Objem ekologické produkce na orné půdě meziročně vzrostl o 8 %, přičemž nejvyšší nárůst byl zaznamenán meziročně u pícnin (o 17 %). Naopak se meziročně snížila produkce u zeleniny (o 28 %) a u luskovin na zrno (o 24 %).

Tabulka 13

Struktura, produkce a výnos plodin na ekofarmách v roce 2014

Plodiny	Počet ekofarm ¹⁾	Období konverze (ha)	Ekologický režim (ha)	Celkem (ha)	Ekologická produkce (t)	Ekologické výnosy (t/ha)
OP celkem	1 435	5 864,84	48 554,39	54 419,23	150 585,26	n. a.
Obiloviny pro produkci zrna (včetně osiva) celkem	721	2 087,92	22 167,45	24 255,37	63 888,36	2,88
Z toho: pšenice obecná	310	789,89	6 117,74	6 907,63	18 664,15	3,05
špalda	67	35,94	2 022,51	2 058,45	5 675,89	2,81
žito	85	177,25	1 690,04	1 867,29	4 894,70	2,90
ječmen	218	369,22	2 740,50	3 109,72	7 790,17	2,84
oves	378	399,29	4 698,08	5 097,37	12 640,19	2,69
tritikále	197	281,00	3 530,23	3 811,23	10 474,97	2,97
kukuřice na zrno	11	1,30	640,43	641,73	2 280,15	3,56
pohanka	25	7,80	476,45	484,25	840,80	1,76
Luskoviny na zrno celkem	94	113,94	1 779,24	1 893,18	2 766,40	1,55
Z toho: hrách	35	6,25	367,58	373,83	576,66	1,57
bob	4	15,13	13,01	28,14	14,20	1,09
lupina	17	62,58	433,65	496,23	692,06	1,60
sója	6	0,00	140,01	140,01	192,00	1,37
peluška	22	25,80	425,37	451,17	731,09	1,72
Okopaniny celkem	229	6,27	255,92	262,19	2 978,83	11,64
Z toho: brambory	219	5,92	247,27	253,19	2 855,80	11,55
Technické plodiny celkem	123	201,45	3 083,50	3 284,95	2 193,64	0,71
Olejnin	55	148,26	1 897,52	2 045,78	1 538,13	0,81
Z toho: slunečnice	5	0,00	16,47	16,47	28,74	1,74

Plodiny	Počet ekofarem ¹⁾	Období konverze (ha)	Ekologický režim (ha)	Celkem (ha)	Ekologická produkce (t)	Ekologické výnosy (t/ha)
sója	2	0,00	368,33	368,33	676,40	1,84
řepka a řepice	3	117,09	52,26	169,35	79,00	1,51
mák	5	0,00	42,74	42,74	41,26	0,97
hořčice	31	20,53	461,81	482,34	378,71	0,82
tykev olejná	14	10,64	955,01	965,65	332,52	0,35
LAKR	71	38,57	1 120,62	1 159,19	627,73	0,56
Čerstvá zelenina, melouny, jahody celkem	106	7,58	107,22	114,80	1 162,12	10,84
Košťáloviny/brukvovité	39	0,12	7,44	7,56	33,85	4,55
Z toho: hlávkové zelí	24	0,10	3,12	3,22	14,14	4,53
Listová/stonková zelenina	34	0,16	4,09	4,25	13,02	3,18
Plodová zelenina	78	2,42	32,74	35,16	178,31	5,45
Z toho: dýně	58	2,24	21,45	23,69	111,24	5,19
Kořenová a hlízová zelenina	91	3,47	55,91	59,38	928,58	16,61
Z toho: mrkev	53	2,56	29,02	31,58	831,02	28,64
Luskoviny	28	1,34	2,13	3,47	3,67	1,72
Jahody	21	0,06	4,33	4,39	3,79	0,88
Pícniny na orné půdě celkem (píce v seně)	1 004	3 197,58	19 511,94	22 709,52	77 030,66	3,95
Jednoleté pícniny – v seně	102	819,60	2 647,04	3 466,64	12 815,34	4,84
Kukuřice na zeleno (na siláž)	10	552,70	213,61	766,31	1 111,10	5,20
Ostatní jednoleté pícniny – v seně	95	266,90	2 433,43	2 700,33	11 704,24	4,81
Víceleté pícniny – v seně	963	2 377,98	16 864,90	19 242,88	64 215,32	3,81
Další plodiny na orné půdě	30	40,14	705,08	745,22	564,75	0,80
Půda ladem (součást osevního postupu)	121	209,96	944,03	1 153,99	0,00	n. a.
TTP celkem (píce v seně)	3 173	18 070,98	393 593,26	411 664,24	1 310 274,97	3,33
Trvalé kultury celkem	692	755,08	6 794,01	7 549,09	8 314,67	1,43
Ovocné sady	606	466,00	5 339,61	5 805,61	5 714,43	1,26
Jabloně	472	163,03	2 014,08	2 177,11	3 054,05	1,67
Hrušně	286	46,30	443,58	489,88	518,09	1,37
Meruňky	108	58,66	647,02	705,68	617,20	0,97
Nektarinky	5	0,32	10,79	11,11	12,01	4,30
Broskvoně	43	10,47	83,37	93,84	81,29	1,13
Třešně/višně	284	62,28	613,67	675,95	298,45	0,53
Švestky	407	106,44	1 373,22	1 479,66	699,40	0,76
Ostatní ovoce	64	18,50	153,88	172,38	154,94	1,05
Ořechy	143	18,26	176,92	195,18	47,45	0,60
Bobuloviny	58	98,67	466,41	565,08	369,75	0,81
Vinice	89	170,41	777,77	948,18	2 076,04	2,92
Chmelnice	3	1,74	8,84	10,58	7,00	0,79

¹⁾ Počet ekofarem, které mají plochy dané plodiny již v ekologickém režimu.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2014; data od 3 808 subjektů.

Tabulka 14

Plochy a produkce v EZ na orné půdě v letech 2013 a 2014 a srovnání s celkovou osevní plochou a produkcí v ČR v roce 2014

Plodiny	2013 (EZ)			2014 (EZ)			Struktura plodin 2014 (%)	Meziroční změna (%)		2014 (ČR)			Podíl (%) na celkové		
	Celková plocha EZ (ha)	Ekologická produkce (t)	Ekologická produkce (t)	Celková plocha EZ (ha)	Ekologická produkce (t)	Ekologická produkce (t)		produkce	hektar. výnosu	Celková plocha (ha)	Celková produkce (t)	Hektarový výnos (t/ha)	ploše	produkci	hektar. výnosu
Obiloviny	25 883,93	62 210	62 210	24 255,37	63 888	63 888	44,57	2,70	8,27	1 409 610	8 779 299	6,23	1,72	0,73	46,24
Pšenice	6 380,27	16 597	16 597	6 968,10	18 823	18 823	28,73	13,42	5,17	835 941	5 442 349	6,51	0,83	0,35	46,85
Špalda	2 246,93	6 172	6 172	2 058,45	5 676	5 676	8,49	-8,04	1,81	n. d.	n. d.	n. d.	n. d.	n. d.	n. d.
Ječmen	3 348,61	7 080	7 080	3 109,72	7 790	7 790	12,82	10,03	20,34	350 518	1 967 049	5,61	0,89	0,40	50,61
Žito	2 392,15	5 428	5 428	1 867,29	4 895	4 895	7,70	-9,82	23,93	25 137	129 059	5,13	7,43	3,79	56,48
Oves	5 494,77	12 535	12 535	5 097,37	12 640	12 640	21,02	0,84	5,49	42 289	152 232	3,60	12,05	8,30	74,73
Třitikále	4 548,00	10 510	10 510	3 811,23	10 475	10 475	15,71	-0,33	3,85	48 497	243 889	5,03	7,86	4,29	59,06
Kukuřice na zrno	579,51	2 583	2 583	641,73	2 280	2 280	2,65	-11,72	-20,36	98 749	832 235	8,43	0,65	0,27	42,24
Luskoviny na zrno	1 944,34	3 686	3 686	1 893,18	2 766	2 766	3,48	-24,94	-25,84	20 170	53 797	2,67	9,39	5,14	58,11
Hrách	542,78	914	914	373,83	577	577	19,75	-36,93	-12,78	14 449	42 748	2,96	2,59	1,35	53,07
Lupina	196,76	356	356	496,23	692	692	26,21	94,40	-19,60	2 106	3 762	1,79	23,56	18,40	89,39
Okopaniny	270,67	3 078	3 078	262,19	2 979	2 979	0,48	-3,21	-6,88	87 317	5 136 847	58,83	0,30	0,06	19,79
Brambory	235,29	2 977	2 977	253,19	2 856	2 856	96,57	-4,08	-17,09	23 993	697 539	29,07	1,06	0,41	39,73
Technické plodiny	3 776,30	2 159	2 159	3 284,95	2 194	2 194	6,04	1,61	14,52	472 547	1 667 760	3,53	0,70	0,13	20,11
Olejnin	1 736,60	1 099	1 099	2 045,78	1 538	1 538	62,28	39,92	20,90	464 274	1 644 058	3,54	0,44	0,09	22,87
Řepka	742	8	8	169,35	79	79	8,28	953,33	49,50	389 298	1 537 320	3,95	0,04	0,01	38,24
Hořčice	297,45	221	221	482,34	379	379	23,58	71,75	-10,87	18 452	19 835	1,07	2,61	1,91	76,28
LAKR	1 857,68	950	950	1 159,19	628	628	35,29	-33,92	-1,75	5 566	4 903	0,88	20,83	12,80	63,58
Zelenina	171,07	1 612	1 612	114,80	1 162	1 162	0,21	-27,91	11,75	9 211	221 575	24,06	1,25	0,52	45,05
Příchyn	22 604,73	65 974	65 974	22 709,52	77 031	77 031	41,73	16,76	14,49	454 131	3 448 625	7,59	5,00	2,23	52,02

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2013 a 2014; Sklizeň zemědělských plodin ČSÚ; zpracoval ÚZEI.

3.2 Živočišná výroba a produkce

Živočišná výroba zaznamenala v roce 2014 nárůst počtu ekologicky chovaných zvířat o 4 %. Na ekofarmách bylo chováno okolo 382 tis. kusů zvířat, což při přepočtu na dobytčí jednotky představuje zhruba 187 tis. DJ⁵ (177 tis. DJ po revizi v roce 2013). Tento údaj zahrnuje pouze tzv. BIO zvířata, tj. zvířata chovaná v ekologickém režimu, která prošla přechodným obdobím. Stejně jako v předchozích letech dominoval jednoznačně chov skotu (224 tis. kusů a 87% podíl na celkovém počtu DJ), následovaný chovem ovcí (přes 100 tis. kusů a 8% podíl); (viz Tabulka 15).

Hlavní kategorie hospodářských zvířat, tj. skot, kozy, koně, prasata a drůbež, zaznamenaly meziroční nárůst počtu zvířat. Výjimkou jsou ovce, kde došlo k velmi mírnému 1% poklesu. Oproti roku 2013 došlo k velmi výraznému poklesu počtu chovaných včelstev. Počet včelařů sice meziročně vzrostl z 10 na 15, avšak počet včelstev poklesl téměř o 95 %.

Již tradičně pokračoval nárůst stavů skotu (o 5,4 %), přičemž nejrychleji rostla kategorie KBTPM (7,2 %). Oproti roku 2013 došlo také k navýšení stavu dojníc a to o 5 %. Přesto podíl dojníc na celkovém stavu skotu v EZ stále výrazně zaostává za celorepublikovým poměrem (3,3 % v EZ oproti celkovým 27,1 %).

Růstový trend pokračoval také u chovatelů prasat, kdy se jejich počet navýšil o 3 chovatele. Spolu s tím se meziročně zvýšil i počet prasat o 7,2 % na 1 994 kusů. Byl tak v podstatě vyrovnán stav z roku 2009, kdy počet bioprasat chovaných v ČR činil 1 990 kusů.

V chovu koz byla obnovena vzestupná tendence počtů chovaných zvířat z let 2010–2012. Stav koz chovaných v režimu ekologického zemědělství se tak meziročně zvýšil o 18,3 %. Podobná situace je také u chovu koní, kde byl zaznamenán meziroční nárůst o 14,6 %.

V rámci chovu drůbeže byl loňský 5% pokles nahrazen 7,4% nárůstem. Zvýšení stavů bylo zaznamenáno u brojlerů (nárůst o 53,8 %) a u kategorie ostatní drůbež (krůty, kachny a husy)⁶, kde došlo k navýšení o 37,1 %. Výrazný pokles nastal naopak u nosnic. Z necelých 20 tis. kusů zaznamenaných v roce 2013 poklesl jejich počet zpět k hodnotě 13 tis. kusů, okolo které se pohyboval v letech 2010–2012.

Při srovnání celkového počtu hospodářských zvířat v ČR zaujímá chov bioskotu na celkových stavech zhruba 16 %, z toho podíl dojníc na jejich celkovém počtu dosahuje zatím pouze 2 %. Největší oblibě se u ekozemědělců stále těší chov ovcí a koz, kdy je v ekologickém chovu zařazeno 45 % ovcí a 37 % koz. V případě koní je v režimu EZ zařazena již pětina chovaných zvířat. Podíl ekologicky chované drůbeže na celkových počtech je zanedbatelný (0,1 %), podobně je tomu u podílu bioprasat, který se dlouhodobě pohybuje také kolem hodnoty 0,1 %.

Tabulka 15

Počet BIO zvířat chovaných na ekofarmách v letech 2013 a 2014

Kategorie zvířat	Počet ekofarem	Počet ekologicky chovaných zvířat (kusy) ¹⁾		Meziroční změna počtu ekologicky chovaných zvířat 2014/13 (%)
	2014	2013	2014	
Koně	699	6 191	7 095	14,60
Skot	2 054	213 303	224 873	5,42
Z toho: dojnice	135	7 047	7 402	5,04
KBTPM	1 909	98 988	106 127	7,21
Ovce	965	101 528	100 385	-1,13
Kozy	301	7 701	9 112	18,32
Prasata	31	1 860	1 994	7,20
Drůbež	66	36 610	39 330	7,43
Z toho: brojleři	10	15 048	23 137	53,75
nosnice	51	19 777	13 746	-30,50
Králíci	5	418	289	-30,86
Včely (počet rojů)	15	703	39	-94,45
Ostatní zvířata ²⁾	55	183	233	27,32
Ryby	6	3 976	2 490	-37,37

¹⁾ Počet ekologicky chovaných zvířat zahrnuje všechna tzv. BIO zvířata na ekofarmě po přechodném období.

²⁾ Kategorie ostatní zvířata zahrnovala v roce 2013 85 poníků, 47 oslů, 49 bizonů a 2 jaky. V roce 2014 to bylo 117 poníků, 41 oslů a 75 bizonů.

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2013 a 2014.

5 DJ byly vypočítány dle přepočítávacích koeficientů z Nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření Příl. 4.

6 Pohyb kategorií v rámci drůbeže je třeba brát jako orientační, jelikož stavy jsou zjišťovány ke konci března, tedy některé podniky nemusí mít ještě drůbež nakoupenu, příp. je realizováno více cyklů chovu, zejména u brojlerů, což také může zkreslit celkové stavy drůbeže.

Na ekologických farmách jsou každoročně sledovány kromě počtů zvířat již v režimu EZ, také celkové stavy všech zvířat chovaných na ekofarmě podle hlavních kategorií. Do těchto zvířat se započítávají všechna zvířata včetně zvířat v přechodném období, nezapočítávají se zvířata konvenční. Ze srovnání počtů všech zvířat a BIO zvířat chovaných na ekofarmách vyplývá, že 2,6 % skotu, 3,3 % ovcí, 4,2 % koz, 3,8 % prasat a 10 % koní ještě není plně chováno v ekologickém režimu.

Celkem bylo na ekofarmách v roce 2014 chováno 352 tis. kusů přežvýkavců a koní, což představuje 196 tis. DJ (viz Tabulka 16). Stejně jako v předchozím roce zde zaujímá dominantní postavení chov skotu s podílem 65 % (resp. 87 % při přepočtu na DJ). Zatížení travních porostů⁷ se v EZ při výměře 411 664 ha TTP pohybovalo v roce 2014 okolo 0,48 DJ/ha a mírně vzrůstá (z 0,31 DJ/ha TTP v roce 2001).

Tabulka 16

Počet všech zvířat chovaných na ekofarmách v letech 2013 a 2014

Kategorie zvířat	Počet ekofarem 2014	Počet všech zvířat (kusy)		Meziroční změna počtu zvířat 2014/13 (%)
		2013	2014	
Skot celkem	2 165	221 007	231 010	4,53
Skot ve věku nad 1 měsíc do 6 měsíců	1 682	46 521	49 369	6,12
Skot ve věku nad 6 měsíců do 24 měsíců	1 852	47 399	49 684	4,82
Skot ve věku nad 24 měsíců	2 105	127 087	131 957	3,83
Ovce celkem	1 034	103 923	103 779	-0,14
Kozy celkem	329	8 115	9 516	17,26
Koně celkem	768	7 479	7 896	5,58
Přežvýkavci a koně	x	340 524	352 201	3,43
Prasata celkem	36	1 876	2 073	10,50

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2013 a 2014.

Každým rokem se sledují data o živočišné produkci pocházející z ekologických chovů zvířat. Následující tabulka zahrnuje živočišnou produkci, která je certifikovatelná (tj. pochází ze zvířat chovaných dle zásad EZ) a kterou farmář plánuje/chce prodat v daném roce ať už jako BIO, nebo konvenční produkt. Snahou je získat objem reálné bioprodukce z ekofarem (tj. produkce, která může být prodána v bio kvalitě), a nikoli jen objem požadované certifikované produkce či jen části produkce, kterou se podařilo prodat jako bioprodukt.

⁷ Počet DJ zvířat zkrmujičích objemnou píci na jednotku plochy travního porostu. DJ byly vypočítány dle přepočítávacích koeficientů z Nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření Příl. 4.

Tabulka 17

Živočišná bioprodukce na ekofarmách v letech 2013 a 2014

Produkty	Jednotka	Počet ekofarem 2014	Bioprodukce z BIO zvířat		Meziroční změna (%)
			2013	2014	
Maso					
Hovězí	1 000 kg	1 841	9 459,58	9 760,17	3,18
Hovězí – maso	1 000 kg	1 493	5 648,80	5 841,39	3,41
Hovězí – zástav	1 000 kg	1 295	3 810,78	3 918,78	2,83
Skopové/jehněčí	1 000 kg	858	552,20	597,66	8,23
Skopové/jehněčí – maso	1 000 kg	738	424,43	450,40	6,12
Skopové/jehněčí – zástav	1 000 kg	417	127,77	147,26	15,25
Kozí	1 000 kg	144	19,56	22,98	17,50
Vepřové	1 000 kg	29	132,43	139,89	5,63
Drůbeží	1 000 kg	37	163,28	120,65	−26,11
Králičí	1 000 kg	5	0,69	1,07	54,49
Rybí	1 000 kg	3	1,60	2,6	62,5
Živá zvířata – prodej jako zástav nebo na chov					
Zástav – telata	kusy	1 295	42 342	43 542	2,83
Zástav – ovce	kusy	417	12 777	14 726	15,25
Mléčná produkce					
Čerstvé mléko – kravské	1 000 l	94	32 205,88	29 907,58	−7,14
– ovčí	1 000 l	9	29,50	45,40	53,90
– kozí	1 000 l	35	138,68	104,61	−24,57
Upravené mléko – kravské	1 000 l	10	61,35	26,04	−57,55
– ovčí	1 000 l	3	1,78	5,90	231,46
– kozí	1 000 l	6	1,67	14,39	761,68
Sýr – kravský	1 000 kg	14	14,26	23,69	66,13
– ovčí	1 000 kg	10	10,44	11,16	6,90
– kozí	1 000 kg	19	25,86 ¹⁾	16,18	−37,43
Další mléčná produkce					
Kysané mléčné výrobky	1 000 kg	12	185,90	98,05	−47,26
Tvaroh	1 000 kg	12	12,15	20,76	70,86
Máslo	1 000 kg	6	1,35	2,93	117,35
Smetana	1 000 l	5	4,10	37,39	812,06
Vejce pro konzumaci	1 000 kg	69	220,08	143,50	−34,80
Med	1 000 kg	204	17,28	0,46	−97,36

¹⁾ Množství plánované produkce kozího sýra upraveno na základě nově zjištěných skutečností u jedné z ekofarem (v r. 2013 bylo původně uvedeno 44,76 tun kozího sýra).

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2013 a 2014.

Produkce masa vzrostla o 3 % oproti roku 2013 a činila 6 578 tun. Největším podílem je zastoupeno hovězí maso, jehož produkce se meziročně zvýšila o 3,4 % a podobně jako v předešlém roce představuje 88 % podíl na celkové produkci biomasa. Necelých 7 % tvořilo, stejně jako v předchozích letech, maso skopové/jehněčí. Vzestupná tendence se udržela také u produkce kozího a vepřového masa, kde ve srovnání s rokem 2013 došlo k navýšení o 17,5 % u kozího a 5,6 % u vepřového masa. V produkci masa drůbežího byl naopak zaznamenán meziroční pokles a to o 26 %.

Kromě produkce masa je také sledován prodej živých zástavových zvířat. V roce 2014 bylo zaznamenáno navýšení počtu prodaných zvířat u obou sledovaných skupin. Zástavových jehňat bylo prodáno 14 726 kusů (15% meziroční nárůst) a zástavových telat 43 542 kusů (nárůst o necelá 3 %). Pro potřebu srovnání s dřívějšími hodnotami produkce masa, kdy byla do objemu masa započítávána také zvířata prodaná v živém jako zástav, byl prodaný zástav přepočten na objem masa. U zástavového skotu byla předpokládána průměrná hmotnost 180 kg a 50% výtěžnost, u zástavových jehňat pak hmotnost 20 kg a taktéž 50% výtěžnost (viz Tabulka 17).

Mléčná produkce je pro přehlednost již tradičně rozdělena do několika kategorií. Jedná se o mléko čerstvé - směřující přímo do mlékáren, dále mléko upravené - vhodné k přímé spotřebě a sýry. Výrobky spadající mimo tyto tři hlavní kategorie jsou souhrnně označeny jako další mléčná produkce a patří sem např. kysané mléčné výrobky⁸, máslo, tvaroh či smetana. Produkce kravského mléka dosáhla v roce 2014 téměř 30 mil. litrů, zaznamenán byl mírný meziroční pokles o 7 %. Naopak velmi významný vzestup nastal u produkce upraveného koziho mléka, což je pravděpodobně způsobeno změnou orientace klíčového producenta z výroby sýrů právě na upravené mléko. Nasvědčuje tomu také situace v produkci sýrů, kdy u kravského a ovčího sýra došlo k navýšení produkce (o 66 %, resp. 6,9 %), zatímco produkce koziho sýra meziročně poklesla o více než 37 %. Produkce másla, tvarohu a smetany pokračovala, stejně jako v předešlém roce, v rostoucím trendu.

V produkci vajec nebyla zachována vzestupná tendence z předcházejících let. Naopak zde byl zaznamenán téměř 35% pokles (z 3 521 tis. kusů na 2 296 tis. kusů, neboli při uvažované hmotnosti 62,5 g na vejce pokles o cca 76 tun vajec). Produkce medu zaznamenala rapidní pokles (97 %), což lze nejspíš do jisté míry přisuzovat plošnému rozšíření onemocnění včelstev a jejich celkovému úbytku v EZ.

3.3 Způsoby uplatnění produkce ekologických farem v roce 2013

Jelikož prodej certifikovaných bioproduktů mohou realizovat farmy až po tzv. přechodném období, jsou níže prezentované údaje založeny na odpovědích pouze 3 373 z celkových 3 808 ekofarem.

Z celkového počtu 3 373 ekofare, které měly již možnost prodat v roce 2013 alespoň jeden produkt s certifikátem, zhruba 70 % uvedlo, že byly nuceny část nebo i veškerou svoji bioprodukcí prodat na konvenčním trhu (obdobně jako v roce 2012). Přičemž 54 % ekofare uvedlo, že v roce 2013 realizovaly produkci pouze na konvenčním trhu, což je obdobný výsledek jako v roce 2012. Naopak prodej veškeré své bioprodukce s certifikátem uskutečnilo 246 ekofare (tj. 7 % oproti 9 % v roce 2012). Prodej jak na konvenčním trhu, tak na trhu bioproduktů realizovalo 16 % ekofare (srovnatelně s rokem 2012) a zbylých 23 % ekofare uvedlo, že v daném roce nerealizovaly prodej vůbec a svoji produkci nejčastěji spotřebovaly přímo na farmě⁹.

Nejčastěji pěstovanou tržní skupinou plodin v EZ jsou obiloviny. Z celkového množství 55 tis. tun vyprodukovaných obilovin bylo 60 % prodáno (33 tis. tun) a to ze 78 % v bio kvalitě (stejný podíl jako v předchozím roce), viz Tabulka 18. Více než 60 % obilovin bylo uplatněno na domácím trhu a necelých 40 % bylo exportováno stejně jako v roce 2012. Exportovalo se zejména pšenice (97 %), kukuřice na zrno (71 %), špalda (62 %) a pohanka (51 %). Na domácím trhu se naopak nejvíce uplatnily tritikále (73 %), ječmen (72 %), oves (71 %) a pšenice (69 %). Meziročně se téměř u všech obilovin mírně zvýšil podíl prodeje v bio kvalitě, kdy nejnižší podíl z obilovin byl dosažen u ječmene (55 %) a naopak nejvyšší u špaldy (92 %). Celkově se u obilovin mírně snížil podíl neprodané produkce (z 46 na 40 %), z nichž zhruba 55 % bylo spotřebováno jako krmivo (zejména tritikále a oves). Naopak u prosa, špaldy a pohanky je téměř veškerá produkce prodána. Dle počtu farem i množství produkce zůstaly oves a pšenice i nadále nejčastěji pěstovanými obilovinami a tvořily 47 % produkce obilovin v EZ v roce 2013.

U luskovin na zrno vzrostl podíl produkce uplatněný na domácím trhu (76 %), současně však klesl podíl prodeje v biokvalitě (z 96 % na 78 % v roce 2013). Neprodaný objem luskovin (37 %) byl z poloviny využit jako krmivo a z poloviny pro vlastní spotřebu zemědělců.

Téměř veškerá produkce brambor byla v roce 2013 prodána (2,2 tis. tun), pouze 16 % bylo využito jiným způsobem, nejčastěji pro vlastní spotřebu zemědělce. U brambor vzrostl jak export (z 15 na 44 %), tak uplatnění v biokvalitě (ze 48 na 81 %), kdy prodej v biokvalitě je častěji realizován do zahraničí než na domácím trhu.

V případě olejnin bylo prodáno zhruba 80 % vyprodukovaného objemu, který byl z poloviny uplatněn v ČR a z poloviny vyvezen do zahraničí (podobně jako v roce 2012). Z hlediska kvality se 75 % produkce podařilo prodat jako bioprodukt (o 5 % více).

Produkce bylin a koření byla z více jak 90 % uplatněna v ČR a většinou v bio kvalitě. Proti roku 2012, kdy téměř 70 % produkce směřovalo do zahraničí, se jedná o poměrně značnou změnu. Vyprodukováno bylo celkem téměř 400 tun aromatických a léčivých rostlin, je to však téměř o 60 % méně než byl původní plán pro rok 2013.

U produkce osiva došlo jak k nárůstu podílu prodeje (68 %), tak ke zvýšení uplatnění v bio kvalitě (z 58 na 85 %). Nově byla část produkce vyvezena i do zahraničí (7 %), výhradně jako bioosivo.

Úroda zeleniny všech sledovaných skupin byla téměř výhradně využita pro domácí trh. Výjimkou byla pouze produkce mrkve, jejíž téměř veškerá produkce (97 %) skončila v zahraničí. Převážná část vyprodukované a prodané zeleniny byla uváděna na trh v bio kvalitě. Pouze u plodové zeleniny dosahoval tento podíl nižší 67% podíl.

Produkce z ovocných sadů byla prodána výhradně na domácím trhu. Jedinou výjimku tvoří jablka, u kterých bylo exportováno 18 % produkce. Ovoce bylo z velké části prodáváno jako konvenční produkt – jablka (59 %), hrušky (62 %), peckoviny (83 %). Z pohledu

⁸ V kategorii kysané mléčné výrobky jsou zařazeny např. jogurty, jogurtové a kefirové mléko, zakysaná smetana a jiné fermentované výrobky.

⁹ Spotřeba na farmě zahrnuje spotřebu ve formě vstupů (krmiva, osiva) nebo ve formě vlastní spotřeby farmáře.

jiného užití u ovocných sadů šlo nejčastěji o zpracování na farmě. Hrozny byly prodávány pouze na domácím trhu, s 68% podílem jako konvenční produkt. Stejně jako v předchozích letech však u hroznů převažovalo „jiné využití“ (61 % produkce), kdy šlo převážně o zpracování na farmě a výrobu vína.

Tabulka 18

Způsob uplatnění rostlinné produkce ekofarem v roce 2013

Produkce RV	Uplatnění rostlinné produkce roku 2013					
	Počet farem	Celková produkce z ploch v ekol. režimu (tuny)	Podíl prodaného množství (%)	z toho prodej v bio kvalitě (%)	z toho prodej na domácím trhu (%)	Podíl exportu na celkovém prodaném množství (%)
Obiloviny	676	54 662	60	78	62	38
Pšenice	327	14 877	65	80	69	31
Špalda	70	4 881	89	92	38	62
Žito	101	4 782	70	84	55	45
Ječmen	203	6 141	53	55	72	28
Oves	382	10 901	49	71	71	29
Tritikále	156	9 514	42	68	73	27
Luskoviny	68	2 112	63	78	76	24
Brambory	208	2 691	84	81	56	44
Olejniny	36	387	81	75	53	47
Byliny/koření	52	399	96	76	92	8
Osivo/sadba	15	255	68	85	93	7
Košťálová zelenina	35	28	94	99	100	0
z toho zelí	24	13	96	99	100	0
Listová zelenina	34	18	93	92	100	0
Plodová zelenina	78	104	94	67	100	0
Kořenová zelenina	86	1 421	99	99	7	93
z toho mrkev	53	1 356	100	100	3	97
z toho cibule	54	17	90	85	100	0
Jablka	297	2 877	78	41	82	18
Hrušky	152	202	86	38	100	0
Peckoviny	310	1 238	79	17	100	0
Hrozny	69	2 087	39	32	100	0

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2014.

U většiny produktů živočišné výroby (maso, mléko, vejce) vyprodukovaných v roce 2013 na českých ekofarmách, dominoval v rámci jejich uplatnění prodej, ať už na domácím nebo zahraničním trhu. Výjimkou bylo kozí maso a kozí a ovčí mléko, kde bylo zaznamenáno vyšší procento jiného způsobu uplatnění produkce (tj. zpracování na farmě, užití jako krmiva, vlastní spotřeba zemědělce a jiné). U kozího mléka bylo touto cestou uplatněno až 82 % produkce (viz Tabulka 19).

Co se týče prodeje masa, zůstala většina produkce, stejně jako v minulých letech, na českém trhu. Do zahraničí mířila jen část produkce hovězího a skopového masa. Objem exportu hovězího masa vzrostl meziročně z 16 na 22 % v roce 2013. V případě skopového masa došlo také k mírnému navýšení exportu, meziročně o 1 % na celkových 21 % prodaného objemu. U vepřového masa byl zaznamenán poměrně velký rozdíl mezi odhadovanou a reálně uplatněnou produkcí (více než 84 tis. kg masa). Tento rozdíl je však pravděpodobně do jisté míry způsoben absencí dat od jednoho z nejvýznamnějších producentů bio vepřového v ČR.

V rámci prodeje byl sledován také podíl prodaných živočišných produktů v biokvalitě s certifikátem. U hovězího a skopového masa dosáhl tento podíl pouze 25 %, resp. 11 %. Oproti roku 2012 došlo k poklesu prodeje hovězího i skopového masa s certifikátem a to

o 2 %, resp. 1 %. Obdobná situace jako u skopového masa nastala také v případě masa kozího. Prodej drůbežího masa v biokvalitě, jehož uplatnění s certifikátem se již tradičně pohybuje okolo hodnoty 90 % z celkové produkce na ekofarmách, zaznamenal v roce 2013 také mírný pokles z 98 na 95 %. Opačná situace byla zaznamenána v případě certifikovaného masa vepřového, jehož podíl se meziročně navýšil o 3 % na 49 %.

Na zahraničních trzích byla prodána také část odchovaných živých zvířat, konkrétně zástavových telat a jehňat. Jejich množství však na rozdíl od masa meziročně pokleslo, a to o 7 % u telat a o 2 % v případě jehňat. Co se týče prodeje s certifikátem, bylo v kategorii zástav prodáno jen 9 % telat a 6 % jehňat.

V případě mléka je využití domácího trhu v podstatě 100 %. Výjimku tvoří mléko kravské, jehož produkce je částečně uplatněna také na zahraničních trzích (14 %). Co se týče prodeje mléka s certifikátem, bylo tímto způsobem prodáváno především mléko kravské a ovčí. V případě kravského mléka bylo v bio kvalitě 90 % prodaného objemu, v případě mléka ovčího pak 84 %. Jak již bylo uvedeno výše, v případě kozího a ovčího mléka není prodej na zahraničních či domácích trzích hlavním způsobem užití jeho produkce. Převažuje zde „jiné užití“ tzn. především zpracování na farmě s následným prodejem. V roce 2013 bylo tímto způsobem uplatněno 52 % ovčího a 82 % kozího mléka. Produkty získané zpracováním mléka na farmě byly následně prodány konečným spotřebitelům a to téměř výhradně v bio kvalitě (100 % ovčích a 97 % kozích mléčných výrobků).

Produkce vajec z EZ je ve srovnání s produkcí pocházející z konvenčních chovů stále zanedbatelná. V roce 2013 bylo množství reálně uplatněných vajec výrazně nižší ve srovnání s plánovanou produkcí, což bylo způsobeno ukončením činnosti jednoho z nejvýznamnějších producentů. Veškerá vejce z ekologického zemědělství byla prodána na domácím trhu a podíl prodeje v biokvalitě poklesl z 96 na 89 % v roce 2013.

Zcela zásadně se změnila situace v uplatnění produkce medu. Zatímco v roce 2012 bylo 81 % medu prodáno a zbylých 19 % využito pro vlastní spotřebu, v roce 2013 bylo 100 % vyprodukovaného medu zařazeno v kategorii „jiné užití“, což v tomto případě znamená vlastní spotřebu či zpracování na farmě. Důvodem této změny je pravděpodobně výrazné snížení produkce související s úbytkem včelstev.

Tabulka 19

Způsob uplatnění živočišné produkce ekofarem v roce 2013

Produkce ŽV ¹⁾	Uplatnění živočišné produkce roku 2013					
	Počet farem	Celková produkce	Podíl prodaného množství (%)	z toho prodej v bio kvalitě (%)	z toho prodej na domácím trhu (%)	Podíl exportu na celkovém prodaném množství (%)
Hovězí maso (t)	1 396	5 808	96	25	78	22
Telata – zástav (t)	1 196	4 011	99	9	66	34
Skopové maso (t)	683	411	78	11	79	21
Ovce – zástav (t)	357	177	92	6	97	3
Kozí maso (t)	144	22	57	4	96	4
Vepřové maso (t)	27	47	95	49	89	11
Drůbeží maso (t)	31	118	99	95	100	0
Mléko ovčí (tis. l)	15	134	48	84	100	0
Mléko kozí (tis. l)	37	431	18	11	100	0
Mléko kravské (tis. l)	108	31 896	92	90	86	14
Vejce (tis. ks)	44	934	95	89	100	0
Med (kg)	4	436	0	0	0	0

¹⁾ Celková produkce masa včetně zástavu je uváděna v tunách jatečné hmotnosti. Pro přepočet z živé váhy byl pro skot použit koeficient výtěžnosti 0,55 (zástav telat a jehňat 0,5), ovce a kozy 0,5, prasata 0,8 a drůbež 0,75.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2014.

4. Výroba biopotravin

4.1 Počet výrobců biopotravin

Ke konci roku 2014 bylo v ČR registrováno 506 výrobců biopotravin, resp. 537 výrobních provozoven, což oproti roku 2013 představuje navýšení o 7,4 % (viz Tabulka 20). V průběhu roku 2014 se nově registrovalo 72 subjektů, a 37 naopak svoji činnost ukončilo (viz Tabulka 21).

K nejčastěji provozovaným činnostem patřilo stejně jako v roce 2013 zpracování masa a masných výrobků, zpracování a konzervování ovoce a zeleniny a výroba mléčných výrobků (viz Tabulka 22). V kategorii zpracování masa a masných výrobků došlo k nárůstu počtu subjektů o 23,8 % a v kategorii mléčných výrobků pak o 7,1 %. K výraznějšímu snížení došlo u výroby pekařských a cukrářských výrobků (10,71), kdy počet subjektů zabývajících se touto činností klesl o 38 %. V rámci výroby ostatních potravinářských výrobků dominuje kategorie zpracování čaje a kávy, která každoročně mírně narůstá.

Z pohledu struktury výrobců dle velikosti obrátu za biopotraviny je patrná dominance několika málo hlavních výrobců biopotravin. Zhruba dvě třetiny výrobců (68 %) uvedlo, že v roce 2013 za biopotraviny utržily méně než 2 mil. Kč a jejich podíl na celkovém obrátu dosáhl pouhých 4,8 %. Naopak 18 firem s největším obrátem za biopotraviny (nad 20 mil. Kč) realizuje téměř tři čtvrtiny celkové výroby biopotravin v ČR.

Nejčastější kategorií výrobců v roce 2013 byly podniky, u kterých prodej biopotravin představuje jejich veškerý obrát za prodej potravin. Jednalo se zejména o faremní zpracovatele. Následovaly kategorie, které si držely prvenství v minulých letech a to kategorie do 1 % a od 1 do 10 %. Ačkoli tyto dvě kategorie představovaly 42 % výrobců biopotravin, jejich podíl dosahoval cca 27 % na celkovém obrátu výroby v ČR. Největšího podílu na celkovém obrátu výrobců (40 %) dosahovaly firmy, u nichž se prodej biopotravin podílí na jejich celkovém obrátu mezi 75 až 99 %. Druhý nejvyšší podíl má již od roku 2010 kategorie mezi 1 až 10 % (tj. 22 %). Oproti roku 2012 posílila kategorie podniků s podílem biopotravin mezi 30 až 50 % na úkor kategorií 10 až 30 % a 50 až 75 %.

Z celkového obrátu výroby biopotravin v roce 2013 ve výši cca 1 735 mil. Kč se uplatnilo na českém trhu 1 075 mil. Kč, tj. 62 %, což je podíl srovnatelný s údajem z let 2012 a 2011. Do zahraničí vyvezli tedy čeští výrobci biopotraviny za přibližně 660 mil. Kč, což představuje zbývajících 38 % celkového obrátu výroby. Vývoz biopotravin směřuje z ČR převážně do zemí EU (95,5 %), přičemž největší objem biopotravin (200 mil. Kč) byl vyvezen do ostatních zemí EU nesousedících s ČR a dále pak do Rakouska (168 mil. Kč) a Německa (147 mil. Kč).

Na českém trhu využívali výrobci k prodeji biopotravin nejčastěji maloobchodní řetězce (41 %), specializované prodejny (22 %) a velkoobchody (10 %).

Tabulka 20

Vývoj počtu registrovaných výrobců biopotravin (2008–2014)

Ukazatel	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Počet výrobců (vč. provozoven)	429	497	618	646	495	500	537
Počet výrobců – pouze subjekty	345	395	404	422	448	471	506
Meziroční změna – celkem (%)	69,6	15,9	24,3	4,5	-23,4	1,0	7,4
Meziroční změna – pouze subjekty (%)	81,6	14,5	2,3	4,5	6,2	5,1	7,4

Zdroj: MZe a REP (údaj k 31. 12. daného roku); zpracoval ÚZEI.

Tabulka 21

Počet ukončených a nových registrací výrobců biopotravin (2008–2014)

Ukazatel	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Počet výrobců – pouze subjekty	345	395	404	422	448	471	506
Počet (% podíl) skončených výrobců	14 (7,4)	26 (7,5)	56 (14,2)	55 (13,6)	43 (10,2)	40 (8,9)	37 (7,9)
Počet (% podíl) nových výrobců	169 (49,0)	76 (19,2)	65 (16,1)	73 (17,3)	69 (15,4)	63 (13,4)	72 (14,2)

Zdroj: MZe a REP (údaj k 31. 12. daného roku); zpracoval ÚZEI.

Tabulka 22

Výrobci biopotravin dle druhu ekonomické aktivity v letech 2013 a 2014

Kód	Ekonomická aktivita (dle NACE) ¹⁾	Počet výrobců biopotravin ²⁾	
		2013	2014
10.1	Zpracování a konzervování masa a výroba masných výrobků	80 (87)	99 (104)
10.11	Zpracování a konzervování masa, kromě drůbežího	69 (74)	88 (92)
10.12	Zpracování a konzervování drůbežího masa	2 (3)	2
10.13	Výroba masných výrobků a výrobků z drůbežího masa	9 (10)	9 (10)
10.2	Zpracování a konzervování ryb, korýšů a měkkýšů	1	0
10.3	Zpracování a konzervování ovoce a zeleniny	68	65
10.31	Zpracování a konzervování brambor	4	4
10.32	Výroba ovocných a zeleninových šťáv	14	12
10.39	Ostatní zpracování a konzervování ovoce a zeleniny	50	49
10.4	Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků	11	18
10.41	Výroba olejů a tuků	11	18
10.42	Výroba margarínů a podobných jedlých tuků	0	0
10.5	Výroba mléčných výrobků	56 (58)	60 (63)
10.51	Zpracování mléka, výroba mléčných výrobků a sýrů	55 (57)	58 (61)
10.52	Výroba zmrzliny	1	2
10.6	Výroba mlýnských a škrobářenských výrobků	24 (25)	29 (32)
10.61	Výroba mlýnských výrobků	22	26 (28)
10.62	Výroba škrobářenských výrobků	2 (3)	3 (4)
10.7	Výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků	38 (45)	29 (36)
10.71	Výroba pekařských a cukrářských výrobků, kromě trvanlivých	21 (26)	13 (18)
10.72	Výroba sucharů a sušenek; výroba trvanlivých cukrářských výrobků	15 (17)	14 (16)
10.73	Výroba makaronů, nudlí, kuskusu a podobných moučných výrobků	2	2
10.8	Výroba ostatních potravinářských výrobků	87 (94)	98 (111)
10.81	Výroba cukru	3 (4)	3 (4)
10.82	Výroba kaka, čokolády a cukrovinek	3	5
10.83	Zpracování čaje a kávy	26 (30)	27 (32)
10.84	Výroba koření a aromatických výtažků	10	13
10.85	Výroba hotových pokrmů	6	6 (9)
10.86	Výroba homogenizovaných potravinářských přípravků a dietních potravin	1	1
10.89	Výroba ostatních potravinářských výrobků j. n.	38 (40)	43 (47)
10.9	Výroba průmyslových krmiv pro hospodářská zvířata ³⁾	38	38 (39)
11.0	Výroba nápojů	99	103
11.01	Destilace, rektifikace a míchání lihovin	1	1
11.02	Výroba vína z vinných hroznů	83	86
11.03	Výroba jablečného vína a jiných ovocných vín	1	3
11.04	Výroba ostatních nedestilovaných kvašených nápojů	1	1

Kód	Ekonomická aktivita (dle NACE) ¹⁾	Počet výrobců biopotravin ²⁾	
		2013	2014
11.05	Výroba piva	6	6
11.06	Výroba sladu	1	1
11.07	Výroba nealkoh. nápojů; stáčení minerálních a ostatních vod do lahví	6	5
21.20	Farmaceutické přípravky	5 (10)	2
82.92	Balící činnosti	2	3
Celkem		471 (500)	506 (537)

¹⁾ NACE- standardní klasifikace ekonomických činností pro statistické účely.

²⁾ Údaj v závorce odpovídá počtu všech provozoven.

³⁾ Výrobci průmyslových krmiv nejsou započtení do celkového počtu výrobců biopotravin.

Zdroj: REP a kontrolní organizace (ABCert, Biokont, KEZ); zpracoval ÚZEI.

4.2 Počet faremních zpracovatelů

Z oficiálních údajů REPU ke konci roku 2014 vyplývá, že z celkového počtu 506 registrovaných výrobců biopotravin bylo 201 současně registrováno i v kategorii ekozemědělec a provádělo zpracování bioproduktů v místě jejich produkce. Jinými slovy téměř 40 % výrobců jsou faremní zpracovatelé a jejich podíl narůstá (z 20 % v roce 2008 až na 39 % v roce 2014). Avšak z pohledu registrovaných ekozemědělců zůstává rozsah zpracování vlastních výrobků přímo na farmě stále na nízké úrovni a stagnuje okolo 5 %. Z toho část faremních zpracovatelů svoji činnost ve skutečnosti vůbec neprovozuje, a to zejména z důvodu běžícího až dvouletého přechodného období po registraci a také nezájmu spotřebitelů o zamýšlené biopotraviny (příp. jen příležitostná výroba malého množství v sezóně). Zpracování na farmách v ČR se rozvíjí jen velmi pomalu a setrvává obezřetnost zemědělců v budování vlastního zpracování a rozjezdu přímého prodeje z farmy. Hlavními bariérami jsou jak legislativní náročnost pro zavedení zpracování a prodeje přímo na farmě, tak zejména nejistota, zda bude poptávka po bioproduktu dostatečná. Přesto počet farem snažících se uplatnit svoje bioprodukty přímo na trhu roste. Faremní zpracovatelé se soustředí výhradně na český trh a biovýrobky jsou kromě prodeje přímo z farmy nejčastěji nabízeny ve specializovaných prodejnách biopotravin či na trzích, a to jak v regionu výrobce, tak ve větších městech. Distribuci zajišťují jednak sami výrobci, jednak se na ni podílí někteří regionální distributoři a velkoobchody. K nejčastěji zpracovávaným bioproduktům, dle mezinárodní klasifikace činností NACE, patří nápoje (nejvíce víno z vinných hroznů). Významné zůstává nadále zpracování mléka a mléčných výrobků, zpracování ovoce a zeleniny a zpracování masa (převažuje zpracování masa z velkých hospodářských zvířat ve faremních jatkách a bourárnách), viz Tabulka 23.

Tabulka 23

Počet a zaměření faremních zpracovatelů bioproduktů v letech 2013 a 2014

Kód	Výrobní zaměření (dle NACE ¹⁾)	Počet faremních zpracovatelů	
		2013	2014
10.1	Zpracované a konzervované maso a výrobky z masa	28	41
10.2	Zpracované a konzervované ryby, koryši a měkkýši	0	0
10.3	Zpracované a konzervované ovoce a zelenina	30	30
10.4	Rostlinné a živočišné oleje a tuky	1	1
10.5	Mléčné výrobky a zmrzlina	44	45
10.6	Mlýnské a škrobářské výrobky	3	6
10.7	Pekařské, cukrářské a jiné moučné výrobky	3	1
10.8	Ostatní potravinářské výrobky	13	10
11.0	Nápoje	63	67
11.02	Víno z vinných hroznů	59	59
Celkem		185	201

¹⁾ NACE- standardní klasifikace ekonomických činností pro statistické účely.

Zdroj: REP a kontrolní organizace (ABCert, Biokont, KEZ); zpracoval ÚZEI.

5. Obchod s biopotravinami

Celkový obrat s biopotravinami českých subjektů včetně vývozu dosáhl v roce 2013 přibližně 2,7 mld. Kč. Z toho spotřebitelé v České republice utratili za biopotraviny zhruba 1,95 mld. Kč, což představuje téměř 10% meziroční nárůst. Vývoz biopotravin vzrostl na cca 774 mil. Kč (z toho však 18% připadá na reexport). Průměrná roční spotřeba na obyvatele zůstává pod hranicí 200 Kč (185 Kč v roce 2013, 169 Kč v roce 2012) a podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů dosáhl 0,71 % (viz Tabulka 24).

Objem dovozu finálních biopotravin realizovaný distributory a maloobchodními řetězci, který byl prodán na českém trhu, je odhadován v roce 2013 na 800 mil. Kč, což představuje 46% podíl na maloobchodním obratu v ČR. Po započtení objemu dovozu, který realizují tzv. „mix“ subjekty¹⁰ a které do ČR dovezly finální biopotraviny za dalších zhruba 194 mil. Kč, vzroste podíl dovozových biopotravin na českém trhu na 57% maloobchodního obratu. Pokud by byl započítán navíc i objem dovozu bioproduktů či biopotravin, které jsou na území ČR dále zpracovávány (tj. dovoz biosurovin a bio polotovarů), podíl biopotravin ze zahraničí ještě vzroste.

Tabulka 24

Vývoj trhu biopotravin v ČR (2005–2013)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Celkový obrat s biopotravinami včetně vývozu (mld. Kč)	x	0,84	1,39	1,95	1,98	2,10	2,24	2,40	2,72
Vývoz (mld. Kč)	x	0,08	0,10	0,15	0,37	0,51	0,57	0,62	0,77
Spotřeba biopotravin v ČR (mld. Kč)	0,51	0,76	1,29	1,80	1,61	1,60	1,67	1,78	1,95
Meziroční změna obratu biopotravin (%)	16	49	70	40	-10	-1	4,6	6,7	9,5
Podíl na celkové spotřebě potravin a nápojů (%)	0,18	0,35	0,55	0,75	0,65	0,63	0,65	0,66	0,71
Spotřeba na obyvatele a rok (Kč)	50	74	126	176	154	151	158	169	185
Podíl dovozu na obratu biopotravin (%)	54	56	62	57	n. d.	46	46/60*	46/60*	46/57*
Podíl řetězců na obratu biopotravin (%)	57	67	68	74	68	67	64	64	64

* Podíl dovozu distributorů / podíl dovozu distributorů a „mix“ subjektů.

Zdroj: Green marketing pro roky 2005–2008, Statistická šetření ÚZEI pro roky 2009–2013.

¹⁰ Tzv. „mix“ subjekty představují společnosti realizující jak distribuci biopotravin jiných dodavatelů, tak souběžně výrobu vlastních výrobků.

5.1 Poptávka po biopotravinách

Struktura hlavních kategorií biopotravin je dlouhodobě stabilní. Největší zájem je o „Ostatní zpracované potraviny“ (33% podíl, přičemž téměř třetinu tvoří hotové pokrmy typu dětských výživ). Druhou příčku si udržuje kategorie „Mléko a mléčné výrobky“ (18 %). Třetí kategorií je „Ovoce a zelenina“ (16 %), zahrnující od roku 2009 také ovocné a zeleninové džusy (Tab. 25).

Tabulka 25

Podíl hlavních kategorií potravin na celkovém obrátu biopotravin (2005–2013)

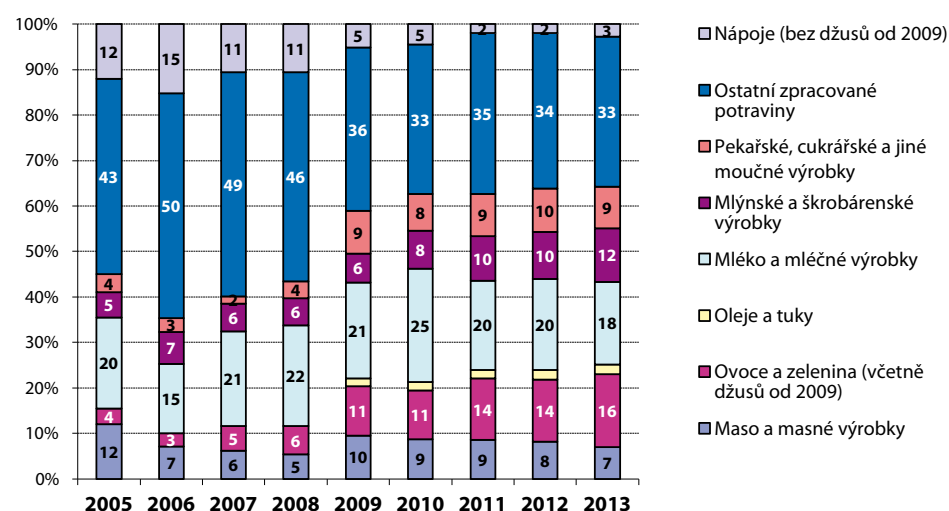
Hlavní kategorie potravin	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	podíl kategorie potravin (%)								
Maso a masné výrobky	12,0	7,1	6,2	5,4	9,5	8,6	8,5	8,1	6,9
Ovoce a zelenina ¹⁾	3,5	3,0	5,4	6,2	10,8	10,8	13,6	13,7	16,1
Oleje a tuky	x	x	x	x	1,8	1,9	1,9	2,1	2,1
Mléko a mléčné výrobky	20,0	15,2	20,9	22,2	21,1	24,8	19,6	20,0	18,2
Mlýnské a škrobářenské výrobky	5,5	7,1	6,0	5,9	6,3	8,4	9,7	10,4	11,7
Pekařské, cukrářské a jiné moučné výrobky	4,0	3,0	1,6	3,8	9,4	8,2	9,4	9,5	9,2
Ostatní zpracované potraviny	43,0	49,5	49,3	45,9	35,9	32,8	35,3	34,3	33,0
Nápoje ¹⁾	12,0	15,2	10,6	10,6	5,2	4,5	2,0	1,9	2,7
Celkem	100	100	100	100	100	100	100	100	100

¹⁾ Do roku 2008 jsou ovocné/zeleninové džusy a šťávy zahrnovány do kategorie Nápoje, od roku 2009 jsou součástí kategorie Ovoce a zelenina.

Zdroj: Green marketing pro roky 2005–2008, Statistická šetření ÚZEI pro roky 2009–2013.

Graf 5

Podíl hlavních kategorií potravin na celkovém obrátu biopotravin (2005–2013)

Zdroj: Green marketing pro roky 2005–2008, Statistická šetření ÚZEI pro roky 2009–2013.

5.2 Způsob distribuce biopotravin

Nejvíce biopotravin nakoupili čeští spotřebitelé v maloobchodních řetězcích (64 %, tj. za 1,24 mld. Kč v r. 2013), dále pak v prodejnách zdravé výživy a biopotravin (17 %). Významně narůstá podíl přímého prodeje biopotravin,¹¹ který se od roku 2007 zvýšil více jak čtyřnásobně na 9 % v roce 2013. Téměř 5 % biopotravin se nakoupilo v lékárnách. Prodej přes drogistické řetězce (zejména dm drogerie markt s.r.o.) setrval na úrovni okolo 3 %. Nejméně biopotravin se prodalo v nezávislých drobných prodejnách potravin (1,6 %), a i přes opětovné zvýšení zůstává na nejnižší úrovni uplatnění biopotravin v rámci gastronomických zařízení a provozoven veřejného stravování (Tab. 26).

¹¹ Přímý prodej zahrnuje prodej přímo z farem „ze dvora“, tak i od výrobců a distributorů.

Tabulka 26

Podíl hlavních odbytových míst na celkovém obratu biopotravin (2005–2013)

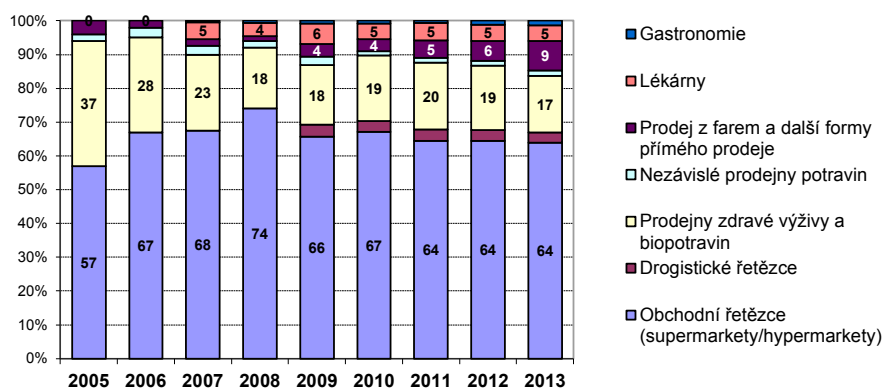
Odbytové místo v ČR	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2013
	podíl odbytového místa v ČR (%)									(mil. Kč)
Supermarkety/hypermarkety	57	67	67,5	74,0	65,7	67,2	64,4	64,4	63,9	1 242
Drogerie ¹⁾	x	x	x	x	3,5	3,2	3,4	3,2	3,1	60
Prodejny zdravé výživy a biopotravin	37	28	22,5	18,0	17,7	19,4	19,8	19,0	16,6	322
Nezávislé prodejny potravin	2	3	2,5	2,0	2,4	1,2	1,4	1,4	1,6	32
Farmy a ostatní přímý prodej	4	2	2,0	1,4	3,9	3,5	5,2	5,9	8,9	172
Lékárny	x	x	5,0	4,0	6,0	4,7	5,2	4,8	4,5	88
Gastronomie	x	x	0,5	0,6	0,8	0,8	0,6	1,1	1,4	28
Celkem	100	100	100	100	100	100	100	100	100	1 944

¹⁾ Drogistické řetězce (drogerie) jsou do roku 2008 součástí kategorie „Supermarkety/ hypermarkety“.

Zdroj: Green marketing pro roky 2005–2008, Statistická šetření ÚZEI pro roky 2009–2013.

Graf 6

Podíl hlavních odbytových míst na celkovém obratu biopotravin (2005–2013)

Zdroj: Green marketing pro roky 2005–2008, Statistická šetření ÚZEI pro roky 2009–2013.

Export biopotravin

V roce 2013 byla více než čtvrtina biopotravin vyvezena mimo trh ČR, což odpovídá 774 mil. Kč. Mezi největší exportéry patřily, stejně jako v předchozích dvou letech, firmy RACIO, s.r.o., Sonnentor s.r.o. a Lifefood Czech Republic s.r.o.

5.3 Mezinárodní srovnání¹²

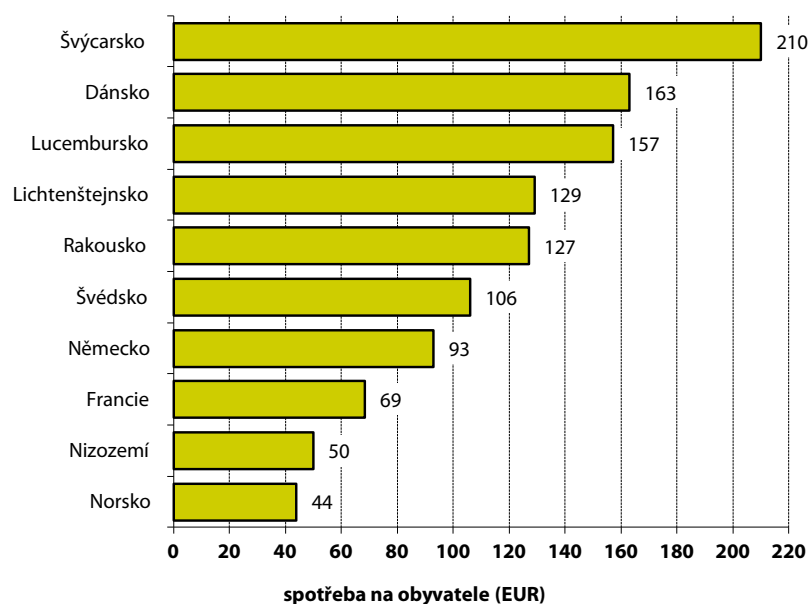
Agentura Organic Monitor odhaduje, že v roce 2013 celosvětový prodej biopotravin dosáhl 56 mld. EUR (resp. 72 mld. USD) a zaznamenal oživení v podobě 13% meziročního nárůstu. Od roku 1999, kdy byl obrat odhadován na cca 15 mld. USD, vzrostl trh téměř pětinašobně. Růst v podobném tempu je očekáván i v dalších letech.

Největší trh s biopotravinami je jednoznačně v USA (24,3 mld. EUR), s odstupem následuje Německo (7,6 mld. EUR), Francie (4,4 mld. EUR) a nově Čína (2,4 mld. EUR), která poprvé v roce 2013 zpřístupnila tržní data. Ekologické zemědělství se provozuje na všech kontinentech, avšak poptávka spotřebitelů po biopotravinách je soustředěna do dvou regionů – Severní Amerika a Evropa tvoří 90 % celosvětového obratu.

Nejvyšší spotřeba biopotravin je trvale ve skandinávských a alpských zemích. V roce 2013 byl největší podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů dosažen opět v Dánsku (8,0 %), Švýcarsku (6,9 %) a Rakousku (6,7 %).¹³ Nejvyšší roční spotřebu biopotravin na obyvatele mělo v roce 2013 opět Švýcarsko (210 EUR), následovaly Dánsko (163 EUR) a Lucembursko (157 EUR), viz Graf 7. Naopak spotřebitelé z jižní, střední a východní Evropy za biopotraviny utrací nejméně. Z nových členských zemí EU je nejvyšší spotřeba biopotravin na obyvatele dosahována ve Slovinsku, Chorvatsku (okolo 24 EUR) a Estonsku (17 EUR). Česká republika s hodnotou okolo 7 EUR drží čtvrtou pozici. V ostatních nových členských zemích se spotřeba biopotravin na osobu pohybovala pod hranicí 4 EUR.

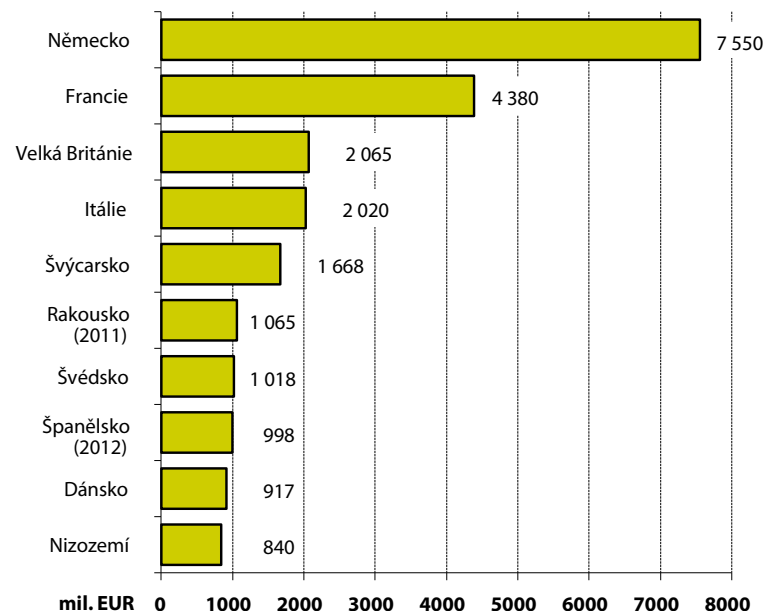
¹² Zdroj: Willer, Helga and Julia Lernoud (eds.) (2015) *The World of Organic Agriculture. Statistics and Emerging Trends 2015*. FiBL-IFOAM Report. Research Institute of Organic Agriculture (FiBL), Frick, and International Federation of Organic Agriculture Movements (IFOAM), Bonn.

¹³ Pro srovnání podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů v ČR v roce 2013 činil 0,71 %.

Graf 7**Přehled 10 evropských zemí s nejvyšší roční spotřebou biopotravin na obyvatele (EUR), 2013**

Zdroj: OrganicDataNetwork-FiBL-AMI-survey 2015.

V Evropě se prodej biopotravin soustřeďuje zejména v západní Evropě. Největší trh biopotravin má Německo a představuje téměř třetinu celkového evropského obrátu za biopotraviny (7,6 mld. EUR, viz Graf 8). Spolu s Francií, Velkou Británií a Itálií tvoří dvě třetiny celkového obrátu (viz Graf 9). Trh biopotravin ve střední a východní Evropě je malý a roztržitý, avšak je zaznamenáván významný růst. Podobně jako v jižní Evropě jsou zde bioprodukty převážně exportovány a dováženy jsou hotové biopotraviny se západní Evropy. Z nových členských zemí EU má největší trh biopotravin Polsko (120 mil. EUR) a od roku 2013 i nově začleněné Chorvatsko (104 mil. EUR), kde je dosahován i nejvyšší podíl spotřeby biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů (2,2 %).¹⁴ Obecně stále platí, že za nákupem biopotravin stojí malá skupina spotřebitelů, proto je snahou nejen rozšiřovat bioprodukcí, ale zejména rozšiřovat spotřebitelskou poptávku po biopotravinách.

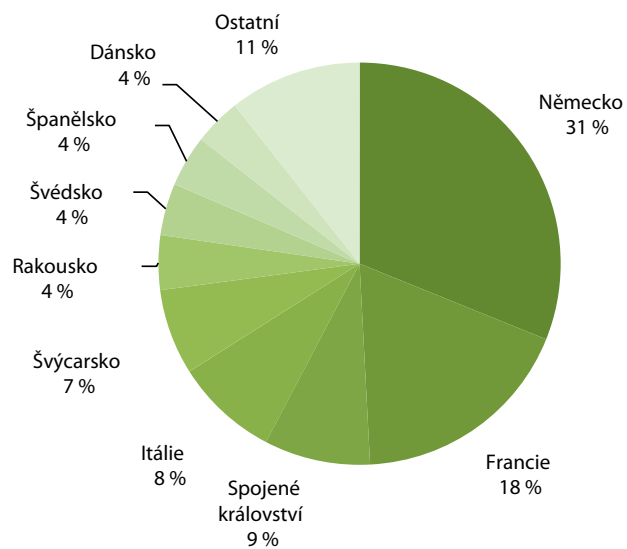
Graf 8**Přehled 10 evropských zemí s největším trhem biopotravin (mil. EUR), 2013**

Zdroj: OrganicDataNetwork-FiBL-AMI-survey 2015.

¹⁴ Pro srovnání obrát za biopotraviny v ČR dosáhl v roce 2013 cca 77 mil. EUR.

Graf 9

Zastoupení nejvýznamnějších evropských zemí na trhu biopotravin (%), 2013

Zdroj: OrganicDataNetwork-FIBL-AMI-survey 2015.

6. Podpora ekologického zemědělství a výroby biopotravin

6.1 Vývoj finančních podpor ze strany státu v EZ

První finanční prostředky na podporu vzniku ekologicky hospodařících podniků byly uvolněny již v letech 1990 až 1992. Výrazný rozvoj EZ nastal po roce 1998, především díky obnovení finanční podpory, která byla až do roku 2003 poskytována na základě nařízení vlády, kterým se stanovily podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství.

V letech 2004 až 2006 byly podmínky finanční podpory upraveny programovým dokumentem „Horizontální plán rozvoje venkova“ (HRDP), který byl zpracován již dle pravidel EU (nařízení Rady (ES) č. 1257/1999 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu), čímž byla zajištěna finanční podpora ekozemědělců i po vstupu ČR do EU. Ekologické zemědělství bylo jedním z podporovaných titulů v rámci tzv. Agroenvironmentálních opatření (AEO). V těchto letech mohli ekologičtí zemědělci také využívat zvýhodněné bodové bonifikace při žádostech o podporu z „Operačního programu Zemědělství“.

V letech 2007 až 2013 byla podpora EZ zajišťována programovým dokumentem „Program rozvoje venkova 2007–2013“ (PRV) zpracovaným dle nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV), který nahradil „HRDP“ a „OP“. Titul „ekologické zemědělství“ byl podporován opět v rámci AEO. Od roku 2007 mohly navíc subjekty registrované v EZ čerpat bodové zvýhodnění u dalších pěti opatření v rámci Osy I a III PRV, a mít tak mnohem vyšší šanci, že jejich projekt bude schválen a financován.

Od roku 2014 je v platnosti nové nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1305/2013 o podpoře pro rozvoj venkova z EZFRV a zrušení nařízení Rady (ES) č. 1698/2005, které určuje podmínky poskytování finančních prostředků na rozvoj venkova v novém programovém období 2014–2020. Vzhledem ke zpoždění schvalování tohoto nařízení a souvisejících implementačních aktů byl rok 2014 rokem přechodným, kdy zůstaly v platnosti podmínky původního PRV. V rámci bodově zvýhodněných opatření proběhl v roce 2014 příjem žádostí již jen u jednoho opatření: Modernizace zemědělských podniků (121).

Nový programový dokument „Programu rozvoje venkova ČR na období 2014–2020“ byl schválen vládou ČR dne 9. 7. 2014 a následně Evropskou komisí dne 26. 5. 2015. Od roku 2015 bude EZ podporováno v rámci PRV jako samostatné opatření stojící mimo AEO. Podpora EZ bude vyplácena obdobně jako do roku 2014, tj. dle užití půdy, ovšem nově s rozlišením plateb pro období konverze a pro období již plně v režimu EZ. Dále budou zavedeny nové tituly. V rámci trvalých kultur půjde o krajinotvorné sady a samostatný titul pro vinice a chmelnice. Na orné půdě přibude podpora pěstování trav na semeno, odplevelování dočasným zatravněním nebo dočasným úhorem. Naopak se zavedením podmínky podpory pouze pro uzavřené ekofarmy bez souběhu produkce v rostlinné výrobě, bude zrušen titul podporující nižší sazbou travní porosty ekofarem se souběhem.

Od roku 2004 je rozvoj EZ podporován také prostřednictvím Akčního plánu pro EZ (AP). V současné době je implementován druhý AP na období 2011–2015. Navázat by měl AP na období 2016–2020, třetím v pořadí, jehož příprava započala v roce 2014.

6.2 Základní dotace na plochu

V přechodném roce 2014 byla podpora ekologických zemědělců realizována ještě v rámci Osy II PRV (2007–2013) pod titulem „Ekologické zemědělství“, který společně s titulem pro integrovanou produkci spadal do podopatření „Postupy šetrné k životnímu prostředí“ tzv. Agroenvironmentálních opatření. Aktuální podmínky poskytování dotací do EZ jsou stanoveny v nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o provádění AEO, ve znění jeho novel.

V rámci tohoto titulu je ekologickým podnikatelům vyplácena náhrada za ekonomické ztráty vzniklé tímto systémem hospodaření. Platba je poskytována na plochu ekologicky obhospodařované půdy s diferenciací dle užití ploch (tj. pěstovaných kultur). Shodnou výši plateb obdrží ekozemědělci i na plochy v tzv. přechodném období.

Výše plateb je stanovena fixně v EUR na celé období let 2007–2013 s prodloužením na rok 2014 následovně:

• Orná půda	155 EUR/ha
• Travní porosty – ekofarmy se souběhem	71 EUR/ha
• Travní porosty – ekofarmy bez souběhu	89 EUR/ha
• Trvalé kultury – intenzivní sady, vinice, chmelnice	849 EUR/ha
• Trvalé kultury – extenzivní sady	510 EUR/ha
• Zelenina a speciální byliny na orné půdě	564 EUR/ha

Vyšší platba na travní porosty platná pro ekozemědělce obhospodařující veškerou plochu v EZ byla nově zavedena v roce 2008. Od roku 2010 došlo také k rozdělení výše platby pro podporu sadů, kdy současná platba 849 EUR/ha je poskytována tzv. intenzivně obhospodařovaným sadům (tj. s minimálním počtem 200 ks/ha vyjmenovaných druhů stromů nebo 800 ks/ha vyjmenovaných druhů bobulovin). Nová nižší sazba 510 EUR/ha platí pro sady, které nesplňují výše uvedenou limitní podmínku hustoty výsadby.

Vzhledem k tomu, že jsou dotace vypláceny v Kč, liší se každoročně jejich výše v závislosti na uplatněném směnném kurzu. Konkrétně v roce 2014 v důsledku vývoje směnného kurzu (27,481 Kč/EUR) vzrostla výše plateb v porovnání s rokem 2013 o 9 %.

Ze srovnání celkového vývoje výše plateb na hektar je patrné, že k největšímu nárůstu plateb došlo v souvislosti se vstupem ČR do EU, tj. s implementací HRDP v roce 2004. K dalšímu zvýšení plateb došlo opět při zavedení programového dokumentu PRV (2007–2013), a to poprvé výrazně u travních porostů (nárůst o 78 %) a dále nejvíce u trvalých kultur (nárůst o 91 %). Tento skokový nárůst je patrný i při srovnání průměrné platby na hektar (viz Tabulka 27). K růstu průměrné platby na hektar v letech 2007 až 2010 pak došlo zejména v důsledku přechodu ekozemědělců z dobíhajících pětiletých závazků HRDP do nových opatření PRV s vyššími sazbami.

V roce 2014 bylo podáno 5 297 žádostí o podporu EZ na plochu 447 111 ha (tj. 94 % veškeré plochy zařazené v EZ ke konci roku 2013). Zažádáno bylo o 1 272,3 mil. Kč, což představuje meziroční nárůst o necelé 1 % (tj. o 10 mil. Kč), viz Graf 10. Proti roku 2006, kdy bylo žádáno o zhruba 300 mil. Kč, vzrostl objem dotací více než čtyřnásobně – toto navýšení bylo způsobeno ve stejném poměru jak růstem výměry podporovaných ploch v EZ, tak navýšením plateb na hektar v rámci PRV. Průměrná platba v EZ kolísá od roku 2009 v rozmezí 2 700 až 2 800 Kč/ha (2 850 Kč/ha v roce 2014) a proti roku 2006 se více než zdvojnásobila (1 300 Kč/ha v letech 2004–2006).

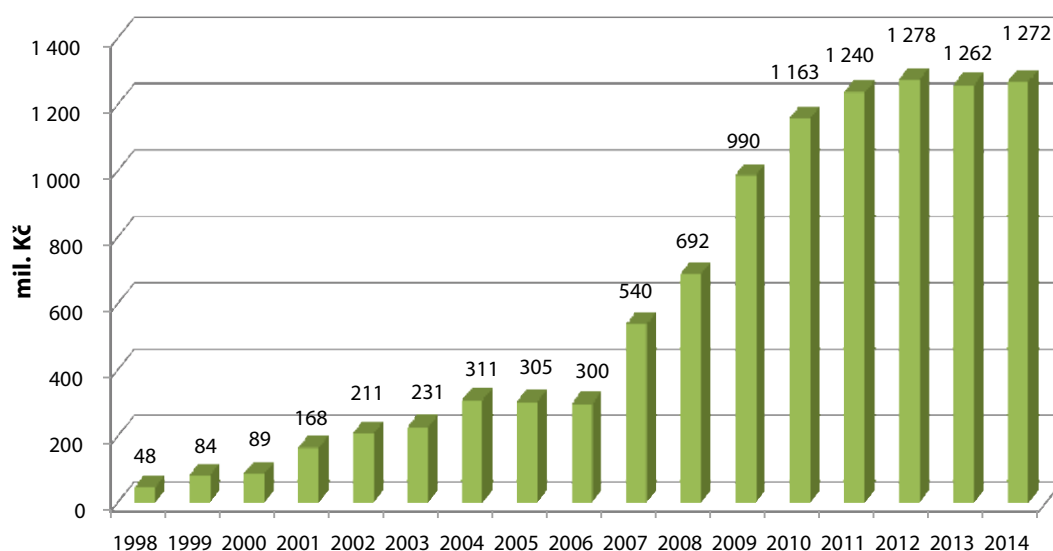
Tabulka 27
Vývoj plateb na hektar plochy v EZ v letech 1998 až 2014

Užití půdy	1998	1999–2000	2001–2003	2004–2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Změna (%)		
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	IV / III	V / IV	XII / XI
Orná půda	2 200	2 130	2 000	3 520	4 266	4 086	4 158	4 074	3 889	3 953	3 909	4 260	76	21	9
Travní porosty	2 200	1 065	1 000	1 100	1 954	1 872	1 905	1 866	1 781	1 811	1 790	1 951	10	78	9
Travní porosty (bez souběhu)	x	x	x	x	x	2 346	2 387	2 339	2 233	2 270	2 244	2 446	x	x	9
Trvalé kultury	2 200	3 195	3 500	12 235	23 369	22 383	22 774	22 316	21 300	21 654	21 410	23 331	250	91	9
Trvalé kultury (extenzivní sady)	x	x	x	x	x	x	x	13 405	12 795	13 008	12 861	14 015	x	x	9
Zelenina	2 200	2 130	3 500	11 050	15 524	14 869	15 129	14 825	14 150	14 385	14 223	15 499	216	40	9
Speciální byliny	2 200	2 130	2 000	11 050	15 524	14 869	15 129	14 825	14 150	14 385	14 223	15 499	453	40	9
Průměrná platba	2 000	1 245	1 080	1 340	1 970	2 260	2 710	2 750	2 695	2 780	2 770	2 850	24	47	3
Celková podpora ¹⁾ (mil. Kč)	48,1	84,2	168,0/ 230,8	310,9/ 299,7	539,9	691,7	989,6	1 162,6	1 239,7	1 277,6	1 262,3	1 272,3	35	80	1

1) Celková podpora představuje od roku 2004 objem zažádaných namísto do té doby uváděných vyplacených dotací, které jsou vypláceny vždy v průběhu následujícího roku. Pozn.: Platby v letech 2007 až 2013 byly přepočteny na Kč dle směnného kurzu platného pro přepočet sazeb v rámci AEO, a to 27,525 Kč/EUR (2007); 26,364 Kč/EUR (2008); 26,825 Kč/EUR (2009); 26,285 Kč/EUR (2010); 25,088 Kč/EUR (2011); 25,505 Kč/EUR (2012); 25,218 Kč/EUR (2013) a 27,481 Kč/EUR (2014).

Zdroj: MZe, SZIF, zpracoval ÚZEI.

Graf 10 Vývoj dotací v EZ (1998–2014)

Pozn.: Celková podpora představuje od roku 2004 objem zažádaných namísto do té doby uváděných vyplacených dotací, které jsou vypláceny vždy v průběhu následujícího roku.

Zdroj: MZe; zpracoval ÚZEI.

6.3 Další opatření PRV

S ohledem na nízkou produkci biopotravin v ČR se MZe rozhodlo od roku 2007 zvýhodnit výrobce biopotravin a ekologické zemědělce při bodovém hodnocení podaných projektů u pěti vybraných opatření PRV: Zahájení činnosti mladých zemědělců (112), Modernizace zemědělských podniků (121), Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům (123), Diverzifikace činností nezemědělské povahy – záměr a) (311) a Podpora cestovního ruchu – záměr b) (313).

Z bodově zvýhodněných opatření proběhl v roce 2014 příjem žádostí jen u opatření Modernizace zemědělských podniků (121). V rámci tohoto opatření byla téměř čtvrtina schválených žádostí podána subjekty registrovanými v EZ, a to s požadavkem o dotaci ve výši 180,5 mil. Kč, což představuje zhruba pětinu všech zažádaných dotací (viz Tabulka 28).

Tabulka 28

Počet schválených projektů a požadovaná výše dotace u bodově zvýhodněných opatření PRV v roce 2014

Opatření PRV Osy I a III	Počet schválených žádostí	Požadovaná výše dotace (tis. Kč) ¹⁾	Z toho subjekty uplatňující bodové zvýhodnění za EZ			
			Počet schválených žádostí		Požadovaná výše dotace	
			(abs.)	(%)	(tis. Kč)	(%)
Modernizace zemědělských podniků	654	938 538	152	23,2	180 499	19,2

¹⁾ Požadovaná výše dotace je chápána jako výše finančních prostředků požadovaných po státu (tj. jen část z celkové investice, protože dotace kryje jen určité % vynaložených nákladů). V tabulce se neptáme na skutečně vyplacené finanční prostředky, protože k jejich čerpání dochází po realizaci investice a v různých dobách.

Zdroj: MZe a SZIF; zpracoval ÚZEI.

Podpora v rámci osy I PRV „Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví“

1.1.1 Modernizace zemědělských podniků

Podpora je zaměřena na investice, které zlepšují celkovou výkonnost zemědělského podniku za účelem zvýšení jeho konkurenceschopnosti, a vztahuje se na činnosti související s produkcí, zpracováním nebo uváděním na trh vybraných produktů.

Rok	Vývoj bodového zvýhodnění
2007–2010	27 bodů, pokud provozoval EZ na celé výměře zemědělské půdy, resp. 15 bodů pokud bylo EZ alespoň na 50 % výměry obhospodařované půdy.
2011	15 bodů pouze pro ekofarmy bez souběhu a při dodatečné podmínce minimální výměry 5 ha zemědělské půdy vedené v LPIS.
2012	Opatření nerealizováno.
2013–2014	10 bodů pouze pro ekofarmy bez souběhu a při dodatečné podmínce minimální výměry 5 ha zemědělské půdy vedené v LPIS.

I.3.2 Zahájení činnosti mladých zemědělců

Dotace je zaměřena na investice v zemědělské výrobě. Je určena mladým začínajícím zemědělským podnikatelům a je vyplácena formou taxativní částky určené k zahájení a rozvoji podnikatelské činnosti a realizaci podnikatelského plánu.

Rok	Vývoj bodového zvýhodnění - nově zaregistrovaný ekologický zemědělec neprovozující současně jinou zemědělskou výrobu mohl získat:
2007	27 bodů, pokud provozoval EZ na celé výměře zemědělské půdy, resp. 15 bodů pokud bylo EZ alespoň na 50 % výměry obhospodařované půdy.
2008–2010	15 bodů, pokud provozoval EZ na celé výměře zemědělské půdy, resp. 10 bodů pokud bylo EZ alespoň na 50 % výměry obhospodařované půdy.
2011	5 bodů, pokud provozoval EZ na celé výměře zemědělské půdy a splnil podmínku min. výměry 5 ha orné půdy.
2012	5 bodů, pokud provozoval EZ na celé výměře zemědělské půdy a splnil podmínku min. výměry 5 ha orné půdy nebo 5 ha sadů, chmelnic nebo vinic.
2013–2014	Opatření nerealizováno.

I.1.3 Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům

Dotace je zaměřena na podporu výkonnosti zpracovatelských podniků, na rozvoj nových odbytišť pro zemědělské produkty, podporu marketingu zemědělských výrobků, zlepšování kvality výrobků a podporu vývoje aplikace nových produktů, postupů a technologií.

Rok	Vývoj bodového zvýhodnění
2007–2008	20 bodů navíc proti konvenčním žadatelům dostal registrovaný výrobce biopotravin. Pokud byl současně registrován jako ekozemědělec: dalších 15 bodů, pokud provozoval EZ na celé výměře zemědělské půdy, resp. 7 bodů pokud bylo EZ alespoň na 50 % výměry obhospodařované půdy.
2009	20 bodů pokud podíl příjmu z produkce biopotravin na jeho celkových příjmech bude dosahovat více než 75 % nebo více než 25 mil. Kč. 10 bodů pokud podíl příjmu z produkce biopotravin na jeho celkových příjmech bude v rozmezí 10 – 75 % nebo od 10 do 25 mil. Kč.
2010–2011	10 bodů pokud podíl příjmu z produkce biopotravin na jeho celkových příjmech bude dosahovat více než 75 % nebo více než 25 mil. Kč. 5 bodů pokud podíl příjmu z produkce biopotravin na jeho celkových příjmech bude v rozmezí 10 – 75 % nebo od 10 do 25 mil. Kč. nejpozději k žádosti o proplacení dotace předložit platné osvědčení na bio výrobek, který byl předmětem projektu.
2012	Opatření nerealizováno.
2013	Stejně podmínky jako v letech 2010–2011.
2014	Opatření nerealizováno.

Podpora v rámci osy III PRV „Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova“

III.1.1 Diverzifikace činností nezemědělské povahy – záměr a)

Opatření je zaměřeno na realizaci jednotlivých aktivit ve venkovských oblastech v rámci diverzifikace činností zemědělských subjektů směrem k nezemědělským činnostem. Záměr a) je určen k zahájení a rozvoji aktivit zejména v oblasti výroby a zpracování, včetně podpory tradičních řemesel.

Rok	Vývoj bodového zvýhodnění
2007–2010	15 bodů, pokud provozoval EZ na celé výměře zemědělské půdy, resp. 10 bodů pokud bylo EZ alespoň na 50 % výměry obhospodařované půdy.
2011	15 bodů, pokud provozoval EZ na celé výměře zemědělské půdy a splnil podmínku minimální výměry 5 ha zemědělské půdy.
2012	Opatření nerealizováno.
2013	15 bodů, pokud provozoval EZ na celé výměře zemědělské půdy a splnil podmínku minimální výměry 5 ha zemědělské půdy
2014	Opatření nerealizováno.

III.1.3 Podpora cestovního ruchu – záměr b)

Opatření je zaměřeno na rozvoj aktivit v rámci rozvoje venkovské ekonomiky směrem k činnostem v cestovním ruchu, zejména na využití potenciálu zemědělských farem v oblasti agroturistiky. V záměru b) je podporována zejména výstavba malokapacitních ubytovacích a stravovacích zařízení, půjčoven sportovního vybavení a objektů a ploch pro sportovně rekreační využití.

Rok	Vývoj bodového zvýhodnění
2007–2009	15 bodů, pokud provozoval EZ na celé výměře zemědělské půdy, resp. 10 bodů pokud bylo EZ alespoň na 50 % výměry obhospodařované půdy.
2010	10 bodů, pokud provozoval EZ na celé výměře zemědělské půdy, resp. 5 bodů pokud bylo EZ alespoň na 50 % výměry obhospodařované půdy.
2011	15 bodů, pokud provozoval EZ na celé výměře zemědělské půdy a splnil podmínku minimální výměry 5 ha zemědělské půdy, která se nachází ve stejném nebo sousedním katastrálním území jako místo realizace projektu.
2012	10 bodů, pokud provozoval EZ na celé výměře zemědělské půdy a splnil podmínku minimální výměry 5 ha zemědělské půdy, která se nachází ve stejném nebo sousedním katastrálním území jako místo realizace projektu.
2013–2014	Opatření nerealizováno.

O takto bonifikovaná opatření projeví ekozemědělci výrazný zájem. Za osmileté období byla zhruba třetina žádostí s celkovou požadovanou dotací 4,8 mld. Kč (tj. 24 % všech dotací) podána subjekty registrovanými v EZ. Z pohledu podílu schválených žádostí od subjektů čerpajících zvýhodnění za EZ na jejich celkovém počtu byl v letech 2007 a 2008 největší zájem o opatření „Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům“ (43% resp. 59% podíl). V letech 2009 a 2010 dominovalo opatření „Zahájení činnosti mladých zemědělců“ s 62% resp. až 83% podílem, zatímco v roce 2011 získalo prioritu jednoznačně opatření „Podpora cestovního ruchu - záměr b)“ s 75% podílem. V roce 2012 byla realizována jen dvě opatření bez významného zastoupení žádostí ze sektoru EZ. V roce 2013 dominovalo opatření „Diverzifikace činností nezemědělské povahy - záměr a)“, kdy téměř 60 % schválených žádostí podali ekozemědělci. Obdobné pořadí oblíbenosti opatření vyplývá i ze srovnání podílu EZ na celkové požadované výši dotací (viz Tabulka 29).

Tabulka 29 Vývoj objemu a podílu požadované výše dotací u pěti zvýhodněných opatření v letech 2007 až 2014

Požadovaná výše dotace subjekty uplatňující bodové zvýhodnění za EZ (tis. Kč)	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Celkem
Modernizace zemědělských podniků	150 068	178 002	317 750	526 158	237 299	0	105 575	180 499	1 695 351
podíl na celkové požadované výši dotace (%)	10,5	11,2	10,7	21,0	21,8	x	14,7	19,2	15,1
Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům	240 540	309 443	157 591	109 217	94 321	0	105 876	0	1 016 988
podíl na celkové požadované výši dotace (%)	52,1	65,6	17,6	14,2	10,5	x	36,9	x	26,2
Zahájení činnosti mladých zemědělců	56 408	165 935	271 632	261 655	67 695	24 175	0	0	847 500
podíl na celkové požadované výši dotace (%)	25,3	50,3	62,3	84,7	33,5	15,7	x	x	51,2
Diverzifikace činností nezemědělské povahy – záměr a)	4 077	1 760	12 143	27 844	108 520	0	243 965	0	398 309
podíl na celkové požadované výši dotace (%)	20,2	7,6	12,7	20,2	33,3	x	54,5	x	37,9
Podpora cestovního ruchu - záměr b)	55 664	75 149	92 090	224 096	270 295	126 643	0	0	843 937
podíl na celkové požadované výši dotace (%)	21,2	24,9	28,0	52,7	71,0	23,9	x	x	37,9
Celkem	506 757	730 288	851 206	1 148 970	778 129	150 818	455 416	180 499	4 802 083
podíl na celkové požadované výši dotace (%)	21,2	26,9	18,0	27,7	26,9	22,1	31,3	17,3	24,0

Pozn.: Požadovaná výše dotace je chápána jako výše finančních prostředků požadovaných po státu (tj. jen část z celkové investice, protože dotace kryje jen určité % vynaložených nákladů).

Zdroj: MZe a SZIF; zpracoval ÚZEI.

6.4 Národní dotace

V rámci národních dotací (tj. „Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na základě §2 a §2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství“) je v rámci opatření 10.E „Podpora technologických platform v působnosti rezortu MZe“ poskytována podpora České technologické platformě pro ekologické zemědělství (ČTPEZ). V roce 2014 byla činnost platformy podpořena částkou 1 250 000 Kč stejně jako v roce 2013 (v roce 2012: 1 mil. Kč, v roce 2011: 750 tis. Kč). Účelem dotace je podpora činnosti ČTPEZ zaměřená na posílení funkčnosti, budování vnitřní struktury, personálního zajištění a zapojení do národních i evropských struktur. Platforma se zaměřuje na informační a propagační činnost sloužící k propagaci cílů, aktivit a výsledků práce platformy, včetně zajištění přenosu informací mezi vědou, výzkumem a zemědělskou a podnikatelskou praxí z oblasti ekologického zemědělství a produkce. Dále se podílí na plnění cílů Akčního plánu ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2011-2015.

6.5 Finanční podpora činnosti NNO v sektoru ekologického zemědělství

Z národního rozpočtu je financována také činnost nevládních neziskových organizací (NNO) zaměřených na podporu rozvoje ekologického zemědělství a produkce biopotravin. V roce 2014 byla činnost NNO v sektoru EZ podpořena částkou 1 840 tis. Kč, což představuje meziroční nárůst podpory o téměř 10 % (tj. o 160 tis. Kč) proti 1 680 tis. Kč v roce 2013. V roce 2014 byla podpořena činnost následujících organizací (viz Tabulka 30).

Tabulka 30 Finanční podpora NNO v sektoru EZ v letech 2013 a 2014

Název organizace	Název projektu	Výše podpory (Kč)	
		2013	2014
PRO-BIO svaz ekologických zemědělců	Propagace ekologického zemědělství	870 000	575 000
PRO-BIO liga ochrany spotřebitele	Informování spotřebitelské veřejnosti o biopotravinách a ekologickém zemědělství	350 000	362 000
Bioinstitut o.p.s.	Ekozemědělci přírodě – modelové ekofarmy jako vzor pro ochranu přírody a krajiny na úrovni zemědělského podniku (2013) Welfare zvířat v ekologickém zemědělství se zaměřením na kvalitu krmiv, hygienu chovu a veterinární péči (2014)	300 000	300 000
Svobodný statek na soutoku o.p.s. (dříve Camphill České Kopisty)	Ekologicko – sociální činnost camphillského společenství	160 000	255 000
Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopanic, o.p.s.	Osvěta a propagace ekologického zemědělství a regionální bioprodukce ve Zlínském kraji a na Hodonínsku	----	348 000
Celkem		1 680 000	1 840 000

Pozn.: Do přehledu finanční podpory NNO jsou zařazeny pouze projekty cílené na EZ, vynechány byly organizace: CZ BIOM, Česká společnost rostlinolékařská a Centrum rozvoje chovu slezského norika Hradčany.

Zdroj: MZe.

7. Kontroly a certifikace

7.1 Základní statistika provedených kontrol v roce 2014

Ministerstvo zemědělství na základě § 29 zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství pověřuje kontrolní organizace, které provádějí kontrolu a certifikaci registrovaných osob podnikajících v ekologickém zemědělství, tj. ekologických podnikatelů, výrobců a zpracovatelů biopotravin a bioproduktů, obchodníků a dalších registrovaných osob ve smyslu zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství.

V roce 2014 byly MZe pověřeny následující kontrolní subjekty:

KEZ o.p.s., Poděbradova 909, 537 01 Chrudim, www.kez.cz

ABCERT AG, organizační složka, Komenského 1, 586 01 Jihlava, www.abcert.cz

Biokont CZ, s.r.o., Měříčkova 34, 621 00 Brno, www.biokont.cz

BUREAU VERITAS CZECH REPUBLIC. s.r.o., Olbrachtova 1, 140 02 Praha 4, www.ekozemedelstvi.cz

V roce 2014 bylo na MZe registrováno 4 653 osob podnikajících v ekologickém zemědělství a bylo u nich provedeno 5 202 kontrol, z toho bylo 432 kontrol neohlášených. Rok 2014 byl zaměřen na cílené kontroly za účelem zjištění použití nepovolených látek v ekologickém vinařství, u subjektů hospodařících na orné půdě a při skladování krmných surovin pro ekologické zemědělství.

Ze strany příslušného orgánu, kterým je odbor environmentální a ekologického zemědělství MZe, dochází ke kontrolám (supervizím) kontrolních subjektů a kontrolního orgánu. V roce 2014 bylo provedeno 58 supervizí inspektorů v průběhu kontroly a dále kontrola na ústředí každé kontrolní organizace (4 kontroly).

Každý subjekt podnikající v ekologickém zemědělství je minimálně 1x ročně podroben komplexní ohlášené kontrole kontrolního subjektu. Přibližně 7 % registrovaných ekologických zemědělců je navíc kontrolováno také státní kontrolou, kterou provádí Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ). Všechny provedené kontroly kontrolních subjektů i kontrolního orgánu jsou realizovány na základě analýzy rizik. Do analýzy rizik je vždy zařazen podnik, u kterého byly zjištěny závažné neshody, nebo byl podán návrh na zahájení správního řízení, nebo u kterého byly opakovaně zjištěny neshody. V rámci analýzy rizik jsou posuzována i další kritéria jako např. velikost podniku, kvantita produkce, provozování souběžné konvenční produkce a další.

Při zjištění neshody činnosti osob podnikajících v ekologickém zemědělství s pravidly stanovenými nařízením Rady (ES) č. 834/2007, nařízením Komise (ES) č. 889/2008 nebo zákonem č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, které nebyly ošetřeny povolenou výjimkou, byla uplatněna patřičná sankce (viz Tabulka 31).

Tabulka 31

Přehled zjištění na kontrolách a přehled sankcí v letech 2013 a 2014

	Počty	
	2013	2014
Kontroly celkem	5 047	5 202
z toho ohlášené	4 690	4 770
z toho neohlášené	357	432
Upozornění, napomenutí	386	279
Odepření vydání certifikátu	37	31
Podnět na zahájení správního řízení (kontrolní organizace, ÚKZÚZ)	52	55
Počet zahájených správních řízení	50	46
z toho počet vydaných rozhodnutí ve správním řízení	36	19
z toho počet zastavených správních řízení	16	15
z toho počet správních řízení neukončených v roce 2014	1	12
Počet odebraných vzorků (kontrolní organizace, ÚKZÚZ)	81	308

Zdroj: MZe.

Z tabulky výše je patrné významné, téměř čtyřnásobné, navýšení počtu odebraných vzorků kontrolními subjekty v roce 2014. Toto vyplývá z nově platného prováděcího nařízení Komise (EU) č. 392/2013, které stanovuje povinnost odebrat vzorky na analýzy u minimálně 5 % ze všech kontrolovaných podniků a dále upřesňuje definici, že je takto třeba kontrolovat celý proces, nikoli jen finální biopotravinu. V součinnosti s tímto nařízením platí na národní úrovni "Metodický pokyn č.3/2013, kterým se stanovují specifická pravidla pro odběr, analýzu a následné vyhodnocení vzorků z ekologického zemědělství". Společně s povinností zavedení úředních kontrol od roku 2010 (v ČR byl pověřen ÚKZÚZ) všechny tyto změny směřují k lepší přehlednosti a jednotnosti kontrolních mechanismů.

7.2. Nejčastější porušení pravidel ekologického zemědělství v roce 2014

Upozornění ekologickým podnikatelům či bioproducentům byla zasílána zejména z důvodu drobných opomenutí, která nemají vliv na integritu bioprodukce, neúplné evidence nebo nesplnění oznamovací povinnosti na kontrolní organizaci. Certifikáty vydávají kontrolní organizace a také rozhodují o odepření vydání. Většinou se jedná o situaci, kdy byl vyprodukován nebo do oběhu uveden produkt, který nesplňoval požadavky ekologického zemědělství. Pokud byl již výrobek uveden na trh, musí být stažen z trhu a musí být odstraněno označení bio, zároveň dojde k podání podnětu na zahájení správního řízení.

Nejčastějším porušením pravidel ekologického zemědělství v roce 2014 byla absence výjimky k provádění zákroků na zvířatech, přivedení nepovoleného počtu konvenčních zvířat na ekofarmu při rozšiřování stáda, neověření certifikátu dodavatele, použití nepovolených přípravků na ochranu rostlin nebo použití nepovolených látek při čištění a dezinfekci, nedodržení pravidel při dovozu bioproduktů ze třetích zemí, nebo nezajištění vhodných podmínek ustájení a welfare zvířat.

8. Věda a výzkum EZ v ČR

8.1 Financování výzkumu v ČR

Dle zákona č. 475 ze dne 19. prosince 2013 o státním rozpočtu České republiky na rok 2014 byly stanoveny výdaje na výzkum, vývoj a inovace pro rok 2014 ve výši 34 611 684 tis. Kč, (z toho 26 635 605 tis. Kč ze státního rozpočtu a 7 976 379 tis. Kč z rozpočtu EU). V porovnání s rokem 2013 poklesl rozpočet na vědu a výzkum (VaV) o 14 % v důsledku snížení prostředků z EU.

Výzkumné projekty věnující se problematice ekologického zemědělství byly v roce 2014 podpořeny z finančních zdrojů zejména Ministerstva zemědělství ČR (MZe) a Technologické agentury ČR (TA ČR) v rámci programu ALFA a dále pak Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR (MŠMT). Z celkového objemu peněz určených na výzkum a vývoj v roce 2014 připadlo 774 204 tis. Kč (2,2 %) na MZe, 2 962 491 tis. Kč na TA ČR (8,6 %) a největší rozpočet na oblast VaV má MŠMT 16 525 561 tis. Kč (47,7 %), z toho 36 % představovaly prostředky EU. Navíc probíhají také mezinárodní rámcové projekty a projekty mezinárodní spolupráce (viz Tabulka 33).

Údaje o řešených i ukončených projektech jsou průběžně předávány do „Centrální evidence projektů“ (Informační systém VaVal – CEP) a informace o výsledcích vzešlých ze státem podporovaných výzkumných aktivit jsou předávány do „Rejstříku informací o výsledcích“ (Informační systém VaVal – RIV), oboje je veřejně dostupné na webové stránce RVVI www.vyzkum.cz.

Tabulka 32 Přehled financování projektů VaV v roce 2014

Poskytovatel financí	Název výzkumného projektu	Počet podpořených projektů*	Výše finančních prostředků projektů* (tis. Kč)	Podíl fin. prostředků vydaných na projekty EZ z celkové výše fin. prostředků na VaV daného ministerstva, resp. TA ČR	Podíl fin. prostředků vydaných na projekty EZ z celkové výše fin. prostředků na VaV v ČR
MZe	QI Výzkum v agrárním sektoru (VAK) 2009–2014	5	19 506	2,519 %	0,056 %
	QJ Komplexní udržitelné systémy v zemědělství (KUS) 2012–2018	6	17 726	2,290 %	0,051 %
TA ČR	TA – Program na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje ALFA	9	18 140	0,612 %	0,052 %
Celkem		20	55 372	x	0,160 %

* Počet projektů cílených na EZ a výše podpory ze státního rozpočtu v roce 2014.

Tabulka 33 Přehled mezinárodních rámcových projektů a projektů mezinárodní spolupráce

Poskytovatel financí	Mezinárodní programy	Počet podpořených projektů*	Výše finančních prostředků (tis. Kč)*	Název projektu
MZe	CORE Organic II (EU–ERA–NET) (2007–2013)	3	749	Projekty: ProPIG, AuthenticFood, SafeOrganic
MŠMT	7D – Eurostars (2008–2019)	2	3 181	7D11003 a 7D13005
MŠMT	7E – Podpora projektů 7 RP (2007–2013)	2	399	7E13040 Organic Data Network 7E13037 BioFactor
EK	7E – Podpora projektů 7 RP (2007–2013)	1	0 ¹	7. RP 613609 HealthyMinorCereals
EK/MPO	ECO–INNOVATION PROGRAMME EU (2007–2013)	1	3 596	332767 Almost
EK/MMR	(EÚS AT_CZ) Evropská územní spolupráce Evropského Fondu regionálního rozvoje (EFRR)	1	163	UMBESA – Sustainable menu

* Počet projektů cílených na EZ a výše podpory ze státního rozpočtu (kofinancování) v roce 2014.

¹ Vzhledem ke zrušení podmínky spoluúčasti (kofinancování) v rámci nového programu Horizont 2020, nebyla u tohoto projektu již poskytnuta finanční podpora.

Tabulka 34 Přehled národních výzkumných projektů probíhajících v roce 2014 dle zaměření hlavních oborů

Hlavní obor	Poskytovatel	ID	Název projektu	Doba řešení	Název organizace - koordinačního pracoviště	Výše podpory ze státního rozpočtu (tis. Kč)	
						celkem za projekt	čerpano v roce 2014
GC - Pěstování rostlin, osevní postupy	MZe	QI101A184	Technologie pěstování brambor – nové postupy šetrné k životnímu prostředí	2010–2014	Výzkumný ústav bramborářský Havlíčkův Brod, s.r.o.	17 832	4 670
	MZe	QI101C167	Výzkum metod a technologických postupů zvyšujících výnos a kvalitu osiv vybraných druhů trav, jetelovin a meziplojin v ekologickém zemědělství	2010–2014	OSEVA vývoj a výzkum s.r.o.	9 740	2 479
	MZe	QJ1210104	Optimalizace systému tvarování a řezu jabloní v integrované a ekologické produkci, s následným využitím dřevní biomasy k energetickým a pěstební účelům	2012–2016	Česká zemědělská univerzita v Praze / Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů	11 871	2 428
	MZe	QJ1210165	Vyšší nutriční a hygienicko-toxikologická kvalita hlavních druhů polní zeleniny pěstované v inovovaných systémech integrované a ekologické produkce	2012–2016	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.	19 332	3 933
	TA ČR	TA04020464	Různé způsoby ozelenování a ošetřování vinných a jejich vliv na omezení eroze a kvalitu produkce	2014–2017	Mendelova univerzita v Brně / Zahradnická fakulta (Lednice)	7 990	1 392
GD - Hnojení, závlahy, zpracování půdy	TA ČR	TA02021392	Nové postupy v pěstebních technologiích okopanin šetrné k životnímu prostředí	2012–2015	Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v.v.i.	9 553	2 444
	MŠMT	7E13037	Resource Preservation by Application of BIOeffectORS in European Crop Production	2013–2016	Česká zemědělská univerzita v Praze / Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů	755	293
GE - Šlechtění rostlin	MZe	QJ1310072	Využití systému participatory breeding ve výzkumu a šlechtění odrůd pšenice vhodných pro ekologické pěstování	2013–2017	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.	11 954	2 194
	MZe	QI111B154	Bezpečnost cereálních bioproduktů z pohledu výskytu alternariových a fusariových mykotoxinů	2011–2014	Výzkumný ústav potravinářský Praha, v.v.i.	13 093	4 924
GF - Choroby, škůdci, plevely a ochrana rostlin	MZe	QI111C039	Praktické využití, vývoj a výroba nového biologického přípravku na ochranu rostlin	2011–2014	AGRITEC, výzkum, šlechtění a služby, s.r.o.	9 549	3 292
	MZe	QJ1210209	Inovace pěstebních systémů jaderovin se zaměřením na organickou produkci tržní kvality	2012–2015	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.	15 934	4 136
	MZe	QJ1210275	Řešení aktuálních problémů pěstování třešní a višní s tržní kvalitou plodů se zaměřením na ekologicky šetrné postupy	2012–2016	VÝZKUMNÝ A ŠLECHTITELSKÝ ÚSTAV OVOCNÁŘSKÝ HOLOVOUSY s.r.o.	16 443	3 339

Hlavní obor	Poskytovatel	ID	Název projektu	Doba řešení	Název organizace - koordinačního pracoviště	Výše podpory ze státního rozpočtu (tis. Kč)	
						celkem za projekt	čerpano v roce 2014
GF - Choroby, škůdci, plevely a ochrana rostlin	MZe	QJ1310226	Vývoj nových metod ochrany obilnin a zeleniny proti významným patogenům a škůdcům pomocí botanických pesticidů využitelných v ekologickém i integrovaném zemědělství	2013–2017	Česká zemědělská univerzita v Praze / Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů	9 241	1 696
	TA ČR	TA01010578	Výzkum a vývoj nových produktů pro komplexní ochranu rostlin založených na využití přírodních látek získaných pomocí superkritické extrakce a hydrodestilace	2011–2014	MATOUŠEK CZ a.s.	17 533	4 522
	TA ČR	TA01020163	Inovace výrobní technologie pěstebních substrátů a vývoj environmentálně bezpečných přípravků zvyšujících obranyschopnost rostlin a skladovatelnost rostlinných produktů vůči chorobám a škůdcům	2011–2014	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.	8 416	2 292
	TA ČR	TA01021452	Vývoj a výroba nového biologického přípravku na ochranu rostlin na bázi mykoparazitických hub	2011–2014	AGRITEC, výzkum, šlechtění a služby, s.r.o.	6 948	1 827
	TA ČR	TA02020168	Technologie ochrany ovoce pro systémy bezreziduální a ekologické produkce	2012–2015	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.	8 808	2 244
	TA ČR	TA04020103	Vývoj nových, environmentálně bezpečných přípravků na ochranu rostlin	2014–2017	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.	6 470	774
GG - Chov hospodářských zvířat	TA ČR	TA04021402	Vývoj přírodních preparátů na ochranu révy vinné proti houbovým patogenům	2014–2017	AgroBio Opava, s.r.o.	5 932	986
	MZe	QI101A164	Kvalita a bezpečnost produktů genetických zdrojů prasat, drůbeže, králíků a nutrií v konvenčním a ekologickém chovu	2010–2014	Výzkumný ústav živočišné výroby, v.v.i.	15 656	4 141
GM - Potravinářství	TA ČR	TA01020712	Bioracionální nízkoeNERgetické technologie dezinfekce škůdců v potravinářství jako alternativa k neekologickým termickým a toxickým zásahům	2011–2014	GoodMills Česko a.s.	6 636	1 659
EI - Biotechnologie a bionika	MŠMT	7D13005	Aplikace prospěšných půdních hub při obalování osiva pro trvale udržitelné pěstování plodin	2014–2016	Symbiom, s.r.o.	7 037	2 281
	MŠMT	7D11003	Mykologický přístup ve vývoji nového substrátu pro pěstování zdravějších zemědělských plodin	2011–2014	Symbiom, s.r.o.	7 095	900
GA - Zemědělská ekonomie	MŠMT	7E13040	Data network for better European organic market information	2012–2014	Česká zemědělská univerzita v Praze / Provozně ekonomická fakulta	230	106

Zdroj: IS VaVal.

8.2 Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství (ČTPEZ)

ČTPEZ byla založena v roce 2009 v souladu s iniciativou TP Organics a iniciativou Evropské komise pro vytváření technologických platform. Cílem ČTPEZ je budovat a podporovat rozvoj znalostního systému v oblasti ekologického zemědělství a produkce biopotravin s důrazem na přenos poznatků ve všech klíčových oblastech sektoru. Její činnost je směřována k posílení konkurenceschopnosti ekologického zemědělství, rozvoji produkce, distribuce, prodeje a spotřeby biopotravin, realizaci výzkumných, technologických a inovačních aktivit a tvorbě a implementaci strategických dokumentů. Platforma sdružuje instituce, které pokrývají oblast vědy, výzkumu a vzdělávání, zemědělce a zpracovatele z praxe i svazy a sdružení zabývající se osvětou ekologického zemědělství. V současné době má 22 členů.

ČTPEZ je členem evropské platformy TP Organics a IFOAM EU Group, která práci TP Organics koordinuje na evropské úrovni.

8.3 Bionet

ČTPEZ společně s Bioinstitutem po vzoru Rakouska, Maďarska nebo Lucemburska iniciovala v roce 2013 vytvoření sítě BIONET, jejímž cílem je vybudovat národní síť pro řešení problémů a požadavků zemědělců prostřednictvím výzkumu na farmách a uplatnění již existujících výsledků výzkumu. Zemědělci přinášejí podněty k řešení praktických problémů a ve spolupráci s výzkumníky a poradci si sami ověřují nejvhodnější řešení prostřednictvím jednoduchých pokusů přímo v praxi. Význam a přínos sítě BIONET spočívá v transferu již známých výsledků výzkumu do praxe a v úzké spolupráci zemědělců, poradců, výzkumníků a nevládních organizací v oblasti ekologického zemědělství.

V roce 2013 byl zahájen první pilotní projekt zaměřený na ověřování vhodnosti odrůd pro ekologické zemědělství, konkrétně odrůd pšenice ozimé. Projekt pokračoval i v roce 2014. Do projektu bylo vybráno 6 odrůd, jejichž ověřování probíhá na 5 místech v rámci celé ČR, které pokrývají základní výrobní oblasti. Ověřování probíhá formou maloparcelových pokusů na plochách vedených v režimu EZ.

Souběžně s pilotním projektem probíhá v ČR mezinárodní projekt „Faremní vzdělávání pro ekologické zemědělce / On Farm Education Towards Organic Farmers“ (OFEOF, 2013–2015), který má za cíl ověřit možnost vzdělávání ekologických zemědělců prostřednictvím získávání zkušeností v sítích založených na principech BIONETu, kdy si zemědělci sami ověřují řešení různých problémů prostřednictvím jednoduchých polních pokusů. Jedním z jeho přínosů je získání praktických zkušeností o zavádění a provozování sítě Bionet v zahraničí. Partnery projektu jsou vedle České republiky (ČTPEZ jako koordinátor), Maďarsko (ÖMKI), Rakousko (FiBL) a Lucembursko (IBLA).

8.4 Organic Eprints

Organic Eprints (www.orgprints.org) je otevřená mezinárodní informační databáze výstupů a výsledků výzkumů v oblasti ekologického zemědělství. Databáze vznikla v roce 2002 původně z iniciativy International Centre for Research in Organic Food Systems (ICROFS, dříve DARCOF - Danish Research Centre for Organic Farming) s cílem zkvalitnit vzájemnou komunikaci a zpřístupnit výsledky výzkumu odborné i široké veřejnosti a sdílet je. V archivu Organic Eprints je možno nalézt kompletní dokumenty v elektronické podobě, bibliografické údaje, abstrakty odborných článků a další metadata. Lze zde ukládat a vyhledávat informace o výzkumech, organizacích nebo projektech souvisejících s ekologickým zemědělstvím. V současné době databáze zahrnuje příspěvky z více než 60 zemí světa, má více jak 25 000 registrovaných uživatelů a průměrná návštěvnost je více jak 200 000 návštěv měsíčně. Národním správcem databáze pro ČR je ČTPEZ.

9. Propagace ekologického zemědělství

Nekomerční propagaci EZ a biopotravin zajišťuje řada oborových a dalších nevládních organizací částečně díky pravidelné podpoře ze strany Ministerstva zemědělství ČR a několika dalších veřejných i soukromých zdrojů.

Mezi nejvýznamnější propagační aktivity pravidelně podporované ze zdrojů MZe patří:

- národní propagační kampaň MZe „Září - měsíc biopotravin“ (od 2005)
- soutěž „Česká biopotravina roku“ (od 2002)
- ocenění „Nejlepší sedlák“ a „Nejlepší bioprodejna“ PRO-BIO Svazu ekologických zemědělců (od 2011)
- ocenění „Bartákův hrnec“ pro nejlepšího ekofarmáře (od 1992)
- Bioakademie – mezinárodní konference EZ (od 2001)
- prezentace v rámci společné expozice MZe na veletrhu Biofach, Německo (od 2007), případně na dalších veletrzích a výstavách s oficiální účastí MZe
- provoz webu „BIOspotřebitel.cz“

Ministerstvo zemědělství každoročně také přispívá k zajištění provozu řady nevládních neziskových organizací, z nich některé působí v sektoru EZ.

Řada ekofarem a bioproduktů je prezentována také v rámci celostátních propagačních akcí nezaměřených přímo na ekologickou produkci, jakými jsou například soutěž Regionální potravina či projekty MZe „Poznej svého farmáře“ nebo „Farmářské slavnosti“.

9.1 Přehled vybraných propagačních akcí

Září – měsíc biopotravin a ekologického zemědělství

Tradiční propagační akce v měsíci září zaměřená na osvětu a vzdělávání v oblasti ekologického zemědělství a biopotravin. Akce se pravidelně zúčastňují desítky akterů z řad nevládních organizací, ekologických zemědělců, výrobců a prodejců biopotravin. Akci koordinuje MZe a je zatím největší propagační a informační aktivitou ministerstva ve vztahu k biopotravinám. Cílem je především propagovat konkrétní akce, na kterých se spotřebitelé mohou seznámit s ekologickými farmáři a výrobci biopotravin a ochutnat jejich produkty. Ministerstvo se snaží každým rokem tuto aktivitu dále rozšiřovat a rozvíjet.

Mottem kampaně pro rok 2014 bylo „BIO pro každého“. Kampaň měla pomoci odstranit u veřejnosti rozšířenou představu, že biopotraviny jsou dostupné jen malé skupině obyvatel a že v bio kvalitě lze koupit pouze ovoce a zeleninu.

Bioakademie

Mezinárodní konference ekologického zemědělství v Lednici je tradičně určená zemědělcům, zpracovatelům a prodejcům biopotravin a její program se skládá z plenárního zasedání, odborných seminářů a exkurzí na vybrané ekofarmy. Čtrnáctý ročník Bioakademie byl zaměřen zejména na nové podmínky v Programu rozvoje venkova a budoucnost EZ; odborný blok se zaměřil na nepovolené látky v ekologické produkci a rizika kontaminace. Hlavním organizátorem je PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců.

Soutěž Česká biopotravina roku

Soutěž „Česká biopotravina roku“ je pravidelně vyhlašována již od roku 2002 a pořádá ji PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců. Soutěž byla pořádána pod záštitou ministra zemědělství Mariana Jurečky a ústředního ředitele SZPI Martina Klanici. O prestižní titul Česká biopotravina roku se každoročně uchází desítky českých biopotravin. Soutěží se v kategoriích biopotravin rostlinného i živočišného původu, výrobků pro gastronomii a pochutin nebo nápojů. Každý rok je vyhodnocován vítěz kategorie i celkový vítěz soutěže. Českou biopotravinou roku 2014 se stalo BIO konopné sádlo z ekologicky chovaných prasat z Vysočiny. Slavnostní předání cen proběhlo 11. září 2014 na zámku v Lednici při příležitosti mezinárodní konference ekologického zemědělství Bioakademie 2014.

Přehled držitelů titulu Česká biopotravina roku:

- 2014 – BIO konopné sádlo z přeštických prasat, Biofarma Sasov Josefa Sklenáře
- 2013 – Černíkovické beraní rohy pěstitele Miloše Kurky
- 2012 – Kozí biomáslo společnosti AMALTHEA, s. r. o., z Hvozdu u Prostějova
- 2011 – Ovčí sýr Arnika, Horský statek Abertamy
- 2010 – Kančí biolovečák z Biofarmy Sasov Josefa Sklenáře
- 2009 – Švestkový biodžem vyráběný společností Heliavita ve spolupráci s firmou TopBio
- 2008 – Vitaminátor 100% jablečná šťáva, Slavomír Soška
- 2007 – Pošumavský bio med, Jan Pintíř
- 2006 – Bio kysaný nápoj, Mlékárna Valašské Meziříčí
- 2005 – Bio kváskový chléb a pečivo, manželé Jan a Hana Zemanovi, pekárna Albio
- 2004 – Bio Uherák, Biofarma Sasov Josefa Sklenáře
- 2003 – kolekce výrobků z koziho mléka rodinné farmy Pavla a Jitky Dobrovolných z Ratibořic u Jaroměřic nad Rokytnou
- 2002 – Bio jablečný mošt TBK Hostětín

Bartákův hrnec

Tradiční vyhlášení „Nejlepšího ekologického zemědělce roku“ proběhlo v roce 2014 již po dvaadvacáté. Titul získala Ing. Jitka Píchová – ekozelinářka z Horních Ředíc na Pardubicku za její vytrvalost a přesvědčení o správnosti své „ekologické“ cesty. Oceněno bylo i to, že pracuje na třech hektarech převážně sama a dbá na zachování rozmanitosti druhů pěstované biozeleniny a bioovoce. Cenou je putovní keramický hrnec naplněný dvěma tisíci čerstvě ražených desetikorun. Ocenění je vyhlašováno od roku 1992 a organizátorem akce je Nadační fond Bartákův hrnec.

Biofach

Největší evropský veletrh biopotravin, doplňků stravy a bio kosmetiky, který se každoročně koná během února v německém Norimberku. Účast českých výrobců biopotravin a zástupců oborových organizací je pravidelně finančně podporována ministerstvem zemědělství. MZe se této největší mezinárodní expozice biovýrobců účastní již poosmé. V roce 2014 (jubilejní 25. ročník) se veletrh Biofach představil v novém designu, s novým logem a upravenou nabídkou výrobků. Rozčleněn byl do pěti základních kategorií: Trendy a inovace, Budoucí generace, Kongres, Sraz specializovaného obchodu a Zážitek světy. Zúčastnilo se jej 2 263 vystavovatelů ze 74 zemí a zavítalo na něj 42 445 návštěvníků, z toho 43 % zahraničních. Od roku 2009 je Biofach oficiálním partnerem české národní soutěže „Česká biopotravina roku“.

Biostyl

Největší kontrakční a prodejní tuzemský veletrh biopotravin a biokosmetiky, který nabízí možnost prezentace jak výrobcům a prodejcům, tak nevládním organizacím se zaměřením na ekologické zemědělství a zdravý životní styl. Probíhá pravidelně na jaře na Výstavišti v Praze-Holešovicích (od roku 2006) a účastní se jej několik desítek vystavovatelů. Hlavním organizátorem je společnost Felicius o.p.s.

Projekty MZe „Farmářské slavnosti pro rodiny s dětmi“ a „Poznej svého farmáře“

Farmářské slavnosti pořádá MZe od roku 2011 a snahou je podpořit české zemědělství, představit lidem jinou možnost nákupu čerstvých a kvalitních potravin a přiblížit jim rodinné hospodářství a život na venkově. V roce 2014 proběhly slavnosti na pěti farmách, z toho na jedné ekofarmě: Sad u ořechového háje, Jezvė v okrese Česká Lípa, Liberecký kraj.

V roce 2014 odstartoval zcela nový projekt MZe „Poznej svého farmáře“ zaměřený na propagaci malých farem, zdravého životního stylu a kvalitních regionálních potravin. Akce „den otevřených vrátek“ proběhla na pěti vybraných farmách, z toho se ve třech případech jednalo o ekologické podniky: ekofarmu Čapí letka z Mokřice u Krásné Hory nad Vltavou, Kozí farmu Zerlina, Hážovice – Rožnov pod Radhoštěm a EKO sady Komňa na Moravském Slovácku v CHKO Bílé Karpaty. Společně s hostitelskou farmou se vždy představili i další lokální producenti či zemědělci s vlastní nabídkou svých produktů.

10. Organizace a sdružení působící v sektoru EZ

Oborové organizace a sdružení

PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců

Svaz PRO-BIO je nevládní nezisková organizace, která v České republice prosazuje a podporuje zájmy ekologických zemědělců, zpracovatelů a prodejců biopotravin. Jeho hlavním posláním je prosazovat a aktivně podporovat ekologické zemědělství na území České republiky. V rámci své činnosti zajišťuje řadu osvětových aktivit. Jeho členy jsou ekologičtí zemědělci, zpracovatelé, výrobci a prodejci biopotravin, zemědělské poradci, spotřebitelé a přátelé ekologického zemědělství.

www.pro-bio.cz

Regionální centra Svazu PRO-BIO

V rámci Svazu funguje 11 regionálních center, která v místě svého působení poskytují svým členům poradenství, organizují vzdělávací akce a podporují rozvoj ekologického zemědělství.

<http://pro-bio.cz/Kontakt/>

PRO-BIO Liga ochrany spotřebitelů potravin a přátel ekologického zemědělství

Spotřebitelská pobočka Svazu PRO-BIO je organizací s celorepublikovou působností. Její aktivity jsou zaměřeny na propagaci a osvětu biopotravin a systému ekologického zemědělství mezi spotřebitelskou veřejností.

www.biospotrebitel.cz

Bioprodeje Svazu PRO-BIO

Odborná pobočka pro Bio prodejny sdružuje prodejny biopotravin v České republice, zajišťuje jejich vzdělávání a propagaci. Pro své členy realizuje aktivity na podporu prodeje a společnou propagaci.

<http://pro-bio.cz/Adresar-bioprodejen-Svazu-PRO-BIO/>

BioSad

Občanské sdružení pro ekologickou produkci ovoce. Jeho posláním je podpora rozvoje ekologické produkce ovoce v České republice. Cílem je usnadnění komunikace mezi výzkumem a pěstiteli a podpora efektivního uplatňování výsledků výzkumu v praxi.

www.biosad.cz

ČTPEZ – Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství

ČTPEZ byla založena v souladu s iniciativou TP Organic a iniciativou Evropské komise pro vytváření technologických platform. Platforma sdružuje instituce, které pokrývají oblast vědy, výzkumu a vzdělávání, zemědělce a zpracovatele z praxe i svazy a sdružení zabývající se osvětou ekologického zemědělství. Cílem ČTPEZ je budovat a zajišťovat rozvoj znalostního systému v oblasti ekologického zemědělství a produkce biopotravin s důrazem na přenos poznatků ve všech klíčových oblastech sektoru.

www.ctpez.cz

EKOVIN – Svaz integrované a ekologické produkce hroznů a vína, o. s.

Občanské sdružení, které sdružuje právnické a fyzické osoby zabývající se integrovanou a ekologickou produkcí hroznů vína, koordinuje jejich činnost a chrání jejich zájmy. Svaz se zabývá také vzdělávací a osvětovou činností v této oblasti zemědělské produkce.

www.ekovin.cz

Potravinářská komora ČR

Samostatná sekce pro biopotravinu sdružuje výrobce biopotravin v Potravinářské komoře ČR.

www.foodnet.cz

Vzdělávací, výzkumné a poradenské organizace

Biocont Laboratory, spol. s r. o.

Cílem společnosti je poskytovat ekologicky a integrovaně hospodařícím zemědělcům a lesníkům co nejucelenější paletu prostředků a technologií biologické a biotechnické ochrany rostlin včetně informačního servisu a poradenství.

www.biocont.cz

Bioinstitut, o. p. s. – Institut pro ekologické zemědělství a udržitelný rozvoj krajiny

Organizace zaměřená na výzkum, vzdělávání a poradenství v oblasti ekologického zemědělství. Bioinstitut se zabývá především environmentálním aspektem EZ a provádí výzkum a popularizaci zejména v této oblasti. Zajišťuje osvětové a vzdělávací akce pro zemědělce a odbornou veřejnost, publikuje výsledky vlastního i zahraničního výzkumu, vydává praktické a metodické příručky pro zemědělce a zpracovatele.

www.bioinstitut.cz

Česká zemědělská univerzita v Praze

Univerzita nabízí přibližně 150 studijních oborů v bakalářských, magisterských a doktorských studijních programech. Vedle klasických zemědělských a lesnických oborů jde o širokou paletu oborů z oblasti životního prostředí, ochrany krajiny, obnovitelných zdrojů, speciálních chovů, ekonomiky, informatiky, managementu, techniky i související pedagogiky. Obor Ekologické zemědělství je aktuálně možno studovat na FAPPZ v bakalářském i magisterském studiu. Ekologické a alternativní zemědělství je vyučováno i v dalších oborech FAPPZ, FŽP a FTZ jako povinný, povinně volitelný či volitelný předmět. V angličtině je vyučován předmět Sustainable agriculture. Od roku 1992 jsou na výzkumné stanici KRV FAPPZ v Praze 10 – Uhřetěves úspěšně realizovány pokusy s ekologickým pěstováním různých polních a zahradních plodin.

www.czu.cz

DAPHNE – Institut aplikované ekologie, z. s. (Žumberk)

Občanské sdružení, jehož cílem je přispívat k ochraně přírody a k šetrnému hospodaření v krajině prováděním odborného výzkumu, osvěty a poradenství v oblasti ekologie a zemědělství. Jedná se o jednu ze tří nástupnických organizací původní neziskové organizace DAPHNE ČR - Institut aplikované ekologie z Českých Budějovic, která po deseti letech fungování ke dni 28. 2. 2014 zanikla. Dalšími dvěma pokračujícími organizacemi jsou: Beleco, z.s. (Praha) a Juniperia, z.s. (České Budějovice).

www.daphne.cz

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zemědělská fakulta Jihočeské univerzity zajišťuje komplexní vědecko-pedagogickou činnost kromě klasického (konvenčního) zemědělství také v nově se rozvíjícím ekologickém zemědělství (EZ). Základy ekologického zemědělství jsou součástí bakalářských studijních oborů Agroekologie a Trvale udržitelné systémy hospodaření v krajině. V magisterském stupni je možné studovat přímo specializaci ekologické zemědělství v rámci oboru Agroekologie. Od roku 2010 je zde pro pokusnou činnost využíván ekologicky certifikovaný pozemek.

www.jcu.cz

Mendelova univerzita v Brně

Mendelova univerzita je tvořena pěti fakultami a jedním vysokoškolským ústavem a nabízí 130 oborů bakalářského a magisterského studia a další obory doktorské, v současnosti pro více než 10 tisíc českých a zahraničních studentů. Nabízí také studium předmětů Ekologické zemědělství (výuka také v anglickém jazyce), Ekologické systémy chovu zvířat, Ochrana v systémech ekologického zemědělství (na Agronomické fakultě), Ekologická produkce zeleniny a speciálních rostlin a Ekologické vinohradnictví a vinařství (na Zahradnické fakultě). Ačkoli univerzita nemá specializované pracoviště pro problematiku ekologického zemědělství, několik vědeckých pracovníků se zde tímto tématem dlouhodobě systematicky zabývá.

www.mendelu.cz

Spolek PRO BIO poradenství

Občanské sdružení poradců, výzkumných pracovníků, pedagogů a ostatních odborníků v oblasti ekologického zemědělství. Spolek zajišťuje informační poradenské služby, kurzy a semináře, vzdělávání poradců, publikační činnost, vydávání studií a propagaci EZ.

www.eposcr.eu

Univerzita Palackého v Olomouci

Univerzita Palackého je veřejná vysoká škola s dlouhou tradicí. V současnosti představuje moderní vzdělávací instituci se širokou nabídkou studijních oborů a bohatou vědeckou činností. Na jejích osmi fakultách studuje přes 23 000 studentů. V oboru agroekologie a ekologie krajiny (včetně ekologického zemědělství) je výzkum na katedře ekologie a životního prostředí zaměřen zejména na otázky související s kvalitou a degradací půdy, ekologií půdy, půdoochrannými technologiemi, využitím a plánováním krajiny, biodiverzitou a diverzitou v krajiněm prostoru. Při své činnosti v daném oboru pracoviště spolupracuje nejen s dalšími katedrami a výzkumnými centry Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého, ale i s jinými vzdělávacími a výzkumnými institucemi v ČR a v zahraničí.

www.upol.cz

Ústav zemědělské ekonomiky a informací

ÚZEI je expertním centrem zaměřeným na zemědělskou ekonomiku, potravinářství, zemědělské poradenství a informace. Mezi hlavní činnosti ÚZEI patří zejména: základní a aplikovaný výzkum a vývoj v oboru zemědělské ekonomiky a politiky; zabezpečení komplexního expertního a odborného servisu pro MZe i další orgány státní správy a výkon funkce Kontaktního pracoviště FADN CZ. Dále zajištění funkce poradenského a vzdělávacího centra pro oblasti zemědělství, potravinářství a rozvoje venkova a knihovnických, informačních a referenčních služeb prostřednictvím Zemědělského poradensko-vzdělávacího centra a Knihovny Antonína Švehly. Tématem ekologického zemědělství (jak z pohledu sledování základních statistických údajů, tak návrhu a vyhodnocení politiky) se zabývá dlouhodobě oddělení Agroenvironmentální politiky a pracoviště FADN.

www.uzei.cz

Vysoká škola chemicko-technologická v Praze

Vysoká škola chemicko-technologická v Praze je největší vzdělávací institucí svého druhu ve střední a východní Evropě. Navazuje na téměř 200letou tradici výuky technické chemie v Čechách. V rámci mezinárodních i národních projektů je na Ústavu chemie a analýzy potravin, VŠCHT Praha, věnována intenzivní pozornost zkoumání kvality, původu (traceability) a pravosti (authenticity) ekologických surovin a produktů.

www.vscht.cz

Výzkumný ústav pícninářský Troubsko, spol. s r. o.

Výzkumný ústav pícninářský, spol. s r.o., je svou činností zaměřen na aplikovaný výzkum v oblasti zemědělství, životního prostředí a potravinářství. Zabývá se šlechtěním, množením a prodejem osiv. Nabízí poradenskou činnost a služby. V současné době má tento ústav certifikovanou posklizňovou linku pro čištění osiv v bio kvalitě. Tato linka je stavěná na menší partii a je schopna čistit široké spektrum materiálů. V roce 2013 firma rozšířila nabídku osiv o osiva některých svých odrůd v bio kvalitě.

www.vupt.cz

Výzkumný ústav rostlinné výroby, v. v. i.

VÚRV, v. v. i., je v ČR největším pracovištěm aplikovaného výzkumu zaměřeným na rostlinnou výrobu a příbuzné obory. Hlavním cílem výzkumu ve VÚRV, v. v. i., je získat vědecké poznatky pro podporu trvale udržitelného rozvoje zemědělství na základě inovací systémů a technologií pěstování zemědělských plodin pro produkci kvalitních a bezpečných potravin, krmiv a surovin pro energetické a průmyslové využití. Od roku 2006 má ve vlastnictví experimentální pozemek certifikovaný pro ekologické pěstování. Kromě toho se ve VÚRV nachází genová banka, která uchovává širokou škálu genetických zdrojů rostlin. Současný výzkum je orientován především na možnosti využití genetických zdrojů minoritních plodin, ke kterým patří především pluchaté druhy pšenice (špalda, dvouzrnka, jednozrnka), pohanka a proso.

www.vurv.cz

Výzkumný ústav živočišné výroby, v. v. i.

VÚŽV, v. v. i., je veřejnou výzkumnou institucí zřízenou MZe. Působí v oboru zootechnického výzkumu, v oborech biologických a biotechnologických základů živočišné výroby. Hlavní náplní její činnosti je základní a aplikovaný výzkum v oblastech genetiky a šlechtění zvířat, reprodukce, výživy, kvality živočišných produktů, etologie, technologií chovů, managementu stád a ekonomiky výroby. Tato činnost je zaměřena nejen do sektoru majoritního konvenčního zemědělství, ale i do oblastí ekologických a alternativních chovů (králíci, křepelky, jelenovití).

www.vuzv.cz

ZERA – Zemědělská a ekologická regionální agentura, o. s.

Agentura zabývající se vzdělávací, výzkumnou a koordinační činností při realizaci programů a opatření v rámci trvale udržitelného rozvoje venkova a využití krajiny zemědělcem. Pořádá vzdělávací programy pro zemědělskou veřejnost a exkurze do modelových zemědělských podniků, včetně ekologických. Ve svých činnostech se zaměřuje zejména na téma údržby a zvyšování kvality půdy.

www.zeraagency.eu

Odbytové organizace

Biopark s. r. o.

Biopark s. r. o. je obchodní a zpracovatelskou firmou zajišťující pro ekologické zemědělce společný odbyt a finalizaci zemědělských produktů. Biopark vlastněný českými zemědělci dnes patří k největším dodavatelům českých biopotravin do prodejen zdravé výživy i obchodních řetězců v České republice a na Slovensku.

www.biohovezi.cz

Družstvo ČESKÉ BIOMLÉKO

Družstvo zajišťující společný odbyt biomléka pro své členy. Družstvo bylo založeno PRO-BIO Svazem ekologických zemědělců.

ceskebiomleko@seznam.cz

PRODEJ-BIO s. r. o.

PRODEJ-BIO s. r. o. organizuje a koordinuje odbyt českých biosurovin (obiloviny, luštěniny, kukuřice, krmiva) s cílem umístit českou produkci na český trh. Nadbytečná produkce je vyvážena do zemí EU. Dále produkuje osiva v bio kvalitě pro české odběratele. www.prodejbio.cz

U Sedláků

Odbytové biodružstvo členů Svazu PRO-BIO v Karlovarském kraji, které provozuje družstevní prodejnu a zajišťuje odbyt svým členům.

www.usedlaku.cz

Kontrolní orgány a organizace

ABCERT AG

Pobočka německé certifikační organizace ABCert působí v České republice od roku 2006 jako akreditovaný certifikační orgán ekologického zemědělství.

www.abcert.cz

Biokont CZ, s. r. o.

Česká kontrolní organizace, byla založena v roce 2005, je pověřena kontrolní a certifikační činností v ekologickém zemědělství v České a Slovenské republice, registrovaná v Official Journal of the European Union v Bruselu, s přístupem do centrálních evidencí.

www.biokont.cz

Bureau Veritas Czech Republic, spol. s r. o.

Společnost je součástí mezinárodní skupiny Bureau Veritas, jako akreditovaný certifikační orgán působí v České republice od roku 2013.

www.ekozemedelstvi.cz

KEZ o. p. s.

První česká akreditovaná kontrolní a certifikační organizace, která zajišťuje kontrolu a certifikaci v systému ekologického zemědělství. Organizace byla založena v roce 1999, kromě certifikace ekologického zemědělství poskytuje služby také v oblasti certifikace stravovacích zařízení či přírodní kosmetiky. www.kez.cz

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

ÚKZÚZ je orgánem pověřeným k provádění úředních kontrol v ekologickém zemědělství, dále vedením databáze osiv a sadbových brambor získaných ekologickým způsobem produkce a vydáváním výjimek na použití konvenčního osiva a sadby v ekologickém zemědělství a kontrolou ekologických sadů za účelem zjištění plnění podmínek pro vyplacení dotací v AEO. www.ukzuz.cz

Další organizace**Asociace místních potravinových iniciativ**

Nevládní organizace podporující vznik a rozvoj místních potravinových systémů založených na šetrném zacházení s krajinou a férových vztazích mezi zemědělci a spotřebiteli (komunitou podporované zemědělství, komunitní zahrady aj.). <http://asociaceampi.cz/>

AREA viva

Nevládní organizace zabývající se především tématy podpory trvale udržitelných forem zemědělství, rozvojem venkova a propagací ekologického zemědělství v České republice. Aktivně se zabývá tematikou sociálního zemědělství. www.areaviva.cz

Ekocentrum PALETA

Ekocentrum PALETA je občanské sdružení zabývající se ekologickou výchovou se zvláštním důrazem na působení na děti a mládež. Od roku 2004 je Krajským koordinátorem Environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty Pardubického kraje. www.paleta.cz

Ekologický institut Veronika

Ekologický institut Veronika se zabývá odbornou a vzdělávací činností v ochraně přírody a šetrném spotřebitelství v Brně. V rámci tohoto zaměření vzdělává spotřebitelskou veřejnost v oblasti ekologického zemědělství a biopotravin. www.veronica.cz

ENVIC, občanské sdružení

Občanské sdružení ENVIC poskytuje poradenství v širokém spektru oblastí životního prostředí a provozuje v Plzni Environmentální informační centrum, také pořádá celou řadu akcí, jako například přednášky, semináře, exkurze a rovněž Plzeňské farmářské trhy. Současně nabízí celou řadu informačních materiálů z vlastní produkce nebo vybrané materiály od obdobně zaměřených organizací. Součástí centra je také odborná knihovna. www.envic-sdruzeni.cz

Green Marketing

Agentura Green Marketing poskytuje podporu a poradenství v oblasti marketingu biopotravin, přírodních a etických produktů. Provádí marketingové poradenství, průzkumy trhu, monitoring cen biopotravin, zajišťuje event marketing v oblasti zdravého stravování. www.greenmarketing.cz

Hnutí DUHA

Jedna z největších environmentálních NNO v ČR v rámci svého programu Zemědělství aktivně prosazuje systém ekologického zemědělství a jeho nástroje, propojuje drobné ekozemědělce a spotřebitele, věnuje se problematice místních potravin. Je provozovatelem adresáře farem, obchodů, eshopů a bioklubů zaměřených na místní zemědělskou produkci. www.hnutiduha.cz

Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopanic, o. p. s.

Obecně prospěšná společnost realizuje aktivity zaměřené na podporu rozvoje ekologického zemědělství ve Zlínském kraji a na Hodonínsku i aktivity zaměřené na Moravské Kopanice – tamní kulturu, tradice a přírodu i šetrný cestovní ruch. www.iskopanice.cz

Liga Ekologických Alternativ

Občanské sdružení usilující o trvale udržitelnou energetiku a o udržitelné chování člověka v krajině. Mezi její aktivity patří také osvěta a propagace ekologického zemědělství. www.lea.ecn.cz

Nadace Partnerství

Jedna z největších nadací na podporu projektů týkajících se životního prostředí vypisuje své grantové programy na nejrůznější témata spojená se životním prostředím a udržitelným rozvojem. www.nadacepartnerstvi.cz

11. Organic Farming in the Czech Republic

11.1 The present state of organic farming in the Czech Republic

11.1.1 The development of organic farming

By 31. 12. 2014 the total acreage of organically farmed land was almost 494,000 hectares, which represents an 11.7 % share of total agricultural acreage in CZ (see Tab. 1). At the end of 2014 there were 3,885 organic farms (ca 8 % of agricultural enterprises in CZ¹). In 2014 the average size of an organic farm was 127 ha and has remained more or less the same since 2010.

The reduction in the number of organic farmers and only minimum increase in acreage was mainly due to a change in conditions in the "Organic Agriculture" chapter within *Agri-Environmental Measures (AEM)*. Since 2012, acceptance of applications for inclusion in the "Organic Agriculture" chapter has been stopped for new subsidy applicants. This situation is to change with the new programme period and, from 2015, new organic farmers can once again apply for subsidies within the new RDP for the period 2014-2020. Due to the delayed approval of the European regulation on support for rural development by the EAFRD, and related implementation acts, 2014 was a year of transition – when the conditions of the original RDP (2007-2013) remained valid with the option of prolonging the existing obligations. The overall development of organic agriculture in the Czech Republic since 1990 is shown below (see Graph 1).

Tab. 1

Development in agricultural acreage and number of farms under organic agriculture (1990-2014)

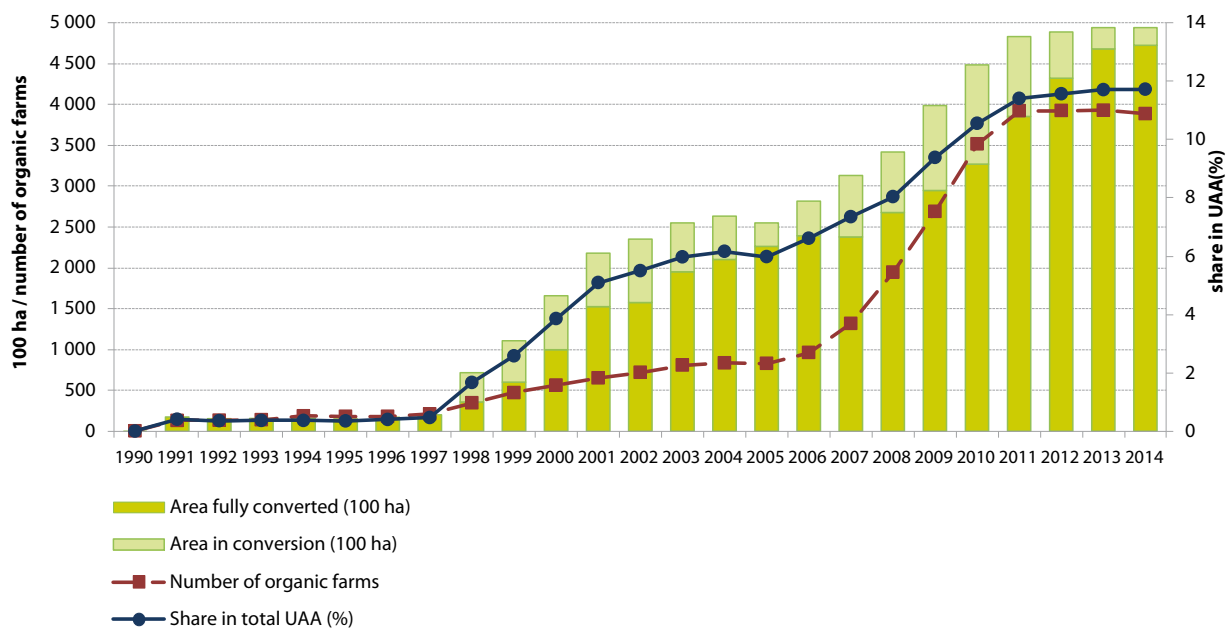
Year	Number of organic farms	Acreage of farmland under OF (ha)	Percentage of total agricultural land (%)	Year-on-year change in number of organic farms (%)	YOY change in total acreage of organic farmland (%)
1990	3	480	–	–	–
1991	132	17 507	0.41	–	–
1992	135	15 371	0.36	2.3	–12.2
1993	141	15 667	0.37	4.4	1.9
1994	187	15 818	0.37	32.6	1.0
1995	181	14 982	0.35	–3.2	–5.3
1996	182	17 022	0.40	0.6	13.6
1997	211	20 239	0.47	15.9	18.9
1998	348	71 621	1.67	64.9	253.9
1999	473	110 756	2.58	35.9	54.6
2000	563	165 699	3.86	19.0	49.6
2001	654	217 869	5.09	16.2	31.5
2002	721	235 136	5.50	10.2	7.9
2003	810	254 995	5.97	12.3	8.4
2004	836	263 299	6.16	3.2	3.3
2005	829	254 982	5.98	–0.8	–3.2
2006	963	281 535	6.61	16.2	10.4
2007	1 318	312 890	7.35	36.9	11.1
2008	1 946	341 632	8.04	47.6	9.2
2009	2 689	398 407	9.38	38.2	16.6
2010	3 517	448 202	10.55	30.8	12.5
2011	3 920	482 927	11.40	11.5	7.7
2012	3 923	488 483	11.56	0.1	1.2
2013	3 926	493 896	11.70	0.1	1.1
2014	3 885	493 971	11.72	–1.0	0.0

Source: MoA and REP (data always as at 31.12. of given year); compiled by IAEI

¹ The total number of agricultural enterprises means the number of companies active in agriculture whose size parameters are within the threshold values of AGC 2000 (Czech Statistical Office – Agricultural Register).

Graph 1:

Development in total OF acreage, number of organic farms and share of total agricultural land resources (1990-2014)

Source: MoA and REP (data always as at 31.12. of given year); compiled by IAEI

Tab. 2

Pattern of land resources in organic farming as at 31. 12. 2014

Land	Acreage in Conversion Period (ha)	Acreage in OF (ha)	Total acreage (ha)
Total OF land	21 616.22	472 397.70	494 013.92
Total OF land (without ponds)	21 615.61	472 355.51	493 971.12
Land under LPIS			
Total OF land	21 263.98	455 762.60	477 026.58
Total OF land (without ponds)	21 263.56	455 759.19	477 022.75
Permanent grassland	15 792.48	396 851.15	412 643.63
Arable land	4 772.46	51 622.22	56 394.68
Of which: arable land without vegetables and herbs	4 753.17	51 124.33	55 877.50
vegetables and herbs	19.29	497.89	517.18
Permanent cultures	602.91	7 170.82	7 773.74
Of which: orchards	491.75	6 255.89	6 747.65
vineyards	111.16	904.16	1 015.32
hop-fields	0.00	10.60	10.60
Other land ¹⁾	0.00	0.17	0.17
Ponds	95.71	115.00	210.70
non-LPIS land	0.42	3.41	3.83
Of which: ponds			
other land	0.19	38.78	38.97
Total OF land	352.05	16 596.32	16 948.37

1) Tree nurseries, fast-growing trees, other cultures, vegetable gardens

Source: MoA and REP

11.1.2 Pattern of land-use in organic farming

From a long-term point of view, permanent grassland (PG) is the dominant form within OF, amounting to over 410,000 ha in 2014 (see Tab. 3). However, grassland acreage within total organic acreage is no longer increasing significantly, and its percentage share now remains about 83 % of total OF land (Tab.4). Arable land acreage has almost tripled in the last decade – to the current 56,000 ha, which is nearly 12 % of total organic acreage). The most rapid increase has occurred in permanent cultures (nearly seven-fold), to the current 7,800 ha, since 2004. Orchards are the dominant proportion of permanent cultures (87 %); vineyard acreage increased to over 1,000 ha (13 % of pc acreage) while hop-field acreage has stagnated at around 10 hectares.

Tab. 3

Development in the pattern of land resources in organic farming (1999-2014)

Land use	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Arable land	13 776	15 295	19 164	19 536	19 637	19 694	20 766	23 479
Grassland	96 044	149 705	195 633	211 924	231 683	235 379	209 956	232 190
Permanent cultures (orchards, vineyards, hop-fields)	359	462	963	898	928	1 170	820	1 196
Other land	576	237	2 354	2 778	2 747	7 056	23 440	24 671
Total acreage	110 755	165 699	218 114	235 136	254 995	263 299	254 982	281 536
Land use	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Arable land	29 505	35 178	44 906	54 717	59 281	58 625	56 286	56 395
Grassland	257 899	281 596	329 232	369 057	398 061	404 950	412 158	412 644
Permanent cultures (orchards, vineyards, hop-fields)	1 870	3 105	4 331	5 939	7 429	7 693	7 837	7 774
Other land	23 616	21 753	19 937	18 054	18 157	17 215	17 615	17 158
Total acreage	312 890	341 632	398 406	447 767	482 927	488 483	493 896	493 971

¹⁾ In 2009 "Other land" also included areas of ponds (19,890 + 47 ha), in other years this figure only relates to other areas of agricultural land.

Source: MoA and REP (data always as at 31.12. of given year).

Tab. 4

Comparison of the pattern of land resources in organic farming in the years 1999, 2003, 2005, 2008, 2011, 2013, and 2014

Land use	1999		2003		2005		2008		2011		2013		2014		YOY change 2014/13
	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	
Arable land	13 776	12.4	19 637	7.7	20 766	8.1	35 178	10.3	59 281	12.3	56 286	11.4	56 395	11.4	0.19
Grassland	96 044	86.7	231 683	90.9	209 956	82.3	281 596	82.4	398 061	82.4	412 158	83.5	412 644	83.5	0.12
Permanent cultures	359	0.3	928	0.4	820	0.3	3 105	0.9	7 429	1.5	7 837	1.6	7 774	1.6	-0.80
Other land	576	0.5	2 747	1.1	23 440	9.2	21 753	6.4	18 157	3.8	17 615	3.6	17 159	3.5	-2.59
Total acreage	110 755	100.0	254 995	100.0	254 982	100.0	341 632	100.0	482 927	100.0	493 896	100.0	493 972	100.0	0.02

Source: MoA and REP (data always as at 31.12. of given year); compiled by IAEI

11.1.3 Size of establishment in organic farming

In terms of the pattern of farm-size, the largest category of organic farms comprises of businesses with an acreage of 10 – 50 ha, and the percentage share of this category again increased year-on-year to 37.7 % (see Tab. 5). In 2013 the greatest percentage decrease occurred in the up to 5 ha category. In contrast, the number of farms increased especially in the 50 – 100 ha and over 2000 ha categories.

The largest proportion of organic farmland is worked on farms of 100 – 500 ha acreage. The proportion of this category increases every year and since 2010 it has taken the top position, previously dominated by the 500 – 1000 ha category. A comparison shows that approximately a quarter of farms (of over 100 ha acreage) work more than 82% of the entire organic acreage, i.e. nearly 7 % of farms (over 500 ha) work almost 50 % of organic acreage. In OF large farms with mostly grassland are predominant. In 2014 the average size of an organic farm was 126 ha of acreage which exceeds both the average size of a conventional farm (ca 75 ha) and, significantly, also the European average, which fluctuates around 40 ha.

Tab. 5

Size of organic farms in 2013 and 2014

Farm size categories according to acreage (ha)	2013				2014				YOY change 2014/13	
	Number		Acreage		Number		Acreage		Number	Acreage
	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(%)	(%)
0 to < 5	447	11.4	804.1	0.2	405	10.5	753.3	0.2	-9.4	-6.3
5 to < 10	453	11.5	3 201.8	0.7	431	11.1	3 079.4	0.6	-4.9	-3.8
10 to < 50	1 471	37.5	38 130.7	8.0	1 458	37.7	38 047.2	8.0	-0.9	-0.2
50 to < 100	574	14.6	41 017.6	8.6	588	15.2	41 958.2	8.8	2.4	2.3
100 to < 500	718	18.3	161 183.2	33.8	731	18.9	163 798.1	34.3	1.8	1.6
500 to < 1000	192	4.9	132 371.7	27.8	183	4.7	125 833.1	26.4	-4.7	-4.9
1000 to < 2000	67	1.7	88 815.9	18.6	65	1.7	85 705.4	18.0	-3.0	-3.5
2000 and more	4	0.1	10 953.0	2.3	5	0.1	17 852.0	3.7	25.0	63.0
Total	3 926	100.0	476 478.4	100.0	3 866	100.0	477 026.6	100.0	-1.5	0.1

Source: MoA and REP (data always as at 31.12. of given year); compiled by IAEI

11.1.4 Development of organic farming in regions of the Czech Republic

The main OF areas are traditionally the less favourable highland and upland areas of the Czech Republic. The largest areas of organically farmed land are situated in the highland border districts of South Bohemia, Pilsen, Karlovy Vary, Moravia-Silesia, and Ústí nad Labem (see Tab 6). Nearly 60 % of organic farmland is located in these five regions (see Graph 2). This is also where we find the largest average size of organic farms (266 ha in Karlovy Vary Region and 175 ha in Ústí nad Labem Region). In terms of the number of organic farms, South Bohemia Region is the long-term leader (526 organic farms), followed, much like in the previous year, by Pilsen, Moravia-Silesia and Zlín Regions (see Graph 3).

The regions fall into a different order if we list them according to the share of total OF land in total agricultural land in CZ. In 2014 the national average (i.e. 11.7 %) was exceeded again in eight regions, while Karlovy Vary Region was well above it with 44 %. As in previous years this was followed by the Liberec, Moravia-Silesia, Zlín and Ústí nad Labem Regions. In production areas the OF share has remained low from 3 to 8 %.

In terms of the whole country the share of entire organic acreage in total agricultural acreage in CZ in 2014 reached 11.7 %, as in 2013. More than 40 % of grassland, almost 2 % of arable land and over 10 % of plots with permanent cultures (i.e. nearly 15 % orchards, 5 % vineyards and 0.1 % hop-fields) was farmed organically.

Tab. 6

Number of organic farms and total OF acreage in Czech regions in 2013

Region ¹⁾	Number of organic farms	Total organic acreage		Of which in conversion period		Average organic farm ²⁾ (ha)
		(ha)	(%)	(ha)	(%)	
South Bohemia	526	69 784.9	14.6	3 223.1	4.6	133
Pilsen	417	54 731.6	11.5	3 052.3	5.6	131
Karlovy Vary	205	54 626.5	11.5	891.9	1.6	266
Moravia-Silesia	373	54 543.4	11.4	1 224.9	2.2	146
Ústí nad Labem	246	43 088.2	9.0	1 589.3	3.7	175
Olomouc	245	38 693.1	8.1	2 648.5	6.8	158
Zlín	346	36 640.2	7.7	2 030.9	5.5	106
Liberec	227	32 070.8	6.7	818.7	2.6	141
Vysočina	329	21 751.9	4.5	1 280.6	5.9	66
Hradec Králové	209	21 689.8	4.6	1 026.8	4.7	104
Central Bohemia	252	17 644.2	3.7	1 415.5	8.0	70
South Moravia	321	17 039.2	3.6	1 137.0	6.7	53
Pardubice	163	14 687.0	3.1	915.8	6.2	90
Prague	7	35.7	0.0	8.7	24.4	5
Total	3 866	477 026.5	100.0	21 264.0	4.5	123

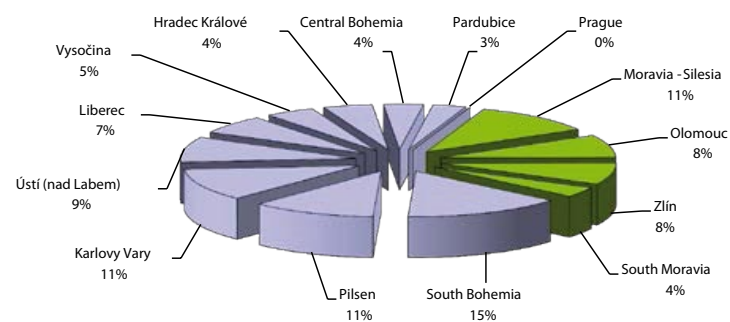
1) Regions are listed according to total organic acreage (only land under LPIS).

2) Only land registered under LPIS is included in average acreage of a farm. Thus total average acreage 123 ha is slightly different from average acreage of 127 ha which also includes non-LPIS land.

Source: REP (data as at 31. 12. 2014); compiled by IAEI

Graph 2

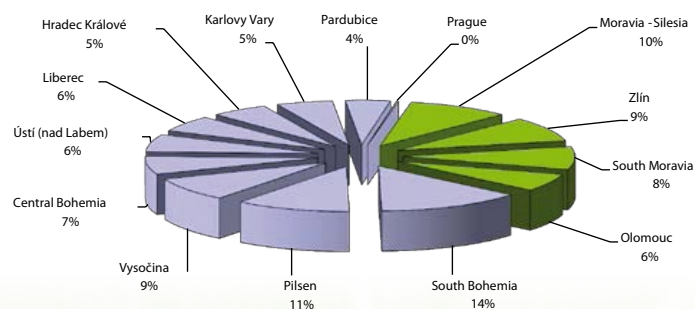
Share of regions in total OF acreage in 2014

Source: REP (data as at 31.12. 2014); compiled by IAEI

Graph 3

Share of regions in total number of organic farms in 2014

Source: REP (data as at 31.12. 2014); compiled by IAEI

Tab. 7

OF land according to land use compared to total OF acreage in regions of CZ in 2014

Region ¹⁾	Total OF acreage (ha) ²⁾	Of which acreage (ha):			CZ agricultural land (ha) Arable land	Share of OF land in total acreage of given category of land use in CZ (%)			
		Arable land	Grassland	Permanent cultures		Grassland	Permanent cultures	Arable land	Grassland
Karlovy Vary	54 626	3 842	50 700	82	124 012	44.0	7.1	76.2	13.5
Liberec	32 071	1 825	29 889	310	139 690	23.0	2.8	45.3	21.4
Moravia-Silesia	54 543	3 576	50 105	843	274 087	19.9	2.1	58.2	113.0
Zlín	36 640	4 888	30 788	947	192 967	19.0	4.0	53.7	23.0
Ústí nad Labem	43 088	2 404	39 994	649	275 324	15.6	1.3	55.0	5.2
Pilsen	54 732	8 486	45 962	273	378 166	14.5	3.3	41.9	15.3
South Bohemia	69 781	5 963	63 161	649	489 693	14.3	1.9	38.3	29.0
Olomouc	38 693	2 145	36 085	436	278 562	13.9	1.0	63.7	11.5
Hradec Králové	21 690	2 207	19 274	207	277 229	7.8	1.2	27.3	4.8
Pardubice	14 687	1 869	12 728	90	270 881	5.4	1.0	20.7	4.7
Vysočina	21 752	6 021	15 438	290	408 939	5.3	1.9	18.8	45.3
South Moravia	17 039	9 000	5 600	2 430	425 168	4.0	2.6	18.6	9.1
Central Bohemia	17 644	4 148	12 906	566	661 027	2.7	0.8	17.9	3.9
Prague	36	20	14	1	19 878	0.2	0.1	1.6	0.2
Total	477 023	56 335	412 644	7 773	4 215 621	11.3	1.9	41.4	10.3

¹⁾ Regions are listed according to share of total OF land in total agricultural land in CZ.

²⁾ Total OF acreage does not include areas of ponds, and only LPIS-registered land is included in individual regions. Therefore the share of OF land in total agricultural land is smaller in the Table (11.3 %, not 11.7 %).

Source: REP (data as at 31.12. 2014); summaries of land resources from Czech Cadastre of Real Estate data (CUZK.cz) compiled by IAEI

11.1.5 Number of registered businesses in organic farming

At the end of 2014 there were 4,395 businesses involved in organic farming, which is 17 businesses, or 0.4 %, less than in 2013 (the figures increased by 0.8 % in 2012 and 10.4 % in 2011). 3,885 farms (or 3,866 entrepreneurs) were registered as organic at the end of 2014. This means a year-on-year decrease by 1.1 % in the total number of organic businesses. During 2014 a total of 135 organic farmers ceased their activity, while 91 businesses made new registrations (see Tab. 8).

At the end of 2014, a total of 506 businesses were registered as producers of organic foods (537 production sites). This means 7.4 % year-on-year growth, however, the increase is not as significant as in 2009 and 2008 (14 % and 82 % increase respectively). As in 2013, the most common activities in 2014 included processing meats and meat products, processing and preserving fruit and vegetables, as well as milk processing. Of a total 506 registered organic food producers, 201 were also registered in the "organic farm" category, processing their products on site. In other words, almost 40 % of producers are on-farm processors and their share has been continuously growing (20 % in 2008). However, as for registered organic farmers, the level of businesses processing their own products directly on the farm remains low, stagnating at around 5 %.

At the end of 2014 the number of distributors increased to 381 premises (or 351 businesses) which represents a year-on-year increase of 15.1 %. This increase is roughly the same as in 2013. Also the number of businesses importing from and exporting to so-called third countries has increased significantly (by 23.6 % and 28.6 % respectively). It should be noted that, on the organic food market, there are a great number of businesses involved in retail sale (i.e. retail chains, health-food shops etc.) who, according to Law on Organic Farming, no longer have to be registered since 2006.

Tab. 8

The number of registered businesses in OF as at 31.12. 2013 and 2014

Type of organic business	Number of businesses / premises		YOY change 2014/13	
	2013	2014	(abs.)	(%)
Organic farmer	3 910 / 3 926	3 866 / 3 885	- 44 / - 41	-1.1
Producer of organic foods	471 / 500	506 / 537	35 / 37	7.4
Distributor of organic products and organic foods	305 / 332	351 / 381	46 / 49	15.1
Feed producer	38 / 38	38 / 39	0 / 1	0.0
Seed producer	31 / 31	33 / 33	2 / 2	6.5
Organic beekeeper	15 / 15	14 / 14	- 1 / -1	-6.7
Of which :				
Importer of organic foods from 3 rd countries	89 / 89	110 / 110	21 / 21	23.6
Exporter of organic foods to 3 rd countries	42 / 42	54 / 54	12 / 12	28.6
Farm processor	185 / 185	201 / 201	16 / 16	8.6

Source: REP; compiled by IAEI

11.2 Pattern of production on organic farms

Data on production on organic farms has been collected by IAEI in cooperation with inspection bodies since 2007, under the authority of the MoA. Detailed data is collected throughout the year; it therefore differs from the basic data presenting the situation in organic farming as at 31.12. 2014.

11.2.1 Plant production

As in previous years, in 2014 the main crops on arable land were cereals (45 %) and fodder (42 %). Of organic cereals, wheat and oats are most commonly grown, together occupying more than 50 % of the whole organic cereal acreage. Cereals grown organically are approximately 1 % of the entire cereal production in CZ and account for nearly 2 % of cereal acreage in CZ. In organic fodder, perennial species distinctly prevail, unlike conventional fodder dominated by annual species, especially maize for silage. The level of vegetable-growing and root crop-growing remains permanently low. Vegetables were grown on 0.2 % of arable land, root vegetables (especially carrots) being the biggest share, followed by fruit vegetables (pattypan and zucchini types of pumpkin). Root crops only take up about 0.5 % of arable land and potatoes prevail in this group.

In terms of yield per hectare, we can summarize that in 2014 yield in organic cereals ranged between 42 – 75 % of conventional yield, while yield in legumes was about 58 %, yield in potatoes decreased to 40 %, oil crops about 20 % (of which mustard was up to 76 %) and fodder crops came to 52 % of conventional yield. Comparing production of vegetables is very difficult due to the diversity of species.

Tab. 9

Pattern, production and crop yield on organic farms in 2010

Crop	Number of organic farms ¹⁾	In conversion period (ha)	Under OF system (ha)	Total (ha)	Organic produce (t)	Organic yield (t/ha)
Arable land total	1 435	5 864.84	48 554.39	54 419.23	150 585.26	n. a.5
Grain cereals (including seed) – total	721	2 087.92	22 167.45	24 255.37	63 888.36	2.88
Of which: Common wheat	310	789.89	6 117.74	6 907.63	18 664.15	3.05
Spelt wheat	67	35.94	2 022.51	2 058.45	5 675.89	2.81
Rye	85	177.25	1 690.04	1 867.29	4 894.70	2.90
Barley	218	369.22	2 740.50	3 109.72	7 790.17	2.84
Oats	378	399.29	4 698.08	5 097.37	12 640.19	2.69
Triticale	197	281.00	3 530.23	3 811.23	10 474.97	2.97

Crop	Number of organic farms ¹⁾	In conversion period (ha)	Under OF system (ha)	Total (ha)	Organic produce (t)	Organic yield (t/ha)
Grain legumes – total	94	113.94	1 779.24	1 893.18	2 766.40	1.55
Root crops – total	229	6.27	255.92	262.19	2 978.83	11.64
Industrial crops – total	123	201.45	3 083.50	3 284.95	2 193.64	0.71
Oilseeds	55	148.26	1 897.52	2 045.78	1 538.13	0.81
Aromatic, medicinal and culinary plants	71	38.57	1 120.62	1 159.19	627.73	0.56
Fresh vegetables incl. melons and strawberries	106	7.58	107.22	114.80	1 162.12	10.84
Fodder on arable land – total (volume in hay)	1 004	3 197.58	19 511.94	22 709.52	77 030.66	3.95
Other crops on arable land	30	40.14	705.08	745.22	564.75	0.80
Fallow land (part of crop rotation)	121	209.96	944.03	1 153.99	0.00	n. a.
Grassland – total (fodder in hay)	3 173	18 070.98	393 593.26	411 664.24	1 310 274.97	3.33
Permanent cultures – total	692	755.08	6 794.01	7 549.09	8 314.67	1.43
Fruit orchards	606	582.93	5 982.94	6 565.87	6 131.63	1.26
Vineyards	89	170.41	777.77	948.18	2 076.04	2.92
Hop-fields	3	1.74	8.84	10.58	7.00	0.79

1) Number of organic farms growing a given crop on organic land.

Source: IAEI Statistical survey on organic farms, 2014; data from 3808 enterprises

11.2.2 Livestock production

In 2014 the number of organically kept animals increased by 4 %. Organic farms kept about 382,000 animals, i.e. about 187,000 LU (live-stock units). This number includes only so-called organic animals which have gone through the conversion period and are now kept under organic conditions. As in previous years, cattle breeding dominated (224,000 animals and 87 % share of the total number of LU), followed by sheep breeding (over 100,000 animals and 8 % share); (see Tab 10).

Of the total number of livestock in CZ, organic cattle breeding accounts for about 16 %, of which, however, the share of dairy cows in total cattle is only 2 % so far. Sheep and goat breeding is still the most popular type of organic animal husbandry, 45 and 37 % of sheep and goats respectively being bred organically. As for horses, one fifth of animals are kept under organic conditions. The share of organic animals in total numbers of poultry and pigs remains negligible (0.1 %)

Tab. 10

Number of animals on organic farms in 2013 and 2014

Animal category	Number of organic farms	Number of organically bred animals ¹⁾		YOY change in the number of organically bred animals 2014/13 (%)
	2014	2013	2014	
Horses	699	6 191	7 095	14.60
Cattle	2 054	213 303	224 873	5.42
Of which: dairy cows	135	7 047	7 402	5.04
Sheep	965	101 528	100 385	-1.13
Goats	301	7 701	9 112	18.32
Pigs	31	1 860	1 994	7.20

Animal category	Number of organic farms	Number of organically bred animals ¹⁾		YOY change in the number of organically bred animals 2014/13 (%)
	2014	2013	2014	
Poultry	66	36 610	39 330	7.43
Of which: broilers	10	15 048	23 137	53.75
laying hens	51	19 777	13 746	-30.50

¹⁾ The total number of organically bred livestock includes all so-called organic animals on organic farms after conversion period.

Source: IAEI Statistical survey 2013 and 2014

Organic meat production shows a year-on-year increase of 3 %, to 6,578 tonnes. The greatest share is that of beef (88 %). Mutton and lamb is almost 7 %. About one fifth of beef and mutton production was for export. Live animals, in particular stocker calves and lambs, were also partly sold abroad. In 2014 a total of 14,726 lambs and 43,542 calves were sold, of which approximately one third of calves were exported, unfortunately only a minimum of these are organic. In terms of organic cow's milk production, a total of nearly 30 million litres of milk was produced in 2014, which represents 1 % of total milk production in CZ. The share of milk exported to Germany has been increasing. The rising trend in egg production in recent years has ceased, with 143 tonnes or 2,296,000 eggs produced in 2014.

11.3 Organic food trade

Interest in organic foods has been growing in the last three years. In 2013 the total turnover in organic foods achieved by Czech producers and distributors was more than 2.7 billion CZK (including export). Czech consumers spent 1.95 billion CZK on organic foods, which represents a year-on-year increase of 9.5 %. Compared to 2005 the market has grown almost four-fold. The average annual per-capita expenditure on organic foods remains below the 200 CZK (185 CZK in 2013) and the organic food share of overall food and drink consumption reached 0.71 % (see Tab. 11).

Tab. 11

Development in the Czech organic food market 2005 – 2013

Indicator	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Total organic food turnover of Czech businesses incl. export (billion CZK)	x	0.84	1.39	1.95	1.98	2.10	2.24	2.40	2.72
Export (bn. CZK)	x	0.08	0.10	0.15	0.37	0.51	0.57	0.62	0.77
Organic food consumption in CZ (bn. CZK)	0.51	0.76	1.29	1.80	1.61	1.60	1.67	1.78	1.95
YOY change in organic food turnover (%)	16	49	70	40	-10	-1	4.6	6.7	9.5
Share of total food and drink consumption (%)	0.18	0.35	0.55	0.75	0.65	0.63	0.65	0.66	0.71
Consumption per person per year (CZK)	50	74	126	176	154	151	158	169	185
Share of import in organic food turnover (%)	54	56	62	57	n. d.	46	46/60*	46/60*	46/57*
Share of supermarket chains in organic food turnover (%)	57	67	68	74	68	67	64	64	64

* Share of distributors' import / Share of distributors' import and "mixed" businesses

Source: Green marketing for 2005 – 2008, IAEI Statistical survey for 2009 – 2013

Czech consumers buy most of their organic food in supermarket chains (64 %, i.e. to a value of 1.24 billion CZK). In second place are health food shops and organic food shops (17 %). The share of direct organic food, especially "yard sale" has increased nearly three-fold since 2010 (to 172 million CZK, i.e. 9 % share of total organic food consumption). The main organic food category with the highest volume of sales is, consistently, that of "Other processed food²⁾" (33 % share; one third of which is ready meals such as baby food). The second is "Milk and dairy products" (18 %), followed by "Fruit and vegetables" (16 %, also including fruit and vegetable juices).

²⁾ The item includes pulses, eggs, sugar and honey, chocolate, cocoa and sweets, coffee and tea, spices and aromatic extracts, ready meals (incl. baby food) and other processed foods.

11.4 Support for organic farming and organic food production

11.4.1 Development of state support for organic farming

The first finances in support of the establishment of organic farms were released as early as 1990 – 1992. OF began to develop significantly after 1998, especially due to the renewal of state support for OF, which, until 2003, was provided on the basis of a government regulation specifying programmes to support non-productive functions of agriculture. As of 2004 organic farming is one of the supported chapters within AEMs, which ensured financial support for organic farmers even after *Czech entry to the EU*. Conditions for state support in EU member countries are set out by a programme document, always for a 7-year period; in CZ this is the “Horizontal Rural Development Plan” (2004 - 2006) and the “Rural Development Programme” (2007 – 2013); its validity was prolonged until 2014.

11.4.2 Acreage-based subsidies

In the transition year 2014, support for organic farmers was still provided within RDP Axis II (2007 – 2013) under “Organic Agriculture” chapter. Within this chapter, organic business people obtain compensation for economic loss incurred due to the organic farming system. The payments are provided per hectare of organic land, and differentiate according to land-use (i.e. crops grown on the land). Equal sums are also paid to organic farmers for land in the so-called conversion period.

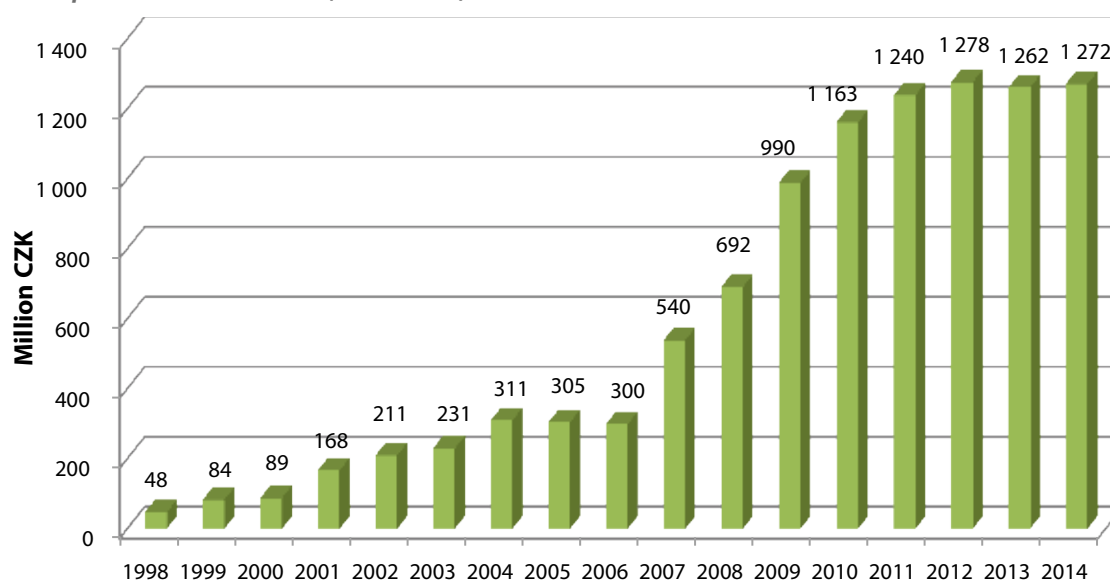
The level of payment is fixed in EUR for the whole period 2007-2013, with an extension to 2014, as follows:

• Arable land	155 EUR/ha
• Grassland – organic farms with parallel conventional production	71 EUR/ha
• Grassland – organic farms without parallel conventional production	89 EUR/ha
• Permanent cultures – intensive orchards, vineyards, hop-fields	849 EUR/ha
• Permanent cultures – extensive orchards	510 EUR/ha
• Vegetables and special herbs on arable land	564 EUR/ha

Subsidies are paid in CZK; therefore the amount changes every year according to the current exchange rate. In 2014 the amount grew by 9%, due to exchange rate development, in comparison with 2013.

In 2014, more than 5,297 applications were submitted in support of 447,111 ha of organic land (i.e. 94% of entire organic land as at the end of 2013). Farmers applied for 1,272.3 million CZK, which represents a year-on-year increase of almost 1% (i.e. 10 million CZK), see Graph 4. Compared to 2006, when farmers applied for approximately 300 million CZK, the amount of subsidies grew more than fourfold. Such a rise was due to both an increase in subsidized organic acreage and – to the same extent – an increase in payments per ha within RDP.

Graph 4:
Development of subsidies in OF (1998 – 2014)

Note: Since 2004 the total support represents the level of financial means applied for, unlike before 2004 when the figures represented the level of financial means provided, and only paid out during the following year.

Source: MoA; compiled by IAEI

Tab. 12
Development in payments per ha organic land between 1998 and 2014

Land use	1998	1999–2000	2001–2003	2004–2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Change (%)		
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	IV / III	V / IV	XII / XI
Arable land	2 200	2 130	2 000	3 520	4 266	4 086	4 158	4 074	3 889	3 953	3 909	4 260	76	21	9
Permanent grassland	2 200	1 065	1 000	1 100	1 954	1 872	1 905	1 866	1 781	1 811	1 790	1 951	10	78	9
PG (no parallel conv. production)	x	x	x	x	x	2 346	2 387	2 339	2 233	2 270	2 244	2 446	x	x	9
Permanent cultures	2 200	3 195	3 500	12 235	23 369	22 383	22 774	22 316	21 300	21 654	21 410	23 331	250	91	9
Permanent cultures (extensive orchards)	x	x	x	x	x	x	x	13 405	12 795	13 008	12 861	14 015	x	x	9
Vegetables	2 200	2 130	3 500	11 050	15 524	14 869	15 129	14 825	14 150	14 385	14 223	15 499	216	40	9
Special herbs	2 200	2 130	2 000	11 050	15 524	14 869	15 129	14 825	14 150	14 385	14 223	15 499	453	40	9
Average payment	2 000	1 245	1 080	1 340	1 970	2 260	2 710	2 750	2 695	2 780	2 770	2 850	24	47	3
Total support ¹⁾ (mil. CZK)	48.1	84.2	168.0/ 230.8	310.9/ 299.7	539.9	691.7	989.6	1 162.6	1 239.7	1 277.6	1 262.3	1 272.3	35	80	1

1) Since 2004 the total support represents the level of financial means applied for, unlike before 2004 when the figures represented the level of financial means provided, and only paid out during the following year.

Note: Payments in 2007 – 2013 were converted to CZK according to the exchange rate valid for conversion of tariffs within AEMs as follows: 27.525 CZK/EUR (2007); 26.364 CZK/EUR (2008); 26.825 CZK/EUR (2009); 26.285 CZK/EUR (2010); 25.088 CZK/EUR (2011); 25.505 CZK/EUR (2012); 25.218 CZK/EUR (2013) and 27.481 CZK/EUR (2014).

Source: MoA, SZIF (State Agricultural Intervention Fund); compiled by IAEI

11.4.3 Further RDP measures

With regard to low organic food production in CZ, the MoA decided, as of 2007, to give organic food producers and organic farmers a points advantage for submitted projects in five selected measures of the RDP: New farmers going into business, Modernisation of farm enterprises, Adding value to agricultural and food products, Diversification of non-agricultural activities – scheme a) and Support for tourism – scheme b). In 2014 applications were accepted only within the “Modernisation of farm enterprises” measure. Within this measure, almost one quarter of approved applications were submitted by organic-registered businesses, with a total requested subsidy of 180.5 million CZK which represents almost one fifth of all subsidies applied for.

Besides this, organic farmers could also obtain support for consultancy within the “Utilizing advisory services” measure, and numerous OF-related informational activities were possible to finance through the “Further specialist education and informational activities” measure.

11.4.4 National subsidies

Within national subsidies (i.e. Principles), under measure 10.E “Support of technology platforms within the field of MoA activity”, support is provided for the Czech Technology Platform for Organic Agriculture (CTPOA). In 2014 the Platform’s activities were supported to the sum of 1,250,000 CZK, as in 2013.

The Ministry of Agriculture also contributes to OF development from its budget. Within regular support the MoA finances the gathering of compulsory OF data for Eurostat, as well as several marketing and educational activities (e.g. support for participation in Biofach, the biggest German trade fair, organisation of a nation-wide promotional event “September - Organic Food and Farming Month, or support for the organization of Bioacademy conference). Support for research is ensured within the *National Agency for Agricultural Research (NAZV)*.

Since 2004 OF development has also been supported via the OF Action Plan (AP). The second AP for the 2011-2015 period is currently being implemented. This should be followed by the third AP for 2016-2020; preparation of this AP began in 2014.

11.5 Organisations and associations involved in the OF sector

Specialist organisations and associations

PRO-BIO Association of Organic Farmers	www.pro-bio.cz
PRO-BIO Regional centres	http://pro-bio.cz/Kontakt/
PRO-BIO LEAGUE for the protection of food consumers and friends of organic farming	www.biospotrebitel.cz
PRO-BIO organic food shops	http://pro-bio.cz/Adresar-bioproduktu-Svazu-PRO-BIO/
CTPOA - Czech Technology Platform for Organic Agriculture	www.ctpez.cz
EKOVIN – Association of integrated and organic production of grapes and wine, o.s.	www.ekovin.cz
Biosad (Organic Orchard)	www.biosad.cz
Federation of Food and Drink Industries in the Czech Republic (FFDI)	www.foodnet.cz

Education, research and advisory organisations

Bioinstitut, o.p.s. – Institute for organic agriculture and sustainable landscape development	www.bioinstitut.cz
PRO BIO Consultancy Association	www.eposcr.eu
DAPHNE – Institute for Applied Ecology, z.s.	www.daphne.cz
ZERA – Regional Agency for Agriculture and Ecology, o.s.	www.zeraagency.eu
Biocont Laboratory, s.r.o.	www.biocont.cz
Institute of Agricultural Economics and Information (IAEI)	www.uzei.cz
Research Institute for Fodder Crops, Troubsko	www.vupt.cz
Crop Research Institute (VÚRV, v.v.i.)	www.vurv.cz
Institute of Animal Science (VÚŽV, v.v.i.)	www.vuzv.cz
Czech University of Life Sciences, Prague	www.czu.cz
Mendel University in Brno	www.mendelu.cz
University of South Bohemia, České Budějovice	www.jcu.cz
Institute of Chemical Technology, Prague	www.vscht.cz
Palacky University, Olomouc (UPOL)	www.upol.cz

Trading organisations

Biopark, s.r.o.	www.biohovezi.cz
Družstvo ČESKÉ BIOMLÉKO (CZECH ORGANIC MILK cooperative)	ceskebiomleko@seznam.cz
PRODEJ-BIO s.r.o.	www.prodejbio.cz
U Sedláků	www.usedlaku.cz

Inspection and certification organisations

ABCERT AG	www.abcert.cz
Biokont CZ	www.biokont.cz
Bureau Veritas Czech Republic, spol. s r.o.	www.ekozemedelstvi.cz
KEZ, o.p.s.	www.kez.cz
Central Institute for Supervising and Testing in Agriculture (ÚKZÚZ)	www.ukzuz.cz

Other organisations

Association of Local Food Initiatives	http://asociaceampi.cz
AREA viva	www.areaviva.cz
Ekoncentrum PALETA	www.paleta.cz
Veronika Ecological Institute	www.veronica.cz/bio
Envic Association	www.envic-sdruzeni.cz
Green Marketing	www.greenmarketing.cz
Hnutí Duha (Friends of the Earth)	www.hnutiduha.cz
Information Centre for the Development of Moravské Kopanice, o.p.s.	www.iskopanice.cz
League for Ecological Alternatives	www.lea.ecn.cz
Partnership Foundation	www.nadacepartnerstvi.cz

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Vydalo Ministerstvo zemědělství, Těšnov 17, 110 00 Praha 1
www.eagri.cz, info@mze.cz, +420 221 811 111
Praha 2015

Foto na obálce: Fotoarchiv MZe

ISBN 978-80-7434-250-9